

วาสนาสร้างเองได้

รวมปาฐกถา ๓ ปราชญ์ ร่วมสมัย

วาสนา สร้างเองได้

รวมปาฐกถา ๓ ปราชญ์ ร่วมสมัย

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

วาสนาสร้างเองได้

รวมปาฐกถา ๓ ปราชญ์ร่วมสมัย

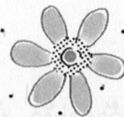

พระอุบาลีคุณูปมาจารย์
(ปัญญา อินฺทปญฺโญ ป.ธ.๖)

เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง และที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๑๔
ในนามคณะสงฆ์วัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
จัดพิมพ์เป็นมุทิตาจิตแด่

พระพิพัฒน์วิริยาภรณ์ (แย้ม กิตฺตินฺธโร น.ธ.เอก,ป.ธ.๓,พธ.ม.)

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง
เจ้าคณะอำเภอพุทธมณฑล
๑๐ มิถุนายน ๒๕๔๙

มุทิตานุโมทนากถา

การสถาปนา เลื่อนและตั้งสมณศักดิ์ เป็นพระราชประเพณีอันมีมาแต่โบราณกาล เป็นส่วนพระราชทานสังคหธรรมของมหากษัตริย์ไทย องค์เอกอัครศาสนูปถัมภก ได้ทรงยกย่องพระเถรานุเถระ ผู้รับธุระพระพุทธศาสนา เป็นภาระสั่งสอน ช่วยระงับอธิกรณ์และอนุเคราะห์พระภิกษุสามเณร ตามที่ปรากฏในสัญญาบัตรนั้น ให้ดำรงอยู่ในสมณฐานันดรโดยสมควร และเมื่อได้บำเพ็ญคุณงามความดีเพิ่มขึ้น ก็จะพระราชทานเลื่อนและตั้งสมณศักดิ์ ถวายต่างเครื่องสักการะและเป็นการประกาศเกียรติคุณ

ในมหามงคลวโรกาสพระราชพิธีเฉลิมฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี วันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ได้ทรงพระกรุณาโปรดฯ พระราชทานตั้งสมณศักดิ์ให้ **พระครูโสภณปัญญาวุธ** (แย้ม กิตฺตินฺธโร) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง และเจ้าคณะอำเภอพุทธมณฑล เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ในราชทินนามที่ **พระพิพัฒน์วิริยาภรณ์**

การที่พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา จะมีสมณศักดิ์ปรากฏเป็นเกียรตินั้น ต้องเป็นผู้ประกอบคุณงามความดีแก่คณะสงฆ์และพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งประเทศชาติบ้านเมืองตามกำลังความรู้และความสามารถ จึงนับว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ที่พระบาทสมเด็จ

พระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงดำรงฐานะองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก ได้ทรงยกย่อง และนับว่าเป็นเกียรติแก่ท่านเจ้าคุณพระพิพัฒน์วิริยาภรณ์ คณะสงฆ์ อุบาสก-อุบาสิกา วัดไร่ขิง ญาติมิตร ศิษยานุศิษย์ และท่านที่มีความเคารพนับถือในท่านเจ้าคุณฯ พร้อมทั้งวงศ์ตระกูลเป็นอย่างยิ่ง

ท่านเจ้าคุณ**พระพิพัฒน์วิริยาภรณ์** เป็นพระเถระที่มีปฏิปทาสัมมาปฏิบัติมั่นคงในพระพุทธศาสนารูปหนึ่ง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีน้ำใจกว้างขวางทั้งต่อเพื่อนสหธรรมิกและศิษยานุศิษย์ กอปรด้วยความวิริยะอุตสาหะในการทำงานที่รับผิดชอบและงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงลงด้วยดี เรียกได้ว่าเป็นผู้มีดีพร้อมทุกด้าน ทั้งความรู้ดี ความสามารถดี ความประพฤติดี และมีมนุษยสัมพันธ์ดี เหตุนี้...จึงได้รับความเมตตาและไว้วางใจจากพระมหาเถระให้ดำรงตำแหน่งสำคัญ สนองงานคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนาตลอดมา

คณะสงฆ์และคณะกรรมการวัดไร่ขิงรู้สึกชื่นชมยินดีในปฏิปทาและความเสียสละของท่านเจ้าคุณพระพิพัฒน์วิริยาภรณ์ จึงประสงค์จะแสดงมุทิตาจิตเพื่อเป็นกำลังใจ โดยการจัดพิมพ์หนังสือเรื่อง **"วาสนาสร้างเองได้"** รวมปาฐกถาของ ๓ ปราชญ์ร่วมสมัย : พระธรรมโกศาจารย์

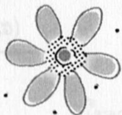
(พุทธทาสภิกขุ) พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ถวายให้ท่านเจ้าคุณฯ ได้มอบเป็นปฏิการะแด่พระมหาเถรานุเถระและผู้ร่วมแสดงมุทิตาจิตในครั้งนี้

ขออานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และกุศลจริยาสัมมาปฏิบัติทั้งปวงที่ได้บำเพ็ญแล้วจงมารวมเป็นพลวปัจจัย อภิบาลคุ้มครองปกป้องรักษาส่งเสริมให้ท่านเจ้าคุณ**พระพิพัฒน์วิริยาภรณ์** มีความเจริญรุ่งเรืองไพบูลย์ในร่มธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายิ่งๆ ขึ้นไป และขออำนวยพรให้เจริญด้วยจตุรพิธพรชัย คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ พรั่งพร้อมด้วยปฏิภาณ ธรรมสารสมบัติ ประสบแต่สิ่งที่เป็นอิฏฐวิบุลมนูญผลตลอดการเป็นนิตย์เทอญ

พระอุบาลีคุณูปมาจารย์

เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง

ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๑๔

มุทิตาปรารภ

ในปีมหามงคลฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี วันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๔๙ นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงพระกรุณาโปรดฯ พระราชทานตั้งสมณศักดิ์ให้**พระครูโสภณปัญญาวุธ** (แย้ม กิตฺตินฺธโร) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง และเจ้าคณะอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ในราชทินนามที่ **พระพิพัฒน์วิริยาภรณ์** พระมหากรุณาธิคุณครั้งนี้ นำความปลาบปลื้มปีติยินดีมาสู่คณะสงฆ์ อุบาสก-อุบาสิกา วัดไร่ขิง เพื่อสหธรรมิก ญาติมิตร ศิษยานุศิษย์ และท่านที่เคารพนับถือในท่านเจ้าคุณฯ อย่างหาที่สุดมิได้

ท่านเจ้าคุณ**พระพิพัฒน์วิริยาภรณ์** เป็นพระเถระที่เสียสละทุ่มเทแรงกายแรงใจ และกำลังสติปัญญา สนองงานวัด คณะสงฆ์ พระศาสนา และงานสาธารณสงเคราะห์ทั่วไป ด้วยความวิริยะอุตสาหะ ก่อให้เกิดหิตานุหิตประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และพระพุทธศาสนา เป็นเอนกประการ ฉะนั้น การได้รับพระราชทานตั้งสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ หรือ "เจ้าคุณ" ครั้งนี้ จึงมีความเหมะสมด้วยประการทั้งปวง

ด้วยปรารภเหตุอันเป็นมงคลนี้ พระเดชพระคุณพระอุบาลี-

คุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ) จึงได้ให้ดำเนินการจัดพิมพ์หนังสือรวมปาฐกถาธรรมของ ๓ ปราชญ์ร่วมสมัย : พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ถวายท่านเจ้าคุณฯ เพื่อมอบเป็นธรรมบรรณาการแด่พระเถรานุเถระและผู้มาร่วมแสดงมุทิตาจิตในโอกาสนี้

ขออานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และอานิสงส์แห่งธรรมทานนี้จงมีส่วนเพิ่มบารมีธรรมให้ท่านเจ้าคุณ**พระพิพัฒน์วิริยาภรณ์ (แย้ม กิตฺตินฺธโร)** เจริญงอกงามไพบูลย์ในร่มธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายิ่งๆ ขึ้นไปตลอดกาลนาน เทอญ

(พระวิสุทธิภัทรธาดา)

รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร

เลขานุการเจ้าคณะภาค ๒

ประวัติ

พระพิพัฒน์วิริยาภรณ์

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวงวัดไร่ขิง
เจ้าคณะอำเภอพุทธมณฑล
เลขานุการหัวหน้าพระธรรมทูต สายที่ ๑

ชื่อ

พระพิพัฒน์วิริยาภรณ์ ฉายา กิตฺตินฺธโร อายุ ๕๑ พรรษา ๓๐ วิทยฐานะ น.ธ.เอก, ป.ธ. ๓ วัดไร่ขิง (พระอารามหลวง) ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง

- เจ้าคณะอำเภอพุทธมณฑล
- ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง (พระอารามหลวง)
- เลขานุการหัวหน้าพระธรรมทูต สายที่ ๑

สถานะเดิม

ชื่อ แย้ม นามสกุล อินทร์กรุงเก่า เกิด ๒ ฯ[๘] ๘ ปีมะแม ตรงกับวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๙๘ ณ บ้านคลองรางไทร หมู่ที่ ๘ ตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม บิดาชื่อ นายหยวก อินทร์กรุงเก่า มารดาชื่อ นางทวี ศรีบุญรอด

อุปสมบท

เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ.๒๕๑๙ ณ พระอุโบสถวัดไร่ขิง ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยมี

พระอุปัชฌาย์ พระปฐมนคราภิรักษ์ (ชุณห์ กิตฺติวณฺโณ, ปัจจุบันดำรงสมณศักดิ์ที่ พระธรรมเสนานี) วัดวังตะกู อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

พระกรรมวาจาจารย์ พระครูไพศาลคณารักษ์ (พระมหาปรานี อตฺถกาโม) วัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

พระอนุสาวนาจารย์ พระครูอุปจิตบุญวัฒน์ (เจ้าอธิการบุญธรรม จารุวณฺโณ) วัดบางเลน อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

วิทยฐานะ

พ.ศ.๒๕๑๐	สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จากโรงเรียนวัดรางกำหยาด ตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
พ.ศ.๒๕๑๓	สอบไล่ได้นักธรรมชั้นเอก ในสำนักเรียนวัดไร่ขิง ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
พ.ศ.๒๕๑๙	สอบไล่ได้ประโยค ป.ธ.๓ ในสำนักเรียนวัดไร่ขิง ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัด นครปฐม
พ.ศ.๒๕๒๐	สอบได้การศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๔ โรงเรียนผู้ใหญ่วัดไร่ขิง ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
พ.ศ.๒๕๔๒	สอบได้การศึกษามัธยมศึกษาปีที่ ๖ (กศน.) ของศูนย์การบริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ความชำนาญการ

- มีความชำนาญวิชาพิมพ์ดีดสัมผัสภาษาไทย, คอมพิวเตอร์โปรแกรมต่างๆ

- การจัดการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกธรรม – บาลี, จัดประชุมพระสังฆาธิการ, จัดอบรมบาลีก่อนสอบ กิจกรรมของคณะสงฆ์, งานด้านศาสนพิธีต่างๆ

งานการปกครอง

พ.ศ.๒๕๓๔	เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง(พระอารามหลวง) ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
พ.ศ.๒๕๓๘	เป็นเลขานุการรองเจ้าคณะภาค ๑๔
พ.ศ.๒๕๓๘	เป็นพระกรรมวาจาจารย์
พ.ศ.๒๕๔๕	เป็นเลขานุการเจ้าคณะภาค ๑๔
พ.ศ.๒๕๔๘	เป็นเจ้าคณะอำเภอพุทธมณฑล
พ.ศ.๒๕๔๔	มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ๔๓ รูป สามเณร ๓๔ รูป ศิษย์วัด ๑๐ คน
พ.ศ.๒๕๔๕	มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ๓๕ รูป สามเณร ๒๑ รูป ศิษย์วัด ๑๓ คน
พ.ศ.๒๕๔๖	มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ๓๖ รูป สามเณร ๑๔ รูป ศิษย์วัด ๙ คน
พ.ศ.๒๕๔๗	มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ๔๑ รูป สามเณร ๒๒ รูป ศิษย์วัด ๕ คน

พ.ศ.๒๕๔๘ มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ๔๒ รูป สามเณร ๑๙ รูป ศิษย์วัด ๕ คน

- มีการทำอุโบสถสังฆกรรม ตลอดปี
- มีการทำวัตรสวดมนต์ เช้า - เย็น ตลอดปี
- มีระเบียบการปกครองวัดเป็นไปตามพระธรรมวินัย, พระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎมหาเถรสมาคม
- มีการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม แผนกบาลี

งานการศึกษา

พ.ศ.๒๕๒๐ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม สำนักเรียนวัดไร่ขิง ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จนถึงปัจจุบัน

พ.ศ.๒๕๒๑ เป็นเลขานุการบริหาร โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไร่ขิง ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

พ.ศ.๒๕๒๒ เป็นอาจารย์สอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

พ.ศ.๒๕๒๓ เป็นอาจารย์อบรมธรรมศึกษาก่อนสอบ ชั้นตรี, โท, เอก โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จนถึงปัจจุบัน

พ.ศ.๒๕๒๔ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม สำนักศาสนศึกษาวัดท่าพูด ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

พ.ศ.๒๕๒๕ เป็นกรรมการตรวจข้อสอบธรรมสนามหลวง จนถึงปัจจุบัน

พ.ศ.๒๕๒๖ เป็นวิทยากรอบรมบาลีก่อนสอบ ภาค ๑๔ วัดไร่ขิง ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จนถึงปัจจุบัน

พ.ศ.๒๕๒๘ เป็นกรรมการตรวจข้อสอบธรรม ชั้นนวกภูมิ ภาค ๑๔ จนถึงปัจจุบัน

พ.ศ.๒๕๓๐ เป็นอาจารย์สอนวิชาพิมพ์ดีดภาษาไทย โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

พ.ศ.๒๕๓๑ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม สำนักศาสนศึกษาวัดท่าข้าม ตำบลยายชา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

พ.ศ.๒๕๓๒ เป็นอาจารย์สอนวิชาพิมพ์ดีดภาษาไทย พระภิกษุสามเณร วัดไร่ขิง ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

พ.ศ.๒๕๓๓ เป็นอาจารย์สอนคอมพิวเตอร์ สำนักเรียนวัดไร่ขิง ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

พ.ศ.๒๕๓๔ เป็นอาจารย์สอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

พ.ศ.๒๕๓๔ เป็นอาจารย์อบรมธรรมศึกษาก่อนสอบ ชั้นตรี, โท, เอก โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

พ.ศ.๒๕๔๘ เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยาประจำปีการศึกษา ๒๕๔๗ -๒๕๔๘

งานการศึกษาสงเคราะห์

ตั้งทุน/เพิ่มทุนการศึกษา

พ.ศ.๒๕๓๘ ร่วมกับเจ้าอาวาส ตั้งทุนสงเคราะห์นักเรียนชั้นประถมศึกษา ชื่อบัญชี "ทุนวัดไร่ขิง (ทุนการประถมศึกษา)" ธนาคารนครหลวงไทย สาขาสามพราน เลขที่บัญชี ๐๒๒-๓-๐๐๘๒๕-๗ เป็นจำนวนเงิน ๓๐,๑๐๗.๒๙ บาท (สามหมื่นหนึ่งร้อยเจ็ดบาทยี่สิบเก้าสตางค์)

พ.ศ.๒๕๓๘ ร่วมกับเจ้าอาวาสตั้งทุนสงเคราะห์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ชื่อบัญชี "ทุนมัธยมศึกษาวัดไร่ขิง" ธนาคารนครหลวงไทย สาขาสามพราน เลขที่บัญชี ๐๒๒-๓-๐๐๘๒๖-๐ เป็นจำนวนเงิน ๓๐,๑๐๗.๘๙ บาท (สามหมื่นหนึ่งร้อยเจ็ดบาทยี่สิบเก้าสตางค์)

พ.ศ.๒๕๔๒ เพิ่มทุนสงเคราะห์นักเรียนชั้นอุดมศึกษา ชื่อบัญชี "ทุนวัดไร่ขิง โดยพระเทพวรเวที (สงเคราะห์นักเรียนอุดมศึกษา)"

ธนาคารกรุงเทพ สาขาสามพราน เลขที่บัญชี ๑๖๖๒๐๘๐๔๘๘ เป็นจำนวนเงิน ๕,๐๐๐ บาท (ห้าพันบาทถ้วน)

รวมตั้งทุนและเพิ่มทุนการศึกษาสงเคราะห์ เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๖๕,๒๑๕.๑๘ บาท (หกหมื่นห้าพันสองร้อยสิบสี่บาทห้าสิบแปดสตางค์)

แจกทุนการศึกษา

พ.ศ.๒๕๔๔

● ได้ร่วมกับเจ้าอาวาสในการแจกทุนการศึกษาสงเคราะห์ ระดับประถมศึกษา แก่เด็กนักเรียนโรงเรียนธรรมาธิปไตย ตำบลคลองตาคต อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำนวน ๑๘ ทุน ทุนละ ๒,๐๐๐ บาท เป็นจำนวนเงิน ๓๖,๐๐๐ บาท (สามหมื่นหกพันบาทถ้วน)

● ได้ร่วมกับเจ้าอาวาสในการแจกทุนการศึกษาสงเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษา แก่เด็กนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน ๑ ทุน ทุนละ ๓,๐๐๐ บาท เป็นจำนวนเงิน ๓,๐๐๐ บาท (สามพันบาทถ้วน)

● ได้ร่วมกับเจ้าอาวาสในการแจกทุนการศึกษาสงเคราะห์ ระดับอุดมศึกษา แก่เด็กนักเรียนวิทยาลัยการอาชีพนครปฐม จำนวน ๒ ทุน ทุนละ ๕,๐๐๐ บาท เป็นจำนวนเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งหมื่นบาทถ้วน)

พ.ศ.๒๕๔๕ ● ได้ร่วมกับเจ้าอาวาสในการแจกทุนการศึกษาสงเคราะห์ ระดับประถมศึกษา แก่เด็กนักเรียนโรงเรียนธรรมาธิปไตย ตำบลคลองตาคต อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำนวน ๑๘ ทุน ทุนละ ๒,๐๐๐ บาท เป็นจำนวนเงิน ๓๖,๐๐๐ บาท (สามหมื่นหกพันบาทถ้วน)

● ได้ร่วมกับเจ้าอาวาสในการแจกทุนการศึกษาสงเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษา แก่เด็กนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน ๑ ทุน ทุนละ ๓,๐๐๐ บาท เป็นจำนวนเงิน ๓,๐๐๐ บาท (สามพันบาทถ้วน)

● ได้ร่วมกับเจ้าอาวาสในการแจกทุนการศึกษาสงเคราะห์ ระดับอุดมศึกษาแก่เด็ก

นักเรียนวิทยาลัยการอาชีพนครปฐม จำนวน ๒ ทุน ทุนละ ๕,๐๐๐ บาท เป็นจำนวนเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งหมื่นบาทถ้วน)

พ.ศ.๒๕๔๖ ● ได้ร่วมกับเจ้าอาวาสในการแจกทุนการศึกษาสงเคราะห์ ระดับประถมศึกษา แก่เด็กนักเรียนโรงเรียนธรรมาธิปไตย ตำบลคลองตาคต อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำนวน ๑๘ ทุน ทุนละ ๒,๐๐๐ บาท เป็นจำนวนเงิน ๓๖,๐๐๐ บาท (สามหมื่นหกพันบาทถ้วน)

● ได้ร่วมกับเจ้าอาวาสในการแจกทุนการศึกษาสงเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษา แก่เด็กนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน ๑ ทุน ทุนละ๓,๐๐๐ บาท เป็นจำนวนเงิน ๓,๐๐๐ บาท (สามพันบาทถ้วน)

● ได้ร่วมกับเจ้าอาวาสในการแจกทุนการศึกษาสงเคราะห์ ระดับอุดมศึกษาแก่เด็กนักเรียนวิทยาลัยการอาชีพนครปฐม จำนวน ๒ ทุน ทุนละ ๕,๐๐๐ บาท เป็นจำนวนเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งหมื่นบาทถ้วน)

พ.ศ.๒๕๔๗ ● ได้ร่วมกับเจ้าอาวาสในการแจกทุนการศึกษาสงเคราะห์ ระดับประถมศึกษา แก่เด็กนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิง ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน ๑๒ ทุน ทุนละ ๒,๐๐๐ บาท เป็นจำนวนเงิน ๒๔,๐๐๐ บาท (สองหมื่นสี่พันบาทถ้วน)

● ได้ร่วมกับเจ้าอาวาสในการแจกทุนการศึกษาสงเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษา แก่เด็กนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิง ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน ๑๓ ทุน ทุนละ ๓,๐๐๐ บาท เป็นจำนวนเงิน ๓๙,๐๐๐ บาท (สามหมื่นเก้าพันบาทถ้วน)

● ได้ร่วมกับเจ้าอาวาสในการแจกทุนการศึกษาสงเคราะห์ ระดับอุดมศึกษา แก่เด็กนักเรียนในเขตจังหวัดนครปฐม ๑๒ ทุน ทุนละ ๕,๐๐๐ บาท เป็นจำนวนเงิน ๖๐,๐๐๐ (หกหมื่นบาทถ้วน)

รวมแจกทุนการศึกษาสงเคราะห์ทั้งสิ้นเป็นจำนวนเงิน ๓๑๔,๐๐๐ บาท (สามแสนหนึ่งหมื่นสี่พันบาทถ้วน)

รวมแจกทุนการศึกษาสงเคราะห์ทั้งสิ้น เป็นจำนวนเงิน ๓๗๙,๒๑๕.๑๘ บาท (สามแสนเจ็ดหมื่นเก้าพันสองร้อยสิบห้าบาทสิบแปดสตางค์)

งานสาธารณูปการ

การก่อสร้าง

พ.ศ.๒๕๔๓ ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสให้ดำเนินการก่อสร้างหอระฆัง โดยติดกระจก, แต่งลวดลาย, ทาสี เป็นจำนวนเงิน ๒,๐๗๐,๐๐๐ บาท (สองล้านเจ็ดหมื่นบาทถ้วน)

พ.ศ.๒๕๔๔ ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสให้ดำเนินการติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้า ขนาด ๕๐๐ KVA ๔๐๐ กิโลวัตต์ บริเวณหน้าวัดไร่ขิง รวมทั้งปรับปรุงสถานที่ตั้ง, ปักเสา, พาดสาย ราคา ๕,๖๐๖,๔๐๙ บาท (ห้าล้านหกแสนหกพันสี่ร้อยเก้าบาทถ้วน)

รวมค่าก่อสร้างเป็นจำนวนเงิน ทั้งสิ้น ๗,๖๗๖,๔๐๙ บาท (เจ็ดล้านหกแสนเจ็ดหมื่นหกพันสี่ร้อยเก้าบาทถ้วน)

การบูรณะปฏิสังขรณ์

พ.ศ.๒๕๔๒ ได้มอบหมายจากเจ้าอาวาสให้ดำเนินการบูรณะปฏิสังขรณ์วิหารมณฑป ซึ่งประดิษฐานรอยพระพุทธบาทจำลอง ทำลวดลาย, ติดกระจกสี, ปิดทองและทาสีใหม่ เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๖,๑๙๘,๔๕๒ บาท (หกล้านหนึ่งแสนเก้าหมื่นแปดพันสี่ร้อยห้าสิบสองบาทถ้วน)

พ.ศ.๒๕๔๓ ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสให้ดำเนินการบูรณะเต้นท์พิธี เพื่อจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ของวัดเป็นจำนวนเงิน ๑๑,๖๒๐,๐๐๐ บาท (สิบเอ็ดล้านหกแสนสองหมื่นบาทถ้วน)

พ.ศ.๒๕๔๔-๔๕ ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสให้ดำเนินการบูรณะกุฎีทรงไทย เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ แล้วเสร็จสมบูรณ์ เดือนกรกฎาคม ๒๕๔๕ รวมระยะเวลาในการบูรณะปฏิสังขรณ์ประมาณ ๑ ปี ๖ เดือน สิ้นเงินในการบูรณะหลังละ ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท รวมทั้งสิ้นเป็นเงิน ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ยี่สิบล้านบาทถ้วน)

พ.ศ.๒๕๔๖ ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสให้ดำเนินการบูรณะศาลาหน้า พระอุโบสถ เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ๒๕๔๖ แล้วเสร็จสมบูรณ์เดือนธันวาคม ๒๕๔๖ รวมระยะเวลาในการบูรณะปฏิสังขรณ์ประมาณ ๘ เดือน สิ้นเงินในการบูรณะ ๕,๕๐๐,๐๐๐ บาท (ห้าล้านห้าแสนบาทถ้วน)

พ.ศ.๒๕๔๗ ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสให้ดำเนินการบูรณะศาลาเอนกประสงค์ ดำเนินการก่อสร้างตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๔๗ แล้วเสร็จสมบูรณ์เดือนมีนาคม ๒๕๔๗ รวมระยะเวลาในการก่อสร้างประมาณ ๓ เดือน สิ้นเงินในการก่อสร้าง ๒,๖๐๐,๐๐๐ บาท (สองล้านหกแสนบาทถ้วน)

รวมค่าบูรณะปฏิสังขรณ์เป็นเงินทั้งสิ้น ๔๔,๙๑๘,๔๕๒ บาท (สี่สิบห้าล้านเก้าแสนหนึ่งหมื่นแปดพันสี่ร้อยห้าสิบสองบาทถ้วน)

รวมค่าก่อสร้างและบูรณะปฏิสังขรณ์ เป็นเงินทั้งสิ้น ๕๓,๕๙๔,๘๖๑ บาท (ห้าสิบสามล้านห้าแสนเก้าหมื่นสี่พันแปดร้อยหกสิบเอ็ดบาทถ้วน)

งานสาธารณะสงเคราะห์

พ.ศ.๒๕๔๑-๔๔ ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสให้ดำเนินการจัดหาทุนและควบคุมการก่อสร้าง ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" เป็นจำนวนเงิน ๗๐,๓๘๖,๐๐๐ บาท (เจ็ดสิบล้านสามแสนแปดหมื่นหกพันบาทถ้วน)

พ.ศ.๒๕๔๔ ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสให้ดำเนินการจัดหาทุนและควบคุมการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำท่าจีนระหว่างวัดไร่ขิง "สะพานมงคลรัฐ-ประชานุกูล (วัดไร่ขิง)" รวมทั้งปรับปรุงถนนลาดยาง เป็นจำนวนเงิน ๒๒,๓๓๐,๓๒๐ บาท (ยี่สิบสองล้านสามแสนสามหมื่นสามร้อยยี่สิบบาทถ้วน)

พ.ศ.๒๕๔๗ ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสให้ดำเนินการจัดหาทุนและการบูรณะศาลาเอนกประสงค์ เป็นจำนวนเงิน ๒,๖๐๐,๐๐๐ บาท (สองล้านหกแสนบาทถ้วน)

พ.ศ.๒๕๔๖-๔๘ ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสให้ดำเนินการ

จัดหาทุนและควบคุมการก่อสร้าง "อาคารปริยัติธรรมเฉลิมพระเกียรติ ๗๒ พรรษามหาราชินี" เป็นจำนวนเงิน ๖๙,๐๗๐,๐๐๐ บาท (หกสิบเก้าล้านเจ็ดหมื่นบาทถ้วน)

รวมเป็นเงินทั้งสิ้นเป็นจำนวนเงิน ๑๖๑,๗๘๖,๓๒๐ บาท (หนึ่งร้อยหกสิบเอ็ดล้านเจ็ดแสนแปดหมื่นหกพันสามร้อยยี่สิบบาทถ้วน)

รวมทุกรายการเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๒๑๕,๓๘๑,๑๘๑ บาท (สองร้อยสิบห้าล้านสามแสนแปดหมื่นหนึ่งพันหนึ่งร้อยแปดสิบเอ็ดบาทถ้วน)

งานพิเศษ

พ.ศ.๒๕๓๐ เป็นผู้ควบคุมเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อตรวจข้อสอบและประกาศผลสอบของพระนวกะในการสอบนวกภูมิ คณะสงฆ์ภาค ๑๔

พ.ศ.๒๕๓๑ เป็นผู้ช่วยเลขานุการมูลนิธิ โรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง)

พ.ศ.๒๕๓๒ เป็นผู้อำนวยความสะดวก ในการจัดสถานที่อบรมบาลีก่อนสอบ คณะสงฆ์ภาค ๑๔ จนถึงปัจจุบัน

พ.ศ.๒๕๓๓	เป็นผู้อำนวยความสะดวก ในการจัดสถานที่สอบธรรมสนามหลวง สนามสอบวัดไร่ขิงและสนามสอบโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยาจนถึงปัจจุบัน
พ.ศ.๒๕๓๕	เป็นผู้อำนวยความสะดวก ในการจัดสถานที่ประชุมแก่พระสังฆาธิการ ในภาค ๑๔ ซึ่งทางคณะสงฆ์ภาค ๑๔ จัดขึ้น ณ วัดไร่ขิง จนถึงปัจจุบัน
พ.ศ.๒๕๓๖	เป็นสาราณียกร มูลนิธิหลวงพ่อวัดไร่ขิง
พ.ศ.๒๕๓๘	เป็นเลขานุการมูลนิธิโรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง)
พ.ศ.๒๕๓๘	เป็นเลขานุการเจ้าคณะภาค ๑๔
พ.ศ.๒๕๓๘	เข้ารับการอบรมเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมสายสามัญ ณ วัดไร่ขิง (ทั่วประเทศ)
พ.ศ.๒๕๔๓	เป็นเลขานุการมูลนิธิหลวงพ่อวัดไร่ขิง
พ.ศ.๒๕๔๗	เป็นเลขานุการหัวหน้าพระธรรมทูต สายที่ ๑

เกียรติคุณพิเศษที่ได้รับ

พ.ศ.๒๕๔๑	ได้รับปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาพุทธศาสตร์ (พธ.บ.) จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ.๒๕๔๓	ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณ จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัยในพระราชูปถัมภ์ ด้านผู้ส่งเสริมการศึกษาศาสนศาสตรบัณฑิต ด้วยความเสียสละ
พ.ศ.๒๕๔๔	ได้รับเกียรติบัตร จากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ สามพราน จังหวัดนครปฐม
พ.ศ.๒๕๔๕	ได้รับเกียรติคุณบัตร จากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
พ.ศ.๒๕๔๗	ได้รับเกียรติบัตร จากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
พ.ศ.๒๕๔๗	ได้รับเกียรติคุณบัตร จากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

พ.ศ.๒๕๔๗ ได้รับเกียรติบัตร จากโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการจัดหาทุนทรัพย์ในการก่อสร้างอาคารโรงอาหาร

พ.ศ.๒๕๔๘ ได้รับปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาสังคมศึกษา (พธ.ม.) จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ.๒๕๔๘ ได้รับเกียรติบัตร จากโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ว่าเป็นผู้ทำคุณประโยชน์ให้การส่งเสริมการจัดการศึกษา ประสานงานจัดหาทุนการศึกษาแก่นักเรียน

พ.ศ.๒๕๔๘ ได้รับเกียรติบัตร จากโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ว่าเป็นผู้ทำคุณประโยชน์ให้การส่งเสริมการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ด้านวิชาการและด้านการอบรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ปีการศึกษา ๒๕๔๘

พ.ศ.๒๕๔๘ ได้รับเกียรติบัตร จากโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ว่าเป็นผู้ทำคุณประโยชน์ให้การส่งเสริมการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา ๒๕๔๗ – ๒๕๔๘

พ.ศ.๒๕๔๘ ได้รับเกียรติบัตร จากโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ว่าเป็นผู้มีส่วนร่วมส่งเสริมการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ด้านการจัดการโรงเรียนวิถีพุทธและส่งเสริมการอบรมธรรมศึกษานักเรียน

พ.ศ.๒๕๔๘ ได้รับประกาศเกียรติคุณ จากโรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง) กรมการแพทย์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านให้ความอนุเคราะห์และอุปถัมภ์ส่งเสริม ด้านการบริการชุมชนแก่โรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง)

พ.ศ.๒๕๔๙ ได้รับเสาเสมาธรรมจักร จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี ประเภทสงเคราะห์ประชาชนและส่งเสริมการพัฒนาชุมชนโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สาขาสงเคราะห์ประชาชนและส่งเสริมการพัฒนาชุมชน

สมณศักดิ์

พ.ศ.๒๕๓๓ เป็นพระครูวินัยธร ฐานานุกรมในพระธรรมมหาวีรานุวัตร เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง รองเจ้าคณะภาค ๑๔

พ.ศ.๒๕๓๕ ได้รับพระราชทานตั้งสมณศักดิ์เป็นพระครูสัญญาบัตร

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง **ชั้นโท** ที่

พระครูโสภณปัญญาวุธ

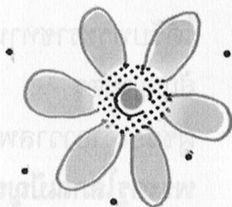
พ.ศ.๒๕๔๐ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระครูสัญญาบัตร

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง **ชั้นเอก** ใน

ราชทินนามเดิม

พ.ศ.๒๕๔๕ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระครูสัญญาบัตร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง **ชั้นพิเศษ** ในราชทินนามเดิม

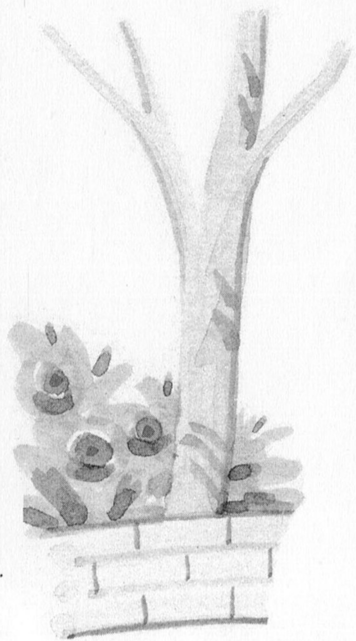
พ.ศ.๒๕๔๙ ได้รับพระราชทานตั้งสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญในราชทินนามที่ **พระพิพัฒน์วิริยาภรณ์**

พ่อแม่
สมบูรณ์แบบ

พุทธทาสภิกขุ

พ่อแม่
สมบูรณ์แบบ*

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย,

การบรรยายประจำวันเสาร์ แห่งภาควิสาขบูชา เป็นครั้งที่ ๑๐ ในวันนี้อาตมาก็จะได้กล่าวถึง *สิ่งสำคัญที่พากันมองข้าม* ต่อไปตามเดิม; เฉพาะในวันนี้จะได้กล่าวโดยหัวข้อว่า **พ่อแม่สมบูรณ์แบบ.**

โลกยังขาดพ่อแม่สมบูรณ์แบบ.

นี้หมายถึง **พ่อแม่ที่สมบูรณ์แบบ ยังเป็นสิ่งที่เราพากันมองข้าม** ว่าเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับความอยู่รอดของมนุษย์ คือเป็นสิ่งสำคัญ ในการที่มนุษย์จะมีความปลอดภัย มีความเป็นอยู่ประกอบ

---

* บรรยายเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๒๒ ณ วัดธารน้ำไหล (สวนโมกข์) อ. ไชยา จ. สุราษฎร์ธานี

ไปด้วยสันติภาพหรือสันติสุข. เหมือนทุก ๆ เรื่องที่แล้วมา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ถ้าเราพากัน **มองข้ามสิ่งเหล่านี้แล้ว** มันก็**ดับทุกข์ได้ยาก** หรือมัน **จะก่อปัญหาแห่งความทุกข์** ให้เกิดขึ้นไม่มีที่สิ้นสุด หรือว่าจะริเริ่มก่อปัญหาขึ้นมา ก็แล้วแต่กรณี.

การที่มนุษย์เราในโลกนี้ **ไม่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์** ก็มีเหตุปัจจัยหลายอย่าง แต่อย่างหนึ่งซึ่งสำคัญมาก ก็คือ **ยังขาดพ่อแม่สมบูรณ์แบบ** คือ**ขาดบิดามารดาที่ถูกต้องตามแบบแห่งพระธรรม** หรือถูกต้องตามหลักของพระธรรม.

ข้อนี้จะต้องพูดกันเสียก่อนว่า ไม่ใช่ว่าอาตมาจะโทษใคร หรือจะให้ชวนกันถือว่า เป็นความผิดของใคร แต่มันเป็นสิ่งที่เป็นไปตามเหตุตามปัจจัยอยู่ในโลกในเวลานี้ที่ว่าโลกขาดบิดามารดาที่สมบูรณ์แบบ **เหตุปัจจัยที่ทำให้โลกเราขาดบิดามารดาที่สมบูรณ์แบบ**นั้น ก็มีอยู่มากเหมือนกัน มีเหตุปัจจัยหลายๆ อย่าง : อย่างว่าสิ่งต่าง ๆ มันเป็นมา ในลักษณะที่ซับซ้อนยุ่งเหยิงมากขึ้น หรือว่า **การอบรมสั่งสอนในขั้นพื้นฐานนั้นไม่พอ.**

เช่นว่า **การศึกษาไม่พอที่จะทำให้มนุษย์รู้ว่า ตัวเองเกิดมาทำไม?** ควรจะได้อะไร? โดยวิธีใด? อย่างนี้มันก็ไม่พอ, มันไม่มี, คนเหล่านั้นเป็นบิดามารดาขึ้นมาก็ไม่อาจจะสอนให้ลูกเด็กๆ รู้ว่า เกิดมาทำไม? ควรจะได้

อะไร? และโดยวิธีใด? ดังนี้เป็นต้น, เพราะการศึกษามันไม่พอ.

การศึกษาไม่พอ นี้ก็ไม่รู้จะไปโทษใครอีกเหมือนกัน, เพราะว่าไม่มีใครอาจจะรับผิดชอบได้, เพราะว่าสิ่งทั้งหลาย มันก็เป็นไปตามเหตุตามปัจจัย บ้านเมืองของเรา, บุคคลของเรา, การงานของเรา, ก็เป็นไปตามเหตุตามปัจจัย; ไม่มีใครที่จะควบคุมบังคับไว้ได้ มันจึงไม่มีความสมบูรณ์แบบ. เราจึงมีการศึกษาที่ไม่สมบูรณ์แบบ, มีการงานการกระทำไม่สมบูรณ์แบบ, กระทั่งมีครอบครัวมีบิดามารดา คนแก่คนชรา ล้วนแต่ไม่สมบูรณ์แบบ; มันขาดตกบกพร่องอย่างนั้นอย่างนี้ไปตามเรื่อง โลกมนุษย์มันก็เป็นอย่างนี้.

ปัญหาต่างๆ มีขึ้นเพราะขาดความเชื่อฟัง.

ที่นี้อาตมาก็มองเห็นไปในทางที่ว่า ถ้าเรามีบิดามารดาสมบูรณ์แบบปัญหาเหล่านี้ก็จะไม่เกิดขึ้น. เราควรจะได้พิจารณากันดูให้ดีถึงสิ่งที่เรียกว่า *บิดามารดาสมบูรณ์แบบ* แม้ว่าจะ *ไม่ใช่สิ่งที่จะทำเอาได้เดี๋ยวนี้* หรือจะหวังได้โดยง่ายก็ตาม; เราก็ควรจะนึกถึง และเอามาพิจารณากันดูให้เป็นที่เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง.

ถ้าบิดามารดาสมบูรณ์แบบ ลูกเด็กๆ ก็จะเป็นมนุษย์ที่เริ่มจะสมบูรณ์แบบมาแต่เล็ก, แล้วก็จะสมบูรณ์แบบได้ ในที่สุดมนุษย์ก็ไม่มีปัญหา.

เดี๋ยวนี้มนุษย์มีแต่ปัญหาพูดกันไม่รู้เรื่อง สอนกันไม่ได้ จนกระทั่งว่ายุคนี้ไม่มีบิดามารดา ที่บุตรจะเชื่อฟัง, ไม่มีครูบาอาจารย์ ที่ศิษย์จะเชื่อฟัง กระทั่งว่าไม่มีรัฐบาลที่ประชาชนรักใคร่ยินดีร่วมมือด้วยอย่างเต็มที่อย่างนี้เป็นต้น.

บิดามารดาเป็นได้ ๒ ความหมาย คือทางกายและวิญญาณ.

คำว่า *พ่อแม่* หรือ *บิดามารดา* นี้ ขอให้ทำความเข้าใจกันให้ถึงที่สุดว่ามีอยู่ ๒ ความหมายคือ *บิดามารดาในทางกาย* ที่ให้กำเนิดมาในทางกาย, แล้วก็*บิดามารดาในทางจิตทางวิญญาณ* ที่ให้เกิดความรู้ แสงสว่างอันถูกต้อง ทางจิตทางวิญญาณขึ้นมา ซึ่งกลายเป็นการเกิดอีกครั้งหนึ่ง คือเกิดโดยธรรมะ, เกิดโดยแสงสว่างของพระธรรม.

ท่านลองสังเกตดูให้ดีว่า คนเรานี้จะมีการเกิด ๒ หน อย่างนี้เสมอไป : เกิดมาจากบิดามารดาก็เสร็จไปแล้ว, ทุกคนก็เกิดเสร็จแล้ว; แต่ที่นี้

การที่จะเกิดโดยทางจิตใจเป็นมนุษย์ที่ดี ที่ถูกต้อง ตามความหมายแห่งความเป็นมนุษย์นั้น บางคนยังไม่ได้เกิดด้วยซ้ำไป, บางคนก็เกิดผิด ๆ ไปเป็นมนุษย์ที่เลว คือไม่ใช่มนุษย์เสียก็มี. **การเกิดครั้งที่ ๒ นี้** จะเรียกว่า การเกิดในทางวิญญาณ.

เมื่อ **การเกิดมี ๒ ชนิด** อย่างนี้ บิดามารดาก็ต้องมี ๒ ชนิดไปด้วยกัน คือบิดามารดาในทางกายและบิดามารดาในทางวิญญาณ.

บิดามารดาทางร่างกาย ก็รู้กันอยู่แล้ว ไม่ต้องอธิบาย ว่า *ใครเป็นลูกของพ่อแม่คนไหน ก็มีพ่อแม่นั้นเป็นบิดามารดา;* ส่วน การเกิดทางวิญญาณนี้มองเห็นยาก ไม่รู้ว่าเกิดเมื่อไร, เกิดโดยใคร; เพราะเป็นเรื่องทางจิตใจ ไม่เห็นตัว ต้องสังเกตเอาเองว่า เรามีแสงสว่างอันถูกต้องเกิดขึ้นในใจ สำหรับความเป็นมนุษย์ของเรานี้ เมื่อไร โดยใคร ที่ไหน ก็ขอให้ลองคิดดู.

พระพุทธเจ้าทรงเป็นบิดาทางวิญญาณด้วย.

ทีนี้ยังมี *การเกิดอย่างพิธีรีตอง* เช่นว่า *มาบวชพระบวชเณร* นี่ก็ถือว่าเกิดเหมือนกัน, เกิดอีกแบบหนึ่ง; อาจจะไม่ใช่เกิดทางวิญญาณก็ได้ เพราะว่า *บวชกันอย่างหลับหูหลับตา ตามขนบธรรมเนียมประเพณี* มันก็

เป็นการเกิดอีกชนิดหนึ่ง *เกิดมาเป็นภิกษุสามเณรสักว่าโดยลักษณะ โดยวรรณะภายนอก.*

อันนี้ก็แล้วแต่ว่า การบวชของคนนั้นเป็นอย่างไร; ถ้าเป็นเรื่อง **บวชตามธรรมเนียม** มันก็ **เป็นเรื่องภายนอก** ก็สงเคราะห์ไว้ เหมือนกับว่าการเกิดทางกายก็ยังได้, ทางรูปร่างภายนอก. แต่ถ้าว่าเขาได้ **เป็นพระเป็นเณรที่แท้จริง** สมตามความหมายของการบรรพชาแล้ว ก็เรียกว่า **เกิดในทางวิญญาณ**ก็ได้; ก็มี**พระพุทธเจ้าเป็นบิดาให้เกิดในทางวิญญาณ.** ในบรรดาการเกิดทางวิญญาณกันนี้ เราจะต้องถือว่า พระพุทธองค์เป็นบิดาในขั้นสูงสุด.

มีคำกล่าวที่เข้าใจยากได้ยินว่า *เป็นพุทธภาษิต* ด้วยเหมือนกันว่า *พระสารีบุตรเป็นผู้ให้เกิด พระโมคคัลลานะเป็นผู้เลี้ยง.* นี่อาตมาก็ยังเข้าใจไม่ได้เหมือนกัน; แต่ *สันนิษฐานว่า การที่ให้เกิดวิชาความรู้ แสงสว่างในหมู่สงฆ์นี้ เป็นหน้าที่ของพระสารีบุตร; ส่วนการควบคุมให้ปลอดภัยนี้เป็นหน้าที่ของพระโมคคัลลานะ.* ท่านจึงตรัสว่า พระสารีบุตรเป็นผู้ให้เกิด, พระโมคคัลลานะเป็นผู้เลี้ยง ก็หมายความว่าทำความปลอดภัยทั้งทางภายในและทั้งทางภายนอกอยู่นั่นเอง แม้ว่าจะเป็นเรื่องในทางวิญญาณ.

ลักษณะของบิดามารดาฝ่ายกาย.

เอาละ, ที่นี้มา **พูดกันให้ละเอียด** หรือ พิสดารสักหน่อย ในเรื่อง **การเกิด ที่มีพ่อแม่สมบูรณ์แบบ**

พ่อแม่สมบูรณ์แบบ สำหรับจะมีการเกิดกันในทางร่างกาย อย่างที่เกิดๆ กันอยู่ทั่วๆ ไป นี่แหละ; เรามาพิจารณากันดูให้ดีว่า ถ้า **พ่อแม่สมบูรณ์แบบดีแล้วจะเกิดลูกดีได้อย่างไร?** แม้ในทางร่างกายทางธรรมดาสามัญนี้ ในทางร่างกายนี้ ก็ยังต้องแยกออกเป็นตอน ๆ ได้หลายตอน ได้แก่ :-

ข้อแรกที่สุด ก็จะต้องหมายถึง **กรรมพันธุ์ที่ดี** คือผู้ที่เป็นบิดามารดานั้นเป็นมนุษย์ที่ดี ไม่วิปริตทางกาย ทางจิต ทางระบบประสาท ไม่ใช่บ้าๆ บอๆ หรือไม่มีอะไรที่บกพร่องนั่นแหละ. เป็นบิดามารดาที่มีกรรมพันธุ์ดีมาหลายชั่วคนแล้ว เราจะหาได้ไหม? มันจะเผอิญมาตรงกันได้ไหมว่ามีทั้งพ่อและแม่ที่มีกรรมพันธุ์ดีปรกติถึงที่สุด.

ทีนี้ **การตั้งครรภ์ ในบิดามารดาที่ดีโดยกรรมพันธุ์** นี้ ลูกก็ต้องมีกรรมพันธุ์ที่ดีมาแต่ในท้อง พ่อแม่ดี หมายความว่ามีอนามัยดี **ลูกก็จะมีอนามัยดีมาตั้งแต่ในท้อง; เพราะว่าบิดามารดาที่ดี เอาใจใส่ตัวเองดี,** เอาใจ

ใส่ลูกในครรภ์ดี; ลูกในครรภ์ก็มีอนามัยดีมาแต่ในท้อง, ออกมาไม่มีอะไรวิปริต. นี่เรียกว่ามีจิตดี หรือพืชพันธุ์แห่งจิตใจดี อาศัยอยู่ในกรรมพันธุ์ที่ดี ในร่างกายที่ดีของบิดามารดา, เป็นทารก ตั้งครรภ์ขึ้นมาจนกว่าจะคลอดเป็นเด็กในครรภ์ที่ดี เพราะบิดามารดาดี.

ทีนี้ก็มาถึงขั้นที่เรียกว่าคลอด **ก็มีการคลอดดีถูกต้อง** ไม่มีความผิดพลาดอะไรๆ เกี่ยวกับการคลอดของเด็กนั้น; เด็กนั้นก็คลอดมาดี ไม่ใช่ว่าจะมีเหตุหรืออุบัติเหตุ หรือเชื้อโรค หรืออะไรติดมา จนเป็นเด็กที่พิการ หรือว่าคลอดกันอย่างโง่เขลา ทำให้เกิดการพิกลพิการ นี่ถ้าพ่อแม่ดี ก็มีการคลอดดี.

ทีนี้การคลอดดีแล้ว ก็ **มีการอบรมดี** ตั้งแต่นาทีที่เกิดมา : ประคบประหงมลูกในทางที่ถูกต้อง เด็กก็เป็นลูกทารกที่ดีเจริญขึ้นมาดี, นี่เรียกว่าเกิดมาแล้วก็เลี้ยงดี อบรมดี ไปทุกสิ่งทุกอย่าง ในทางร่างกายของทารกนั้นก็สมบูรณ์ดี. เขาก็มีอนามัยดีต่อมา เป็นทารกที่มีอนามัยดี; หมายความว่า **มีร่างกายที่ดี สำหรับจะเป็นพื้นฐาน สำหรับจิตใจที่ดี ต่อไปข้างหน้า.**

เด็กทารก **ได้รับการอบรมดี ก็มีมรรยาทดี.** คำว่า *มรรยาทนี้หมายถึงการประพฤติกระทำทุกสิ่งทุกอย่าง*ที่จะต้องทำกันวันหนึ่งๆ : การพูดการจา การยืน เดิน นั่ง นอน การกินอาหาร การถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ อะไร

ก็ตาม แม้แต่ว่าจะแต่งเนื้อแต่งตัว ก็ดีโดยมรรยาทไปเสียทั้งนั้น แล้วก็ศึกษาเล่าเรียนดี เด็กก็มีความรู้ดี ให้การศึกษาตลอดไป.

นี่หมายความว่า **พ่อแม่ที่สมบูรณ์แบบ ต้องจัดให้ลูกมีการศึกษาดีเป็นเหตุให้มีสมรรถภาพดี** คือมีความสามารถ มีคุณสมบัติ มีสมรรถนะที่ดี

ทีนี้พ่อแม่ก็ **ดูแลให้ลูกมีสังคมดี** อย่าให้ไปคบพวกอันธพาล. ข้อนี้คงจะยากมาก ที่จะกวดขันเด็กๆ ให้สังคมกันแต่ในคนที่ดี; แต่ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่พ่อแม่ที่สมบูรณ์แบบจะต้องรู้จักกระทำให้ลูกมีสังคมดีนี้ เรียกว่า **เป็นเด็กที่มีความรู้ดี มีความประพฤติดี มีการคบหาสมาคมดี** มีคนรักใคร่อยู่ทั่ว ๆ ไป ก็เสร็จไปตอนหนึ่ง.

ทีนี้พ่อแม่ก็ **จัดให้มีคู่ครองที่ดี.** ตามธรรมเนียมโบราณนั้น **เป็นหน้าที่ของบิดามารดาโดยตรง ที่จะทำให้ลูกได้มีคู่ครองที่ดี;** แต่เด็กเดี๋ยวนี้เขาแหวกแนว เขาไม่อยากจะให้บิดามารดามาเกี่ยวข้อง *เด็กได้รับการศึกษามาผิดๆ* คือได้รับ การศึกษาชนิดแบบสุนัขหางด้วนมา ก็ **อยากจะเลือกคู่ครองของตนเอง** ไม่ให้บิดามารดาเข้ามาเกี่ยวข้อง

มันก็ **คงยาก** อยู่สักหน่อย **ที่บิดามารดาสมัยนี้จะจัดให้ลูกมีคู่ครองที่ดี** แต่ถึงอย่างนั้นก็ยังปรากฏว่ามีคนทำได้อยู่มากเหมือนกัน ไม่ใช่

ว่าเขาจะยอมแพ้ไปเสียทั้งหมด; ยังมีบิดามารดาที่สามารถจัดการในเรื่องนี้ได้เป็นที่น่าพอใจ คือไม่ให้ลูกแหวกแนวนั้นทำอะไรแหวกแนวได้. **ช่วยดูช่วยแลกันไปทุกอย่างทุกทาง ให้ลูกมีคู่ครองที่ดี.**

คำว่า *ดี* นี้ *ไม่ได้หมายความว่าสวย* หรือ *รวย*หรืออะไร ไปเสียทั้งนั้น; *แต่ให้ดีสำหรับจะเป็นมนุษย์ที่ถูกต้อง*, เป็นมนุษย์ที่ไม่มีปัญหา.

ครั้นมีคู่ครองดี บิดามารดาก็ให้ทรัพย์สมบัติเป็นการลงทุนตามที่จะให้ได้เป็นอย่างดี; นี้เรียกว่าลงทุนให้ดี. ทรัพย์สมบัติอะไรที่ควรจะมอบให้ ก็มอบให้อย่างดีอย่างฉลาด อย่างที่จะเอาไปทำเสียหายไม่ได้.

แล้วต่อไปจากนั้น ก็ **เป็นที่ปรึกษาที่ดี** ลูกหลานมีเหย้ามีเรือนไปแล้ว บิดามารดาก็ยังเป็นที่ปรึกษาที่ดี เพราะลูกคลอดออกมาจากบิดามารดา บิดามารดารู้จักดี รู้เรื่องดี ก็ควรจะเป็นที่ปรึกษาได้ดี. ดังนั้น ลูกที่ดีก็ยังเชื่อฟังบิดามารดา จนกระทั่งว่าออกเรือนไปแล้วนี้ บิดามารดาก็มีโอกาสเป็นที่ปรึกษาที่ดี เรื่อยๆ ไปจนตลอดชีวิต. แม้บิดามารดาจะแก่ชรา เป็นปู่เป็นตา เป็นย่า เป็นยาย ไปแล้ว ก็ยังเป็นที่เคารพนับถือเชื่อฟังของลูกเด็กๆ อยู่ เป็นที่ปรึกษาที่ดี.

ทำไมคนแก่หง่อมเหล่านี้ จึง **เป็นที่ปรึกษาที่ดีได้? ก็เพราะว่าเขาเคยเป็นบิดามารดาที่ดี** มาตั้งแต่แรกเริ่มเดิมที มา **โดยกรรมพันธุ์** หลาย

ชั่วอายุคนแล้ว. ฉะนั้น จึงมีความรู้ถูกต้อง ไม่มีทางที่จะผิดพลาด, *แม้ว่าจะไม่ได้เล่าเรียนมาก เหมือนสมัยลูกเด็ก ๆ แต่เขาก็มีความรู้อย่างอื่นซึ่งจำเป็นกว่านั้น.*

เด็กๆ ก็เรียนมาแต่เรื่องทำมาหากิน, เรื่อง**เฉลียวฉลาดในการทำมาหากิน, แต่ไม่มีความรู้ผิดชอบชั่วดี** ควรไม่ควร ต่ำสูงอย่างไรมันไม่รู้. ฉะนั้น คนแก่รู้, **คนแก่นี้รู้มาก เพราะว่าอยู่นาน** นั่นเอง; ความที่มีอายุมากมีอายุนานนั่นแหละ **ก็เป็นผู้ที่สามารถจะเป็นที่ปรึกษา ของคนที่ยังมีอายุน้อย.**

ฉะนั้น **เด็กๆ จงเคารพต่อบิดามารดา ปู่ย่า ตายาย; แล้วก็ไม่มีทางที่จะผิดพลาด,** ไม่มีทางที่จะต้องมานั่งเช็ดน้ำตา หรือไปฆ่าตัวตาย ไปกระโดดน้ำตายไปกินยาตาย เหมือนเด็กสมัยนี้โดยมาก.

นี้เรียกว่า **บิดามารดา** หรือพ่อแม่สมบูรณ์แบบ**ให้กำเนิดทางกายมาอย่างดี ถูกต้อง สมบูรณ์แบบ** คือว่า มันถูกต้องไปทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่มีอะไรที่ผิดพลาดในทางฝ่ายที่เรียกว่าฝ่ายกาย เป็นสายกันมา. บิดามารดามี *กรรมพันธุ์ดี* มาหลายชั่วคนแล้ว *ตั้งครรภ์ดี เด็กมีอนามัยดี* มาแต่ในท้อง มีจิตใจสมประกอบ *คลอดออกมาดี* ปลอดภัย *เลี้ยงดูดี อบรมดี* มีอนามัยดี *มีมรรยาทดี มีความรู้ดี มีความสามารถดี มีการสังคมดี มีคู่ครองดี ได้รับการลงทุนให้เป็นอย่างดี มีที่ปรึกษาไปจนตลอดชีวิต.*

นี้เรียกว่า **พ่อแม่สมบูรณ์แบบ สำคัญหรือไม่สำคัญ?** ท่านทั้งหลายลองคิดดู, จำเป็นหรือไม่จำเป็น ท่านทั้งหลายลองคิดดู? และถ้า **ไปเกิดมองข้ามสิ่งนี้เสียมันจะเป็นอย่างไร?** มันโง่หรือฉลาด ที่ไปมองข้ามสิ่งนี้เสียว่าเราจะต้องมีบิดามารดาที่สมบูรณ์แบบ แม้ในทางฝ่ายร่างกาย.

ลักษณะของบิดามารดาฝ่ายวิญญาณ.

เอ้า, ที่นี้ก็มาถึง **บิดามารดาฝ่ายวิญญาณ.** การเกิดทางวิญญาณได้กล่าวมาแล้วว่า เป็นการเกิดแห่งจิตใจ คือจิตใจที่มันเหมือนกับหุบอยู่นั้นมันบานออกมา จิตใจที่มืดมนอยู่มีความสว่างไสวขึ้น. การเกิดทางวิญญาณนี้; **ผู้ช่วยให้มีความเกิดทางวิญญาณนี้** ก็จะ**เป็นบิดามารดา**เองก็ได้, **เป็นครูบาอาจารย์** ก็ได้, **เป็นพระเจ้าพระสงฆ์** ก็ได้.

บิดามารดาให้กำเนิดทางกาย มาทีหนึ่งแล้ว เสร็จไปตอนหนึ่งแล้ว; แต่ถ้าสามารถจะให้การเกิดทางวิญญาณได้ก็ยิ่งดี ได้แก่บิดามารดา ที่ได้ศึกษาพระธรรมหรือหลักพระศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมที่ดีที่งาม ทุกสิ่งทุกอย่าง; เป็นผู้รู้เป็นผู้แตกฉานในเรื่องอย่างนี้, แล้วบิดามารดานี้ **ยังสามารถจะให้กำเนิดในทางวิญญาณ** อีกทีหนึ่งด้วย หรือว่าจะให้มาพร้อมๆ กัน คู่กันมากับการอบรม ให้เจริญก้าวหน้าในทางฝ่ายร่างกาย

เห็นได้ง่ายๆ ว่า **บิดามารดาเลี้ยงลูกมา ให้เจริญทางร่างกาย** แล้วก็**อบรมมา ให้เจริญในทางจิตใจ;** อย่างนี้เราเรียกว่า บิดามารดานั้นได้ช่วยให้เด็กนั้นเจริญขึ้นมา ทั้งทางฝ่ายร่างกายและฝ่ายวิญญาณ ก็**เป็นพ่อแม่ทั้งทางฝ่ายร่างกาย และฝ่ายวิญญาณ.**

ใน **ฝ่ายวิญญาณ** นี้ เราจะเล็งถึงการที่ท่าน**สามารถชักนำให้มีศีลธรรมดี** นี้อย่างหนึ่ง **ชักนำให้มีหลักพระธรรมดี และถูกต้อง** นี้อย่างหนึ่ง.

หลักธรรมแบ่งเป็นขั้นธรรมดาและโลกุตตระ

ขอแบ่งพระธรรมออกเป็น ๒ ตอน : ใน**ตอนศีลธรรม คือหลักธรรมะพื้นฐาน** ทั่วไป นี้อย่างหนึ่ง, **หลักพระธรรมชั้นสูง คือเรื่องอันเกี่ยวกับโลกุตตระ**เหนือโลกหรือสิ่งสูงสุดของมนุษย์ นี้ตอนหนึ่ง.

เรื่องที่ดีๆ สำหรับไปตามโลก เป็นไปตามวิสัยโลก นี้เราเรียกว่า **ศีลธรรม** ต้องทำให้ดีเหมือนกัน. ทีนี้เรื่องที่ **ทำให้จิตใจอยู่เหนือโลก** เหนือวิสัยโลก เหนือความบีบคั้นของโลก เหนือปัญหานานาชนิดในโลก นี้ อย่างนี้เรียกว่า **โลกุตตระ.**

การให้ **เกิดในทางวิญญาณ** นั้น หมายถึงการ**ชักนำให้มีศีลธรรมดี** และ **ให้มีโลกุตตรธรรมดี.** พูดกันอย่างง่ายๆ ก็พูดอย่างนี้ก็แล้วกัน. เอ้า,

ใคร **ชักนำให้อยู่ในโลกได้อย่างดี** นี้ตอนหนึ่ง, แล้ว **ชักนำให้อยู่เหนือโลก** ไปเสียเลย นี้อีกอย่างหนึ่ง.

หมายความว่า **สอนให้รู้จักดำรงชีวิตอยู่ไปตามประสาโลก ที่นิยมกันว่าดี :** เป็นเด็กดี เป็นผัวดี เมียดี เป็นบิดาดี เป็นมารดาดี เป็นอะไรดีอยู่กันไปในโลกตามวิสัยโลก. นี่ก็เรียกว่า **เรื่องทางวิญญาณด้วย** เหมือนกัน **แต่ยังเกี่ยวอยู่กับโลก.**

ทีนี้มันยังมีดีไปกว่านั้นได้ คือว่า **อยู่ในโลก** นี้ถึงอย่างไร, จะดีเท่าไรมันก็ **ยังมีความทุกข์แน่นอน.** คนรู้อย่างโลกๆ นี้ ไม่ทำจิตใจให้สูงเหนือโลกไปได้ มันก็เที่ยวรักนั่น โกรธนี่ เกลียดนี่ กลัวโน้นอยู่ ไม่มีที่สิ้นสุดแหละ; อยู่ในโลกมันเป็นอย่างนั้นเอง ก็เรียกว่าใช้ได้ แต่อย่างเป็นโลก ๆ ยังไม่พอยังไม่สูงสุด.

นี่ก็มา **สอนกันให้รู้ถึงเรื่องโลก ว่ามันเป็นอย่างนั้นเอง,** เรื่องโลกแล้วมันก็ต้องเป็นโลกอย่างนั้นเองคือมัน **จะต้องมีความทุกข์** นั่นแหละ. พูดง่ายๆ ถ้าไม่มีความทุกข์เพราะทำชั่วทำเลว มันก็ยังมีความทุกข์ เพราะว่าสิ่งต่างๆ มันเป็นไปตามธรรมชาติ.

เช่นว่า เราไม่ได้ไปทำอะไรที่ไหน

ขโมยก็มาขโมยเงินของเราไปหมด; อย่างนี้เราจะมานั่งร้องไห้ให้โง่อยู่ทำไม. แต่ **คนธรรมดาทนไม่ได้,** ถูกขโมยเงินไปสักแสนสองแสน ล้านสองล้านก็มานั่งร้องไห้อยู่ คนธรรมดาก็เป็นอย่างนี้. หรือเป็นเรื่องธรรมดายิ่งขึ้นไปอีกว่าสามีตาย ภรรยาตาย เขาก็มานั่งร้องไห้อยู่เพราะไม่สามารถจะทำอะไรให้ดีกว่านั้นได้; แม้ลูกตายอย่างนี้ ก็อยากจะตายด้วยอย่างนี้ เพราะว่ายัง **มีความรู้สึกในระดับโลก.**

ถ้ามีความรู้ที่เหนือโลก ก็ไม่ต้องมานั่งเป็นทุกข์อยู่ เพราะสิ่งเหล่านี้. จะมีอะไรได้ จะมีอะไรเสีย มีอะไรเป็น มีอะไรตาย มีอะไรขาดทุน มีอะไรได้กำไร มีอะไรแพ้ มีอะไรชนะ เขาก็ **ไม่เห็นว่าประหลาดอะไรเป็นของธรรมดาไปทั้งนั้น.**

เพราะว่าเขา **มีหลักที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา** คือ **บทที่ว่า มันอย่างนั้นเอง, มันอย่างนั้นเอง** ที่เรียกว่า **ตถตา** แปลว่า *มันเป็นอย่างนั้นเอง. มันเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของธรรมดาอย่างนั้นเอง* เรียกว่า **ธัมมนิยามตา** หรือที่ละเอียดก็เป็น **อิทัปปัจจยตา-** *มันมีเหตุปัจจัยของมันอย่างนั้น, มันก็เป็นอย่างนั้น,* มันมีเหตุปัจจัยของมันอย่างนั้น มันก็เป็นอย่างนั้น. **มองดูเห็นอยู่อย่างนี้ ก็ไม่มีความ**

ทุกข์ร้อนอะไร; แต่พร้อมกันนั้นก็ไม่มีความโง่ไปยินดี หลงใหล หัวเราะร่าเริง คือปรกติอยู่ได้.

คนธรรมดา เมื่อได้กำไรก็กระโดดโลดเต้น, เมื่อขาดทุนก็นั่งร้องไห้อยู่; แต่คนที่ **มีความรู้พระธรรมอันสูงสุดแล้ว ไม่เป็นอย่างนั้น.** ได้กำไรก็ว่าอย่างนั้นเอง; จะทำต่อไปก็ได้ ไม่ทำต่อไปก็ได้ แล้วแต่เหตุผลของตน. เมื่อขาดทุนก็ไม่ร้องไห้อยู่ เพราะเห็นว่าอย่างนั้นเอง จะทำต่อไปก็ทำให้มันดี ทำเสียใหม่ให้ถูกต้อง มันก็ไม่ขาดทุน. นี้เรียกว่า **ไม่มีอะไรที่มาทำให้จิตใจหวั่นไหวแปรปรวน ยินดียินร้าย** และไม่มีความทุกข์เพราะสิ่งใดในโลก. นี่การเกิดในทางวิญญาณนั่น มันไปได้ไกลอย่างนี้.

การเกิดทางร่างกาย มันก็ **หยุดอยู่เพียงแค่ได้เป็นคน :** เป็นคนดีเท่านั้นเอง คนที่ **สมมติกันว่าดี;** อย่างนี้เรียกว่าดี ยิ่งสวย ยิ่งรวย ยิ่งอะไรด้วย ก็ยินดี แล้วมันก็ดีได้เพียงเท่านั้น; ยังจะต้องหัวเราะ ยังจะต้องร้องไห้สลับกันไปตามความเปลี่ยนแปลงในโลก. เกิดในทางฝ่ายกายมันได้เพียงเท่านี้.

ทีนี้ **เกิดในทางฝ่ายจิต** มัน **ไปไกลกว่านั้น** คือจิตมันสูงขึ้นไป. จิตมันวิวัฒนาสูงขึ้นไปๆ จนเป็นจิตที่ไม่รู้จักทุกข์. ทุกข์ไม่เป็น. ทุกข์ไม่ได้อีกต่อไป. การเกิดทางวิญญาณมันดีอย่างนี้.

พระพุทธเจ้าทรงเป็นบิดาทางวิญญาณจนถึงขั้นสุด.

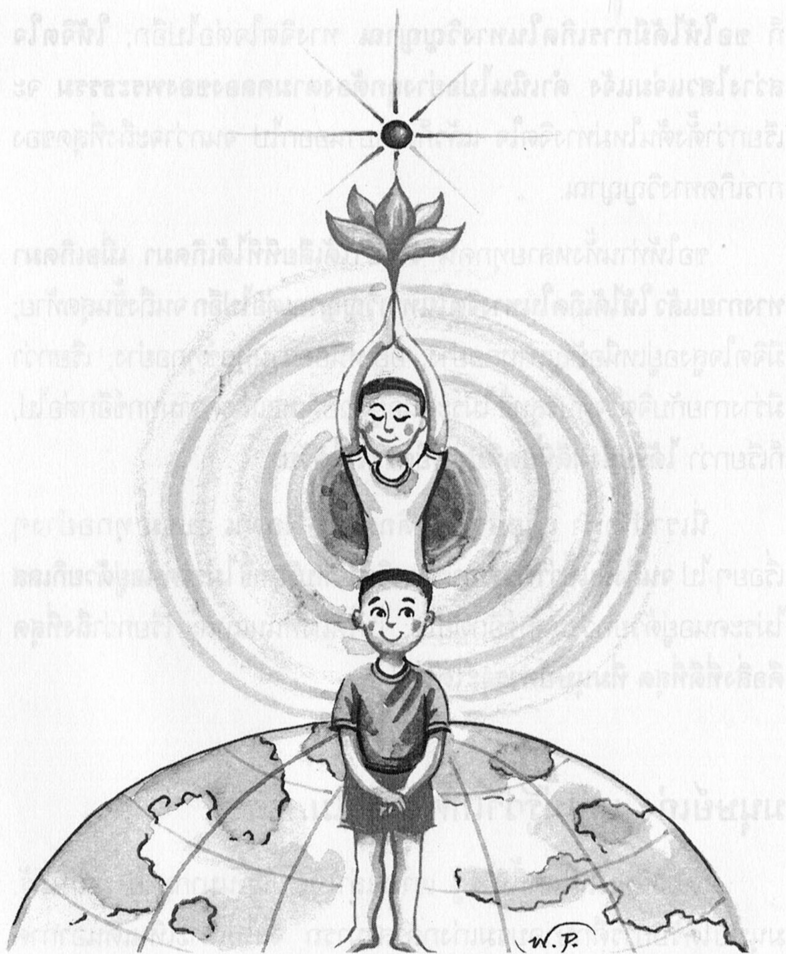
พระพุทธเจ้าทรงเป็นบิดา ให้มีการเกิดทางวิญญาณ หรือว่าสืบพันธุ์ ใช้คำหยาบคายสักหน่อย; ขออภัยว่า สืบพันธุ์ต่อ ๆ กันมา โดยพระสาวก; ให้มีการเกิดทางวิญญาณอยู่เรื่อยๆ อย่าให้รู้จักขาดตอนได้ในโลกนี้, ให้มนุษย์ในโลกนี้มีการเกิดทางวิญญาณ อย่างถูกต้องกันเรื่อยๆ ไป, ให้โลกนี้มันเป็นโลกของมนุษย์ที่สมชื่อ คือมนุษย์แปลว่าผู้มีจิตใจสูง.

เกิดทางกายแล้วให้ได้เกิดทางวิญญาณด้วย.

ขอให้คนในโลกนี้ **เป็นมนุษย์ โดยความมีจิตใจสูง อยู่เหนือความทุกข์เหนือกิเลส** อันเป็นเหตุให้เกิดทุกข์กันต่อๆ ไปเถิด. อย่าให้การเกิดในแบบนี้มันสูญหายไปเสีย ให้มันยังคงมีอยู่ตลอดไป.

ส่วนการ **เกิดทางร่างกายนั้น เป็นเพียงพื้นฐานสำหรับให้ตั้งอยู่เพื่อการเกิดทางวิญญาณ;** ฉะนั้นเมื่อมีการเกิดทางร่างกายมาอย่างดีแล้ว ก็ให้ตั้งอยู่สำหรับเป็นพื้นฐาน สำหรับการเกิดในทางวิญญาณอีกต่อไป.

ขอให้ทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ มองเห็นอย่างชัดเจนแจ่มแจ้งอย่างนี้ ว่าเรามีการเกิดมาโดยทางร่างกายแล้วเสร็จไปแล้ว เสร็จอยู่แล้ว

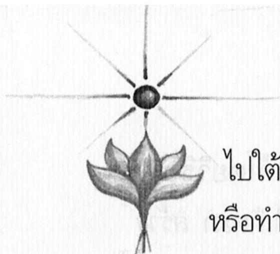
ก็ **ขอให้ได้มีการเกิดในทางวิญญาณ** ทางจิตใจต่อไปอีก; **ให้จิตใจสว่างไสวแจ่มแจ้ง ดำเนินไปอย่างถูกต้องตามคลองของพระธรรม** จะเรียกว่าตั้งต้นใหม่ทางจิตใจ แล้วก็เบิกบานออกไป จนกว่าจะถึงที่สุดของการเกิดทางวิญญาณ.

ขอให้ท่านทั้งหลายทุกคน **จงอย่าได้เสียทีที่ได้เกิดมา เมื่อเกิดมาทางกายแล้ว ให้ได้เกิดในทางจิตในทางวิญญาณต่อไปอีก** จนถึงขั้นสุดท้าย; มีจิตใจสูงอยู่เหนือปัญหาทุกอย่าง, อยู่เหนือความทุกข์ทุกอย่าง; เรียกว่ามีร่างกายกับจิตใจที่บริสุทธิ์ ไม่ระคนอยู่ด้วยกิเลสและความทุกข์อีกต่อไป, ก็เรียกว่า **ได้รับสิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้รับ.**

นี่เราเกิดมา **เพื่อประพฤติกระทำ ฝึกฝน อบรม** ทุกอย่างๆ เรื่อยๆ ไป **จนถึงขั้นที่ว่า มีร่างกายและจิตใจที่บริสุทธิ์ ไม่ระคนอยู่ด้วยกิเลส** ไม่ระคนอยู่ด้วยความทุกข์อีกต่อไป; ไปได้ถึงที่นั่นแหละ เรียกว่า**ถึงที่สุด คือสิ่งที่ดีที่สุด ที่มนุษย์ควรจะได้รับ.**

มนุษย์เก่ง แต่ไม่รู้ว่าเกิดมาทำไม.

เดี๋ยวนี้คนในโลกนี้มิได้รู้ เขาให้เล่าให้เรียนกันมากมาย มันก็ไม่รู้. มนุษย์ได้รับการศึกษาอบรมเก่งกล้าสามารถ จะไปเหาะเหินเดินอากาศ

ไปใต้มหาสมุทรหรือจะทำอะไรก็ได้ ไปเหยียบพระจันทร์เล่นก็ได้ หรือทำกันเรียกว่าเหลือที่จะคาดคิดได้มนุษย์ก็เก่งถึงอย่างนี้. อาตมาเปรียบว่า มนุษย์สมัยนี้เก่งกว่าพระวิษณุกรรมในเรื่องนิยาย ที่เราเคยได้ยินได้ฟังมาเสียอีก.

ครั้นถามว่า มนุษย์เก่งอย่างนี้แล้ว *จะไปที่ไหนกันเว้ย? มนุษย์ตอบว่า ไม่รู้เว้ย;* ไปถามคอมพิวเตอร์.

จึงถามว่า *อะไรที่ดีที่สุดที่มนุษย์เราควรจะได้? เขาก็บอกว่า ไม่รู้เว้ย ไปถามคอมพิวเตอร์.*

ถ้าแกมัวไม่รู้อยู่อย่างนี้ แกจะเดินอย่างนี้ให้มันถูกเรื่องถูกราว *ไปหาที่ที่ควรจะไปได้อย่างไร?* เขาก็บอกว่า ไม่รู้เว้ย ไปถามคอมพิวเตอร์.

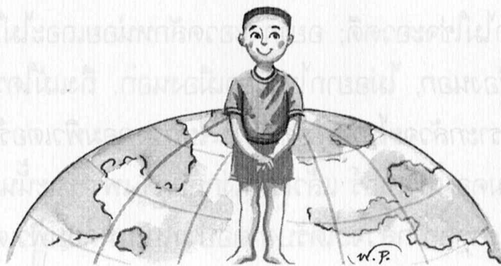
มนุษย์สมัยนี้ไม่รู้ว่า เกิดมาทำไม? จะไปที่ไหน? จะได้อะไร? เขายังไม่ได้ถามคอมพิวเตอร์. *ถ้าใครไปถามเขา เขาก็บอกว่า ไปถามคอมพิวเตอร์.*

อาตมาไม่ใช่จะอวดดี; อยากจะอวดสักหน่อยเถอะไม่ใช่อวดดี ว่า *ไม่อยากไปเมืองนอก,* ไม่อยากไปเที่ยวเมืองนอก. ถึงแม้ใครจะลงทุนให้ไปก็ไม่ไป *เพราะกลัวจะไปพบคำตอบว่า ไปถามคอมพิวเตอร์.* ไปที่ไหนๆ ก็มัวแต่ไปถามคอมพิวเตอร์ แล้วเราก็โง่กลับมา เพราะฉะนั้น ไม่อยากไปเมืองนอกกับเขาดอก กลัวจะได้รับคำตอบว่าไปถามคอมพิวเตอร์.

มนุษย์เราไม่รู้ว่า จะเกิดมาทำไม? จะได้อะไร? ได้โดยวิธีใด? พอไม่รู้ก็ให้ไปถามคอมพิวเตอร์; นี่บ้ากันกี่มากน้อย. มนุษย์เกิดมา *สร้างคอมพิวเตอร์* แล้วก็ *ไปถามคอมพิวเตอร์ ให้คอมพิวเตอร์เป็นผู้บัญชาว่ามนุษย์จะต้องทำอย่างไร;* อย่างนี้มันก็ไม่มีความเป็นมนุษย์เหลืออยู่ที่ตรงไหน? ขอให้ไปคิดดูให้ดีๆ.

เอาละ ขอให้สรุปความกันให้ได้ว่า **พ่อแม่สมบูรณ์แบบนั้น คือพ่อแม่ที่ให้การเกิดทางร่างกายที่ดีที่สุด.** ครั้นมีการเกิดทางร่างกายที่ดีที่สุดแล้ว **ก็ให้มีการเกิดในทางวิญญาณที่ดีที่สุด อีกระยะหนึ่ง** อีกตอนหนึ่ง หรืออีกขั้นหนึ่ง, แล้วเรื่องมันก็จบเท่านี้แหละ มันไม่มีอะไรอีกแล้ว เพราะไปถึงจุดสูงสุด ที่ดีที่สุด ที่มนุษย์ควรจะได้รับ.

ขอร้องให้ทบทวนดูอีกครั้งหนึ่งว่า **พ่อแม่สมบูรณ์แบบ ทั้งการเกิดฝ่ายร่างกาย และการเกิดฝ่ายวิญญาณนี้สำคัญไหม?** สำคัญกี่มากน้อย?

ทำไมไม่สนใจ? ทำไมมองข้าม ทำไมไม่รู้ไม่ชี้ ว่าจะต้องมีกันอย่างไร? **จึงขอฝากไว้ในฐานะเป็นสิ่งสำคัญที่พากันมองข้าม.**

บุตรเป็นวัตถุของมนุษย์.

ทีนี้ก็จะพูดถึงสิ่งที่เรียกกันว่าลูก พ่อแม่ก็ต้องมีลูก มีลูกก็ต้องมีพ่อแม่; ถ้าไม่มีลูกก็ไม่มีความเป็นพ่อแม่ หรือว่าลูกมันจะมีโดยไม่มีพ่อแม่นั้นก็ไม่ได้. ดังนั้น **พ่อแม่กับลูกก็เป็นสิ่งที่ต้องมีคู่กันไปเสมอ** เหมือนฝากับตัวนี้ต้องมีเป็นคู่กัน.

จะเป็นพ่อแม่ที่ดีได้; ก็เพราะว่ามีลูกที่ดี; ถ้าทำให้มีลูกที่ดีไม่ได้ก็เป็นพ่อแม่ที่ดีไม่ได้. ฉะนั้น **ลูกที่ดี**เหมือนกัน จะต้องอาศัยพ่อแม่ที่ดี; ไม่มีพ่อแม่ที่ดีลูกก็ดีไปไม่ได้. นี่หมายถึงพ่อแม่ที่ให้ความเกิดอย่างถูกต้องทั้งทางกายและทางวิญญาณ อย่างที่กล่าวมาแล้ว.

มีพระบาลี ซึ่งจำได้ว่า จะเป็นพระพุทธภาษิตด้วยซ้ำไปว่า *ปุตฺตา วตฺถุ มนุสฺสานํ* คือมีผู้มาถามพระพุทธเจ้าว่า อะไรเป็นวัตถุของหมู่มนุษย์? ท่านว่า *ปุตฺตา วตฺถุ มนุสฺสานํ-บุตรเป็นวัตถุของมนุษย์.*

นี้คำว่า **วัตถุ** นี้ เดี๋ยวนี้ *เราใช้สำหรับสิ่งที่ไม่มีชีวิตวิญญาณ* เช่น ก้อนอิฐ ก้อนดิน ก้อนหิน อะไรต่างๆ นี่เป็นวัตถุ? ถ้าเข้าใจอย่างนี้

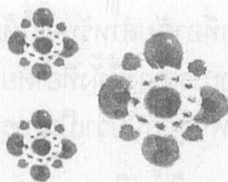
แล้วก็ผิดเรื่องผิดราวไปหมด เข้าใจกันไม่ได้. **วัตถุ** ในที่นี้มันแปลว่า **สิ่งที่เพ่งเล็ง. เราเพ่งเล็งไปยังสิ่งใด สิ่งนั้นก็เป็นวัตถุ** ซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งการเพ่งเล็ง. นี่วัตถุมีความหมายนี้.

ทีนี้อีกข้อหนึ่ง **อีกความหมายหนึ่ง** *วัตถุ* นี้แปลว่า*ที่ตั้งที่อาศัย, วัตถุ แปลว่า ที่ตั้งที่อาศัย;* ไม่มีวัตถุที่ตั้งที่อาศัยแล้ว มันก็ไม่มีอะไรเกิดขึ้นได้ ที่แท้มันก็เกือบจะเป็นสิ่งเดียวกันแหละ ถ้าอะไรมันเป็นที่ตั้งที่อาศัยได้คนก็ไปเพ่งเล็งที่นั่น; เมื่อไปเพ่งเล็งที่นั่นจนแจ่มแจ้งมันก็ใช้เป็นที่ตั้งที่อาศัยได้.

อย่างว่า *ทำกรรมฐาน ก็มีอารมณ์สำหรับกรรมฐาน; อารมณ์ของกรรมฐานนั่นแหละ คือวัตถุสำหรับเพ่งเล็ง.* ต้องเพ่งจิตไปที่นั่น ที่วัตถุนั่นแล้ววัตถุนั้นมันเป็นที่ตั้งที่อาศัยของการกระทำกรรมฐาน; ฉะนั้นอารมณ์ของกรรมฐานจึงเป็นวัตถุที่เพ่งเล็งและเป็นที่ตั้งที่อาศัยของการทำกรรมฐานนี่เป็นตัวอย่าง.

บุตรเป็นวัตถุของมนุษย์อย่างไร.

ทีนี้ เราก็มาดูกันว่า **บุตร** คือ **ลูก หลาน เหลาน** นี้ **เป็นวัตถุของมนุษย์อย่างไร?**

นัยที่ ๑ เป็นที่เพ่งเล็ง ก็หมายความว่า บุตรนี้เป็นที่เพ่งเล็งของพ่อแม่. พ่อแม่ที่ยังไม่เคยมีบุตร ก็เพ่งเล็งที่จะมีบุตร ความอยากมีบุตรนั่นแหละ ก็คือเพ่งเล็งที่จะมีบุตร; ฉะนั้น บุตรจึงเป็นวัตถุที่เพ่งเล็งของคนที่จะเป็นพ่อแม่. บุตรในความหมายนี้เป็นที่เพ่งเล็ง. มนุษย์ทั้งหลายเพ่งเล็งที่จะได้บุตร อยากที่จะได้บุตร สำหรับจะสืบสกุลก็ตามใจ สำหรับจะเลี้ยงดูเมื่อตนแก่เฒ่าก็ได้หรือสำหรับจะเป็นประโยชน์อย่างอื่นก็ได้.

สามีภรรยานั้นเขาเพ่งเล็งที่จะได้บุตร ฉะนั้น**บุตรจึงเป็นที่เพ่งเล็งของมนุษย์** ซึ่งเป็นโดยธรรมชาติที่สามีภรรยาเขาเพ่งเล็งที่จะได้บุตร หรือจะเป็นโดยสติปัญญาเหตุผลอะไร ก็ยังได้เหมือนกัน ได้อีกชั้นหนึ่ง ว่าเขาควรจะมีบุตร เขาก็เพ่งเล็งในการที่จะมีบุตร บุตรจึงเป็นที่เพ่งเล็งของมนุษย์.

ท่านทั้งหลายที่เป็นบิดามารดามาแล้ว ก็ไปนึกทบทวนดู ว่าเราเคยมีความประสงค์มุ่งหมายเพ่งเล็งอย่างนี้หรือเปล่า? แล้วก็รู้ได้เองว่า บุตรนี้เป็นที่เพ่งเล็งอย่างไร?

ทีนี้ **นัยที่ ๒ คือ บุตรเป็นวัตถุที่ตั้งอาศัยของหมู่มนุษย์,** นี้เห็นได้ง่ายเหลือเกินว่า ถ้าไม่มีบุตร มนุษย์ก็สูญพันธุ์; ไม่ต้องอธิบายอะไรมาก ถ้าไม่มีบุตรออกมามนุษย์ก็สูญพันธุ์แล้ว ไม่ได้มานั่งมาพูดกันอยู่ที่นี่. ฉะนั้น

ที่ตั้งที่อาศัยสำหรับจะให้มนุษย์ยังคงอยู่ ก็คือบุตรนั้นเอง. การมีบุตรก็คือการสร้างที่ตั้งที่อาศัยสำหรับมนุษย์ให้ยังคงยืนอยู่ต่อไป อย่าให้มนุษย์สูญพันธุ์, ก็นับว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้อง ตามความหมายนี้ในระดับนี้.

ถ้าไม่มีบุตร มนุษย์ก็สูญพันธุ์; *โลกนี้ก็ไม่มีความหมายอะไร* ถ้าไม่มีมนุษย์อยู่อาศัยในโลก; เหมือนกับที่เราพูดกันเดี๋ยวนี้ว่า *อนาคตนี้ฝากๆ ไว้กับยุวชน คือเด็กๆ.* เดี๋ยวนี้ก็พูดกันว่า *เด็กๆ นั้น คืออนาคตของชาติ* หรืออนาคตของโลก, บุตรจึงมีความสำคัญ ถึงขนาดที่ว่า จะอยู่หรือจะหมดสิ้น ก็เพราะบุตร เพราะยุวชน.

ทีนี้ก็มาดูถึง **ปัญหาที่เนื่องกันอยู่ว่า เราจะมีบุตรชนิดไหนกัน ที่จะเป็นที่ตั้งที่อาศัยของมนุษย์ได้?** แล้วเราก็ควรจะเพ่งเล็งบุตรชนิดนั้นแหละ. เรามาศึกษากันให้เข้าใจกันเสียก่อน ว่าเราจะมีบุตรชนิดไหน มนุษย์จะอยู่รอด ไม่สูญพันธุ์ และเป็นโลกมนุษย์ที่ดี ที่น่าอยู่. ทีนี้เราก็เพ่งเล็งบุตรชนิดนั้น.

ฉะนั้น **เราอย่าถือกันง่ายๆ ว่า มันเป็นเรื่องตามธรรมชาติ** หมู หมา กา ไก่ มันก็ทำของมันได้, มันก็มีบุตรของมันได้. นั่นก็เป็นเรื่องของหมู หมา กา ไก่; แต่ **คนไม่ควรจะเป็นอย่างนั้น.** คนควรจะมีการเพ่งเล็งเลือกเอาอย่างนั้นอย่างนี้ ตามที่ควรจะเป็น. ฉะนั้น เราจึงมีจุดมุ่งหมายที่ว่า จะมีบุตรกันอย่างไร จึงจะเป็นที่ตั้งที่อาศัยของมนุษยชาติ คือความมีอยู่ของมนุษย์นั้นเอง?

เราได้พบเห็นบุตรที่เลวๆ เขาก็มีค่าเป็นของสกปรกชิ้นหนึ่ง ดุ้นหนึ่ง ออกมาจากท้องของบิดามารดาเขามีความหมายเพียงเท่านั้น; อย่างนี้ก็จะไม่เรียกว่าบุตร, เรียกว่า ก้อนสกปรกก้อนหนึ่ง ออกมาจากบิดามารดาเสียมากกว่า; **ต้องเป็นบุตร คือเป็นที่ตั้งของมนุษย์ เป็นที่พึงปรารถนาของบิดามารดา.**

แต่ถึงอย่างไรก็ดี ข้อนี้มันก็ **ขึ้นอยู่กับบิดามารดา** อย่างที่ได้กล่าวมาแล้ว คือว่ามัน **เป็นการยาก ที่บุตรเขาจะสร้างตัวเองขึ้นมาได้;** เพราะว่าเขาเป็นทารกหรือว่าก่อนทารก เขาก็คิดนึกอะไรไม่ได้ เขามีเจตนาอะไรไม่ได้. ฉะนั้นจึงขึ้นอยู่กับบิดามารดา ที่จะทำให้เขาเกิดมาอย่างไร? แล้วเกิดมาแล้วจะอบรมกันอย่างไรจึงจะเป็นบุตรที่ดี? **หน้าที่ของบุตรจึงมีเพียงอย่างเดียวคือเชื่อฟังบิดามารดา.**

บุตรที่ดีที่สุด คือบุตรที่เชื่อฟัง.

นี่ขอพูดกับผู้ที่เป็นบุตรทั้งหลาย ในโลกนี้ ในปัจจุบันนี้ว่า **บุตรที่ดีที่สุดนั้น พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า คือ บุตรที่เชื่อฟัง ไม่ใช่บุตรที่สวย ที่รวย ที่เรียนเก่ง,** ที่อะไรๆ เก่งกาจสามารถไปหมด เก่งกว่าบิดามารดา; อย่างนี้ท่านก็ไม่เรียกว่าบุตรที่ดี. เพราะเขาไม่เชื่อฟังบิดามารดา เขาจองหองพอง

ขน เขาเนรคุณบิดามารดาเมื่อไรก็ได้; อย่างที่ปรากฏมากขึ้นทุกทีในหนังสือข่าวในปัจจุบันนี้ *ในยุคนี้ ที่มีการศึกษาชนิดเป็นสุนัขหางด้วน ก็มีบุตรที่ฆ่าบิดามารดา* ปรากฏออกมาให้เห็นมากขึ้นทุกทีๆ ดังที่เป็นข่าวนั้นมันถึงขนาดฆ่า.

ทีนี้ **ยังมีบุตรอีกประเภทหนึ่ง ที่ทำให้บิดามารดาร้อนใจ** เหมือนกับจับใส่ลงไปในนรก นี้มีมากกว่ามาก, มันมากกว่ามาก. บุตรที่ถึงกับฆ่าบิดามารดาเลยนั้นมันยังน้อย, บุตรที่ทำให้บิดามารดาร้อนใจเหมือนกับหมกอยู่ในนรกนี้ มันยังมีมาก กำลังมาก และมีมากอยู่ในโลก นี้ก็ไม่ใช่บุตร *ไม่ตรงตามความหมายของคำว่า บุตร คือผู้ที่ยกบิดามารดาขึ้นมาเสียจากนรก คือความร้อนใจ.*

ฉะนั้น ขอให้เรามองให้เห็นว่า คำว่า **บุตรดีที่สุดคือบุตรที่เชื่อฟัง.** *ถ้าบิดามารดาเขามีความเห็นไม่เหมือนเรา เขาต้องการเป็นอย่างอื่น บุตรก็ควรจะเป็นฝ่ายยินยอม* ให้เป็นไปตามประสงค์ของมารดา, **โดยถือเสียว่า ชีวิตของเราทั้งหมดนี้ ได้มาจากบิดามารดา** มันควรจะเป็นของบิดามารดา : ฉะนั้นก็ยอมให้บิดามารดาไปหมดเลย.

ส่วนข้อที่ **ต้องการไม่เหมือนกันนั้น ค่อยพูดจากันได้ ปรับปรุงกันได้** ทำความเข้าใจกันได้ จนในที่สุดมันก็จะพอไปกันได้กับความประสงค์ของบิดามารดา, เพราะว่าบิดามารดานั้นรักลูกเหลือประมาณ ไม่มีใครจะ

รักเราเท่าบิดามารดา; ฉะนั้นจึงเป็นที่ไว้ใจได้ว่า ไม่มีความหวังร้าย ไม่มีเจตนาร้าย ความต้องการของบิดามารดา; ฉะนั้นจึงเป็นที่ไว้ใจได้ว่า ไม่มีความหวังร้าย ไม่มีเจตนาร้าย **ความต้องการของบิดามารดา ล้วนแต่ต้องการความสุขสวัสดีแก่บุตรทั้งนั้นเลย.** ฉะนั้นเราแน่ใจ ที่จะยกมอบชีวิตนี้ ให้เป็นไปตามความประสงค์ของบิดามารดา จะทำมาหากินกันอย่างไร จะมีอะไรต่อไป มันก็เป็นเรื่องที่ปรึกษากันได้.

นี่บุตรชนิดนี้แหละ เป็นวัตถุที่ตั้งที่อาศัยของมนุษย์ เป็นสิ่งที่มนุษย์ปรารถนา และหวังจะได้อยู่ จึงคิดว่า เป็นเรื่องที่ควรจะมอง **ไม่ควรจะมองข้าม** คือมันเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ควรจะพากันมองข้าม.

การอบรมบุตรสำคัญไม่ควรมองข้าม.

เดี๋ยวนี้มันก็เป็นสิ่งสำคัญที่ **พากันมองข้าม**หรือไม่เห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญ จึงพากันมองข้าม. **บิดามารดามักจะเห็นแก่ความสุขส่วนตัว ไม่เอาใจใส่ต่อบุตรให้ดีที่สุด ไม่อบรมเขาให้ดีที่สุด;** โตขึ้นมาบุตรก็สนองคุณ โดยการที่ไม่รับรู้ความเป็นบิดามารดา เนรคุณบิดามารดา เรื่องมันก็จะเป็นเท่านั้นเอง.

ถ้าเราอย่าเห็นเป็นของเล็กน้อย ว่า **บิดามารดาที่สมบูรณ์แบบ ไม่ใช่**

เรื่องเล็กน้อย. ต้องมี ต้องทำ ต้องจัดขึ้นมาให้ได้ **ปรับปรุงตัวเองให้เป็นพ่อแม่สมบูรณ์แบบ** และ **ถ้าเราเป็นลูก ก็พยายามที่จะเป็นลูกที่สมบูรณ์แบบ;** เพราะว่าเราจะต้องเป็นลูกของบิดามารดาเรื่อยๆ ไป จนกว่าจะเข้าโลง. ไม่ใช่ว่าเป็นลูกของบิดามารดาเฉพาะแต่เมื่อเล็กๆ อยู่. เราก็เป็นลูกของบิดามารดาเรื่อยๆ ไป จนกว่าจะเข้าโลงตามบิดามารดาไป ก็เป็นลูกสมบูรณ์แบบ สมกับที่ว่า พ่อแม่ก็เป็นพ่อแม่สมบูรณ์แบบ.

ถ้าในโลกนี้มีพ่อแม่สมบูรณ์แบบ และ **มีลูกสมบูรณ์แบบ แล้วก็หมดปัญหา** ไม่มีปัญหาเลวร้าย หรือวิกฤตการณ์ต่าง ๆ นานา อย่างที่กำลังอยู่ในบ้านเมืองเรา ในชาติประเทศของเรา หรือในโลกทั้งปวง.

โลกไม่มีสันติสุข เพราะขาดหลักธรรม.

โลกทั้งปวงไม่มีสันติภาพ ไม่มีสันติสุข มัน**เนื่องมาจากมนุษย์ไม่เป็นมนุษย์,** มนุษย์ไม่เป็นมนุษย์**เพราะขาดพ่อแม่สมบูรณ์แบบ** และ**ขาดความเป็นลูกที่สมบูรณ์แบบ;** ฉะนั้นจะให้เรียนอะไรกันอย่างไร เก่งกล้าสามารถเท่าไร ก็ไม่ทำโลกนี้ให้มีสันติภาพได้.

นี่ก็น่าเศร้า ที่ว่า **การศึกษาแห่งยุคปัจจุบันนี้**เขาให้เรียนแต่หนังสือ

กับวิชาชีพ **ไม่ให้เรียนหลักพระธรรม** มันก็ขาดส่วนสำคัญไป. ถ้าขืนเป็นอยู่อย่างนี้ไม่มีหวังที่ว่าโลกนี้จะเป็นโลกมนุษย์ได้; เว้นไว้เสียแต่ว่าผู้จัดการศึกษาในโลกนี้ เขาจัดการศึกษาให้สมบูรณ์แบบขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง คือ **ให้เรียนหนังสือ ให้เรียนอาชีพแล้วก็ให้เรียนหลักธรรมะ สำหรับความเป็นมนุษย์ที่ถูกต้อง.**

เมื่อเช้านี้อ่านหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง *รู้สึกยินดีมากที่รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ ท่านยอมรับว่า การศึกษาของประเทศไทยนั้น ยังเป็นแบบสุนัขหางด้วน.* นี่ไปอ่านสยามรัฐฉบับวานนี้ดู มีเรื่องนี้: *การที่นักเรียนตีกันอะไรโกลาหลวุ่นวายในโรงเรียนนั้น เพราะว่าระบบการศึกษาของเรายังเป็นสุนัขหางด้วน.* ท่านรัฐมนตรีท่านยอมรับอย่างนี้ ที่ชื่นใจก็คือว่า มันมีหวังว่า ในอนาคตท่านจะจัดการศึกษาให้มันสมบูรณ์แบบไม่เป็นแบบสุนัขหางด้วน แล้วก็พอดีกับที่อาตมาก็กำลังพูดเรื่องนี้อยู่.

ต้องช่วยกันให้การศึกษาทางศาสนา.

ฉะนั้น จึง**ขอให้พ่อแม่ทั้งหลายนี้** ช่วยสนใจเป็นพิเศษ **อบรมลูกหลานของเราเอง ให้ได้รับการศึกษาส่วนที่ยังขาดอยู่** หมายความว่า ถ้ารัฐบาล หรือ**กระทรวงศึกษาธิการ เขายังจัดให้ไม่ทัน,** การศึกษา

ส่วนที่ ๓ ที่ยังขาดอยู่ เขายังจัดให้ไม่ทัน; แล้วก็เรานี่แหละ **พ่อแม่นี่แหละช่วยกันจัดให้ลูกๆ ให้สนใจมากเป็นพิเศษ,** ช่วยจัดการศึกษาส่วนที่ ๓ ให้แก่ลูกๆ ของเรา **ลูกของเราได้รับการศึกษามา ๒ ชนิด จากโรงเรียน แล้วได้รับอีกชนิดหนึ่งที่บ้าน โดยเรา;** แล้วลูกของเราก็มีการศึกษาสมบูรณ์แบบ ไม่เป็นเหมือนสุนัขหางด้วน มันก็จะรอดตัวไปได้.

พระเจ้าพระสงฆ์ ก็เหมือนกัน **จะช่วยให้การอบรมศึกษาสั่งสอนในส่วนนี้ ให้เต็มขึ้นมาเร็วๆ, สอนหลักธรรมะสำหรับความเป็นมนุษย์นี้ให้มันเต็มขึ้นมาเร็วๆ ชดเชยกับที่ว่า** รัฐบาล หรือ **กระทรวงศึกษาธิการเขายังทำไม่ทัน.** เรื่องมันมาก **อย่าไปโทษเขาเลย ทั้งโลกมันเป็นอย่างนั้นแหละ.** เอามาเป็นภาระหน้าที่ของบิดามารดา ครูบาอาจารย์ พระเจ้าพระสงฆ์ ทำเป็นส่วนตัว. ให้ลูกเด็กๆ ของเรามีความรู้เรื่องพระธรรมสำหรับความเป็นมนุษย์ที่ถูกต้อง.

นี่ก็เป็นเรื่อง **ให้กำเนิดในทางวิญญาณ** ด้วยเหมือนกัน, ให้การเกิดทางวิญญาณ ให้มีขึ้นมา ให้เจริญเติบโต จนเขาเป็นมนุษย์ที่เจริญสูงสุด ทั้งฝ่ายร่างกายและทั้งฝ่ายวิญญาณ นับว่า **เป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ควรพากันมองข้าม.**

พูดสั้นๆ ก็พูดว่า **มาช่วยกันเร็วๆ , ช่วยทำความสว่างไสวแจ่มแจ้ง ให้แก่ลูกเด็กๆ ในส่วนการศึกษาที่ ๓ คือหลักพระธรรมของ**

พระศาสนา ที่ทำให้เขามีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. เราก็จะได้มีมนุษย์อยู่กันในโลกอย่างของมนุษย์ มันไม่เดือดร้อน ไม่ยุ่งยาก ไม่ลำบาก ไม่ระส่ำระสาย มิฉะนั้นแล้วก็จะเหมือนกับว่าอยู่ในนรก.

โลกนี้จะกลายเป็นนรก เมื่อคนมีความเห็นแก่ตัว มีความร่ำรวยมากจากความเห็นแก่ตัว คอยจ้องแต่จะเอาประโยชน์ จะกอบโกย; ไม่มีธรรมะ มันก็เป็นโลกนรก ต้องทนอยู่ในนรก. โลกนี้ก็เป็นโลกที่ไม่น่าอยู่อาศัยยิ่งขึ้น; แต่ก็ต้องจำใจทนอาศัยอยู่โลกที่ไม่น่าอยู่เพราะการศึกษาไม่สมบูรณ์ ดังที่กล่าวแล้ว.

อาตมาเห็นว่า การบรรยายในวันนี้สมควรแก่เวลา จึงขอร้องให้ท่านผู้ฟังทั้งหลาย สรุปเอาใจความ **ไปพินิจพิจารณา เพื่อความเป็นพ่อแม่สมบูรณ์ เป็นบุตรสมบูรณ์ ในฐานะเป็นสิ่งไม่มองข้ามเป็นอันขาด,** เป็นสิ่งสำคัญที่ไม่อาจจะพากันมองข้าม, แล้วก็ได้รับประโยชน์ โดยสมควรแก่ฐานะ สถานะ ของตน จงทุกๆ คนเถิด.

ขอยุติการบรรยายในวันนี้ไว้เพียงเท่านี้ ให้พระคุณเจ้าทั้งหลายได้สวดบทคณสาธยาย ส่งเสริมกำลังใจในการปฏิบัติธรรมะ ตามที่มุ่งปรารถนากันสืบไป.

ภูมิ เว สปฺปุริสานํ   กตญฺญูกตเวทิตา

รู้จักบุพการี   ทำความดีตอบแทนท่าน

ธรรมนี้เป็นพื้นฐาน   ของคนดีศรีแผ่นดิน

เรามีพ่อมีแม่มีแต่รัก   ท่านฟูมฟักรักเราเฝ้าถนอม
เหลือบริ้นยุงเลือดไรมิให้ตอม   ทุกข์ก็ยอมทนทุกข์ทุกประการ
นับเป็นบุญวาสนาเรามาเกิด   เป็นสัตว์เลิศกว่าสัตว์เดรัจฉาน
มีปัญญามีสติดำริการ   รู้คิดอ่านชั่วดีมีศีลธรรม
เราได้พึ่งพ่อแม่มาแต่ต้น   จึงผ่านพ้นภาพภัยไม่ถลำ
พระคุณท่านทั้งหมดจงจดจำ   แล้วคิดทำตอบแทนจึงแสนดี
เราเติบใหญ่สองท่านสังขารแย่   ร่างกายแก่อ่อนล้าเราอย่าหนี
อยู่กับท่านเลี้ยงดูให้อยู่ดี   ยามท่านมีไข้ป่วยช่วยเยียวยา
ท่านมีงานช่วยงานของท่านบ้าง   อย่าปล่อยวางเมินเฉยเสียเลยหนา
นึกถึงท่านเคยเฝ้าช่วยเรามา   มากยิ่งกว่าใครใครในสังคม

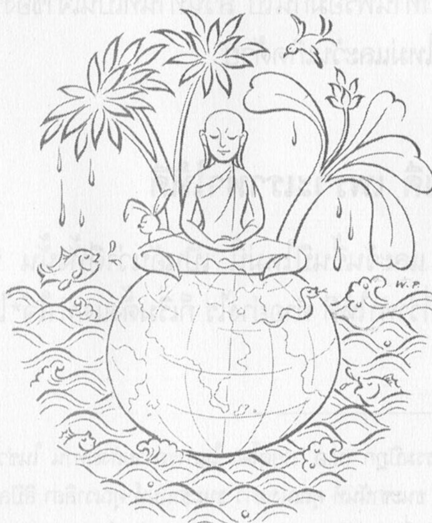
อีกชื่อเสียงสกุลวงศ์ดำรงไว้ อย่าทำให้เสียชื่อเขาลือขรม
รักพ่อแม่รักวงศ์จงปรารมภ์ ให้สังคมยอมรับนับถือเรา
ทรัพย์สินมรดกท่านยกให้ อย่านำไปใช้ผิดด้วยจิตเขลา
เก็บไว้เป็นต้นทุนอุดหนุนเรา กินใช้เอาแต่ผลต้นทุนคง
ยามเมื่อท่านลาลับดับสังขาร ทำบุญทานแผ่ผลกุศลส่ง
เป็นหนี้ท่านใช้หนี้อย่างนี้ตรง จุดประสงค์โอวาทพระศาสดาฯ

พระราชปริยัติสุธี (สอิ้ง สิรินฺนฺโท)

วาสนาสร้างเองได้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)

วาสนาสร้างเองได้*

ขออนุโมทนาโยมญาติมิตรทุกท่านที่มาทำบุญวันนี้ โดยปรารภโอกาสมงคลในช่วงวันเกิด ที่จริงระยะนี้มีหลายท่านที่เป็นเจ้าของวันเกิด แม้ท่านอื่นที่มิได้บอกหรือว่าตั้งใจจะมาแต่มาไม่ได้ ก็ขออนุโมทนารวมไปพร้อมกัน ถือว่าได้ตั้งจิตปรารถนาดี และโดยเฉพาะก็ใกล้ปีใหม่ด้วย สำหรับปีใหม่นี้ได้หมดทุกท่าน เพราะฉะนั้นในช่วงนี้ที่ใกล้จะขึ้นปีใหม่ ก็เลยขออวยชัยให้พรแก่ทุกท่านพร้อมกันไป ส่วนท่านที่เป็นเจ้าของวันเกิดก็ได้ทั้งสองอย่าง คือทั้งปีใหม่และวันเกิดด้วย

วันเกิดเป็นวันดี เพราะเราทำให้ดี

ทั้งวันเกิด และวันขึ้นปีใหม่นี้ เป็นอันว่าดีทั้งนั้น ที่ว่าดีก็เพราะเราทำให้ดีนั่นเอง ที่ว่าทำให้ดี ทำอย่างไร ก็เริ่มตั้งแต่ทำใจ*ให้ดี

---

* พรวันเกิด ของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ในการถวายสังฆทาน ในช่วงระยะวันเกิดของพลโท นายแพทย์ดำรงค์ ธนะชานันท์ คุณนงเยาว์ ธนะชานันท์ คุณวาลิสา สิปิลา (Valisa Sipila) ที่วัดญาณเวศกวัน เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๔ (ปรารภวันเกิดของ ดร. สุรีย์ ภูมิภมร ด้วย แต่ ดร.สุรีย์ ติดภารกิจอยู่ต่างจังหวัด ดร. อรพินท์ ภูมิภมร ร่วมพิธีแทน)

ทำใจให้ดี ให้ร่าเริงเบิกบานแจ่มใส และตั้งใจดีคิดดี ท่านเรียกว่า เป็นมโนกรรมที่เป็นบุญเป็นบุญกุศล ตอนนี้แหละมงคลเกิดขึ้นทันที

ทีนี้พอใจดี สบายใจผ่องใสเบิกบาน คิดในทางที่ดี และตั้งใจดีว่าจะทำอะไรๆ ที่เป็นเรื่องดีๆ แล้วต่อไป ก็พูดดี ต่อจากนั้นที่สำคัญก็ทำออกมาข้างนอกดี นี่แหละเป็นมงคลที่แท้จริง

ทำบุญวันเกิดให้เป็นการเริ่มต้นที่ดี

วันเกิดนั้นเป็นเรื่องธรรมดาของชีวิต ทุกคนที่มีชีวิตยืนยาวมาจนบัดนี้ก็เริ่มจากการเกิดทั้งนั้น แต่สำหรับชาวพุทธเราไม่ว่าจะปรารภหรือนึกถึงอะไรก็ตาม ก็จะทำให้เป็นบุญเป็นกุศล คือทำให้เป็นเรื่องดีไปหมด

ในการทำให้ดีนั้น สำหรับวันเกิดเราก็มองหาความหมายก่อน โดยทั่วไปก็จะมองว่าการทำบุญวันเกิดนั้น เป็นการเริ่มต้นที่ดี เพราะวันเกิดก็คือวันเริ่มต้นของชีวิตในแต่ละรอบปี การทำบุญวันเกิดก็คือการเริ่มต้นอายุในรอบปีต่อไปด้วยการทำความดี โดยเริ่มต้นดีด้วยการทำบุญ ทำกุศล เรียกว่าเป็นนิมิตให้เกิดความสุขความเจริญ นี่ก็อย่างหนึ่ง

วันเกิด คือ วันที่เตือนใจให้เกิดกันให้ดีๆ

ความหมายอีกอย่างหนึ่งก็คือ เราพูดว่าวันเกิด ก็เกิดกันมาตั้งนานแล้วนี่ จะเกิดอย่างไรอีก แต่ทางพระท่านบอกว่าเราเกิดอยู่เรื่อยๆ เวลานี้เราก็เกิดอยู่ตลอดเวลา ถ้าเราไม่เกิดอยู่เรื่อยๆ เราก็อยู่ไม่ได้ การเกิดนี้มีทั้งรูปธรรม และนามธรรม

ในกรณีนี้ การเกิดทางนามธรรมกลับเห็นง่าย คือ การเกิดทางจิตใจ ซึ่งเราก็พูดกันอยู่เสมอ เช่น เกิดความสุข เกิดความสดชื่น เกิดปีติ เกิดความเบิกบานใจ เกิดเมตตา เกิดศรัทธา เกิดทั้งนั้น

ที่เราเป็นอยู่นี้ เดี๋ยวก็เกิดอันโน้น เดี๋ยวก็เกิดอันนี้ คือเกิดกุศลหรืออกุศลในใจ ในทางไม่ดีก็เกิดความโกรธ เกิดความเกลียด เกิดความกลัว อย่างนี้ไม่ดี เรียกว่าเกิดอกุศล

เมื่อถึงวันเกิดก็เลยเป็นเครื่องเตือนใจสำหรับชาวพุทธว่าให้เกิดดีๆ นะ คือเกิดกุศลในใจ เราก็มาตั้งใจทำใจให้เกิดความสุข เกิดปีติ เกิดศรัทธา เกิดเมตตา เกิดความสดชื่น เกิดความอิ่มใจ เกิดความแจ่มใส เกิดความเบิกบานใจ ถ้าเกิดอย่างนี้เรื่อยๆ ต่อไปก็จะมีความสุข และความเจริญอย่างแน่นอน

ฉะนั้น วิธีดำเนินชีวิตอย่างหนึ่งก็คือ เกิดให้ดี โดยทำใจของเราให้เกิดกุศล และการเกิดที่ประเสริฐสุดก็คือการเกิดของกุศลนี้แหละ เมื่อใดใจเกิดกุศล จะเป็นด้านความรู้สึกที่สบาย ผ่องใส เอิบอิ่ม เบิกบานใจก็ตาม เป็นคุณธรรม เช่น เมตตา ไมตรีก็ตาม หรือเป็นความคิดที่ดีว่าจะทำโน่นทำนี่ ที่เป็นการสร้างสรรค์ ช่วยเหลือกัน ร่วมมือกัน เอื้อเฟื้อกันก็ตาม เกิดอย่างนี้แล้วมีแต่ดีทั้งนั้น

นี่แหละคือวันเกิดที่ว่ามีความหมายเป็นการเริ่มต้นที่ดี เมื่อเกิดอย่างนี้แล้วต่อไปก็ออกสู่การกระทำ มีการปฏิบัติที่ดีไปหมด

เราสร้างวาสนา แล้ววาสนาก็สร้างเรา

ถ้าใจของเราเกิดอย่างนี้บ่อยๆ จิตก็จะคุ้นเป็นนิสัย คือคนเรานี้ อยู่ด้วยความเคยชินเป็นส่วนใหญ่

เราไม่ค่อยรู้ตัวหรอกว่า ที่เราอยู่กันนี้เราทำอะไรๆ ไปตามความเคยชิน ไม่ว่าจะพูดกับใคร จะเดินอย่างไร เวลามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น เราจะตอบสนองอย่างไร ฯลฯ เรามักจะทำตามความเคยชิน

ทีนี้ก่อนจะมีความเคยชินก็ต้องมีการสะสมขึ้นมา คือทำบ่อยๆ บ่อยจนทำได้โดยไม่รู้ตัว

แต่ที่นี้ท่านเตือนว่า ถ้าเราปล่อยไปอย่างนี้ มันจะเคยชินแบบไม่แน่นอนว่าจะร้ายหรือจะดี และเราก็จะไม่เป็นตัวของตัวเอง ท่านก็เลยบอกว่าให้มีเจตนาตั้งใจสร้างความเคยชินที่ดี

ความเคยชินที่เกิดขึ้นนี้ท่านเรียกว่า **"วาสนา"** ซึ่งเป็นความหมายที่แท้และดั้งเดิม ไม่ใช่ความหมายในภาษาไทยที่เพี้ยนไป

วาสนา ก็คือความเคยชิน ตั้งแต่ของจิตใจ ตลอดจนการแสดงออกที่กลายเป็นลักษณะประจำตัว ใครมีความเคยชินอย่างไร ก็เป็นวาสนาของคนนั้นอย่างนั้น และเขาก็จะทำอะไรๆ ไปตามวาสนาของเขา หรือวาสนาก็จะพาเขาไปให้ทำอย่างนั้นๆ

เวลาพบเห็นอะไร ใครสั่งสมจิตใจชอบมาทางไหน ก็ไปทางนั้น เช่น มีของเลือก ๒-๓ อย่าง คนไหนชอบสิ่งไหนก็จะหันเข้าหาแต่สิ่งนั้น แม้แต่ไปตลาดไปร้านค้า ไปที่นั่นมีร้านค้าหลายอย่าง อาจจะเป็นห้างสรรพสินค้า เดินไปด้วยกัน คนหนึ่งชอบหนังสือก็ไปเข้าร้านหนังสือ อีกคนไปเข้าร้านขายของเครื่องใช้ เครื่องครัว เป็นต้น แต่อีกคนหนึ่งไปเข้าร้านขายของฟุ่มเฟือย

อย่างนี้แหละเรียกว่า *วาสนาพาไป* คือใครสะสมมาอย่างไร ก็ไปตามนั้น และวาสนานี้แหละจะเป็นตัวการที่ทำให้ชีวิตของเราผันแปรไปตามมัน พระท่านมองวาสนาอย่างนี้

เพราะฉะนั้น วาสนาจึงเป็นเหตุเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เราเป็นอย่างนั้นอย่างนี้โดยไม่รู้ตัว ท่านก็เลยบอกว่าให้เรามาตั้งใจสร้างวาสนาให้ดี เพราะวาสนานั้นสร้างได้

คนไทยเราชอบพูดว่าวาสนานี้แข่งกันไม่ได้ แต่พระบอกว่าให้แก้ไขวาสนา ให้เราปรับปรุงวาสนา เพราะมันอยู่ที่ตัวเรา ที่สร้างมันขึ้นมา แต่การแก้ไขอาจจะยากสักหน่อย เพราะความเคยชินนี้แก้ยากมาก แต่แก้ได้ ปรับปรุงได้ ถ้าเราทำ ก็จะมีผลดีต่อชีวิตอย่างมากมาย

ขอให้จำไว้เป็นคติประจำใจเลยว่า ***"วาสนามีไว้แก้ไข ไม่ใช่มีไว้แข่งขัน"***

ถ้าคิดเป็น ก็พลิกวาสนาได้

บางคนเกิดมาจน บอกว่าตนมีวาสนาไม่ดี หรือบางทีบอกว่าเราไม่มีวาสนา พูดอย่างนี้ยังไม่ถูก คนจนวาสนาดีก็มี วาสนาไม่ดีก็มี คนมีก็อับวาสนาได้

ถ้าเกิดมาจนแล้ว มัวแต่หดหู่ ระย่อ ท้อแท้ใจ ได้แต่ขุ่นมัวเศร้าหมอง คิดอย่างนี้อยู่เรื่อย ก็แน่นอนละว่าวาสนาไม่ดี เพราะคิดเคยชินในทางไม่ดี จนความท้อแท้อ่อนแอกลายเป็นลักษณะประจำตัว

แต่ถ้าเกิดมาจนแล้วคิดถูกทางว่า ก็ดีนี่ เราเกิดมาจนนี่แหละเจอแบบฝึกหัดมาก พระท่านว่าคนนี้เป็นสัตว์พิเศษ จะประเสริฐได้ด้วยการฝึก เพราะเราจน เราจึงมีเรื่องยากลำบากที่จะต้องทำ มีปัญหาให้ต้องคิดและเพียรพยายามแก้ไขมาก นี่แหละคือได้ทำแบบฝึกหัดมาก

เมื่อเราทำแบบฝึกหัดมาก เราก็จะยิ่งพัฒนามาก ได้พัฒนาทักษะให้ทำอะไรได้ชำนิชำนาญ พัฒนาจิตใจให้เข้มแข็งอดทน มีความเพียรพยายาม ใจสู้ จะฝึกสติฝึกสมาธิก็ได้ทั้งนั้น และที่สำคัญยอดเยี่ยมคือได้ฝึกปัญญา ในการคิดหาทางแก้ไขปัญหา

คนที่เกิดมาร่ำรวยมั่งมี ถ้าไม่รู้จักคิด ไม่หาแบบฝึกหัดมาทำ มัวแต่หลงเพลิดเพลินในความสุขสบาย นั่นแหละจะเป็นวาสนาไม่ดี ต่อไปจะกลายเป็นคนอ่อนแอ ทำอะไรไม่เป็น ปัญญาก็ไม่พัฒนา กลายเป็นคนเสียเปรียบ

เพราะฉะนั้น ใครจะได้เปรียบหรือเสียเปรียบ จะดูที่ฐานะข้างนอกว่ารวยว่าจนเป็นต้น ยังไม่แน่ คนที่รู้จักคิด คิดเป็น คิดถูกต้อง สามารถพลิกความเสียเปรียบเป็นความได้เปรียบ แต่คนที่คิดผิด กลับพลิกความได้เปรียบเป็นความเสียเปรียบ และทำวาสนาให้ตกต่ำไปเลย

จึงต้องจำไว้ให้แม่นว่าไม่มีใครเสียเปรียบหรือได้เปรียบอย่างสัมบูรณ์ ถ้าคิดเป็น ก็พลิกความเสียเปรียบให้เป็นความได้เปรียบได้ แต่อย่าเอาเปรียบกันเลย เรามาสร้างวาสนากันให้ดี จะดีกว่า

พระพุทธเจ้าและพระอรหันต์นั้นเป็นผู้ที่พ้นจากอำนาจของวาสนา พระพุทธเจ้าทรงละกิเลสพร้อมทั้งวาสนาได้หมด หมายความ ว่า พระองค์ไม่อยู่ใต้อำนาจความเคยชิน แต่อยู่ด้วยสติปัญญา

มาสร้างวาสนาดีๆ ที่จะให้มีความสุข

ทีนี้เรื่องของคนสามัญก็คือ พยายามแก้ไขวาสนาที่ไม่ดี และปรับปรุงสร้างวาสนาให้เป็นไปในทางที่ดี คือการที่เราตั้งใจทำจิตใจให้เกิดเป็นกุศลอยู่เสมอ

จิตใจของเราจะไปตามที่มันเคยชิน อย่างคนที่เคยชินในการปรุงแต่งไม่ดี ไปนั่งไหนเดี๋ยวก็ไปเก็บเอาอารมณ์ที่ผ่านมา ที่กระทบกระทั่งทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น แล้วนำมาครุ่นคิด กระทบกระทั่งตัวเองทำให้ไม่สบาย

ทีนี้ถ้าเรารู้ตัวมีสติ ก็ยั้งได้ ถ้าคิดอะไรไม่ดีขึ้นมาก็หยุด แล้วเอาสติไปจับ คือไปนึกระลึกเอาสิ่งที่ดีขึ้นมา ระลึกขึ้นมาแล้วทำจิตใจให้สบาย ปรุงแต่งในทางที่ดี ต่อไปจิตก็จะเคย พอไปนั่งไหนอยู่เงียบๆ จิตก็จะสบาย นึกถึงเรื่องที่ดีๆ แล้วก็มีความสุข

คนเรานี้สร้างความสุขได้ สร้างวาสนาให้แก่ตัวเองได้ สร้างวิถีชีวิตได้ ด้วยการกระทำอย่างที่ว่ามานี้ คือให้มีการเกิดบ่อยๆ ของสิ่งที่ดีงาม เพราะฉะนั้นการเกิดจึงเป็นนิมิต หมายความว่าให้ชาวพุทธได้คติหรือได้ประโยชน์จากวันเกิด

ถ้าญาติโยมนำวิธีปฏิบัติทางพระไปใช้จริงๆ วันเกิดจะมีประโยชน์แน่นอน จะเป็นบุญเป็นกุศล ทำให้เกิดความเจริญงอกงาม อย่างน้อยก็เตือนตนเองว่าเราจะให้เกิดแต่กุศลนะ เราจะไม่ยอมให้เกิดอกุศล เช่น ใจที่ขุ่นมัวเศร้าหมองเราไม่เอาทั้งนั้น

จิตใจที่ดี ต้องเกิดห้าอย่างนี้เป็นประจำ

เพราะฉะนั้นจึงมีหลักที่แสดงพัฒนาการของจิตใจว่า จิตใจของชาวพุทธ หรือจิตใจที่ดี ต้องมีคุณสมบัติ ๕ อย่าง คือ

๑. *มีปราโมทย์* ความร่าเริงเบิกบานใจ

๒. *มีปีติ* ความอิ่มใจ

๓. *มีปัสสัทธิ* ความสงบเย็นผ่อนคลาย สบายใจ

๔. *มีสุข* ความคล่องใจ โปร่งใจ ฉ่ำชื่นรื่นใจ ไม่มีอะไรมาบีบคั้นหรือระคายเคือง

๕. *มีสมาธิ* ความมีใจแน่วแน่ สงบ มั่นคง ไม่หวั่นไหว ไม่ถูกอารมณ์ต่างๆ มารบกวน

ถ้าทำใจให้มีคุณสมบัติ ๕ อย่างนี้ได้ ก็จะเป็นจิตใจที่เจริญงอกงามในธรรม สภาวะจิต ๕ ประการนี้โปรดจำไว้เลยว่าให้มีเป็นประจำ พระพุทธเจ้าตรัสบ่อยๆ ว่า เมื่อปฏิบัติธรรมถูกต้องแล้ว พิสูจน์ได้อย่างหนึ่งคือเกิดสภาพจิต ๕ ประการนี้ ถ้าใครไม่เกิด แสดงว่าการปฏิบัติยังไม่ก้าวหน้า คือต้องมี ๑. ปราโมทย์ ๒. ปีติ ๓. ปัสสัทธิ ๔. สุข ๕. สมาธิ

พอห้าตัวนี้มาแล้วปัญญาก็จะผ่องใส แล้วจะคิดจะทำอะไรก็จะเดินหน้าไป ตลอดจนการปฏิบัติธรรมก็จะก้าวไปสู่โพธิญาณได้ด้วยดี

เพราะฉะนั้นในวันเกิดก็ขอให้ได้อย่างน้อย ๒ ประการนี้ คือ เริ่มต้นดี และให้เกิดสิ่งที่ดี ก็คุ้มเลย ชีวิตจะเจริญงอกงามมีความสุขแน่นอน

เกิด คือ เชื่อมต่อที่กำเนิด กับความงอกงามต่อไป

เรื่องวันเกิดนี้พูดได้หลายอย่าง หลายแง่ เพราะมีความหมายมากมาย ความหมายอีกอย่างหนึ่งของการเกิด ก็คือเป็นจุด*เชื่อมต่อ* ไม่ใช่ว่าเกิดมานี้คือการเริ่มต้นใหม่โดยไม่มีอะไรมาก่อน แต่การเกิดนี้เป็นจุดเชื่อมต่อ และถ้าใช้เป็น จุดเชื่อมก็ทำให้เราได้ประโยชน์มากมาย เชื่อมต่ออะไร

เชื่อมเรา กับคุณพ่อ-คุณแม่

๑. การเกิดเป็นตัวเชื่อมต่อตัวเราผู้เกิด กับท่านผู้ให้กำเนิด เพราะฉะนั้น ทันทีที่ใครคนใดคนหนึ่งเกิดนั้น อีกคนหนึ่งก็เกิดด้วย คือพอลูกเกิดก็เกิดพ่อแม่ด้วย คนที่ยังไม่ได้เป็นพ่อแม่ พอมีลูกเกิดนั้น ตัวเองก็เกิดเป็นพ่อเป็นแม่ทันที เพราะฉะนั้นวันเกิดของเรา จึงเป็นวันเกิดของคุณพ่อคุณแม่ด้วย

ด้วยเหตุนั้น วันเกิดนี้ในแง่หนึ่งจึงเป็นวันที่ระลึกถึงบิดามารดา และจะเป็นตัวเชื่อมให้เรามีความผูกพันกับท่านผู้ให้กำเนิด แล้วก็จะมีความสุขร่วมกัน

อย่างเช่นลูก เมื่อถึงวันเกิด ก็นึกถึงคุณพ่อ-คุณแม่ และทำอะไรๆ ที่จะทำให้ระลึกถึงกัน และมีความสุขร่วมกัน

จากคุณพ่อ-คุณแม่ ก็โยงไปหาคนอื่นอีก เช่น พี่น้อง ปู่ย่า ตายาย คนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสัมพันธ์กันไปหมด นี่คือการเกิดเป็นตัวต่อและเชื่อม

เชื่อมฐานวัฒนธรรมไทยกับความเจริญที่จะก้าวหน้าต่อไป

๒. การเกิดนี้เชื่อมไปถึงพื้นฐานของเรา เช่น เมื่อเราเกิดเป็นคนไทย

ชีวิตของเราที่เป็นพื้นเดิม ก็มีรากฐานคือวัฒนธรรมไทย เราเกิดมาท่ามกลางสิ่งแวดล้อมนี้ วัฒนธรรมไทยก็หล่อหลอมชีวิตของเรา เราจะต้องรู้จักเอาประโยชน์จากวัฒนธรรมไทย

ต่อจากพื้นฐานนี้เราก็ก้าวไปข้างหน้า และพบวัฒนธรรมภายนอกตลอดจนพบความเจริญอะไรต่างๆ ถ้าเราใช้เป็น เราก็จะได้ประโยชน์ทั้งสองด้าน คือ

ก) เราจะมีพื้นฐานของเราที่มั่นคง ให้การเกิดเป็นตัวที่ยึดพื้นฐานของเราไว้ได้ด้วย รากฐานทางวัฒนธรรมที่เรามีเราก็ไม่ละทิ้ง แต่เราเอาส่วนที่ดีมาสร้างตัวให้เป็นพื้นฐานที่มั่นคง

ข) สิ่งใหม่ๆ เราก็ก้าวไปรับ ไปทำ ก้าวไปสร้างสรรค์

ถ้าเราได้ทั้งสองด้านนี้ เราจะมีความเจริญงอกงาม คือ ทั้งมีพื้นฐานที่ดีและสามารถก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง หมายความว่าไม่ให้ขาดทั้งสองด้าน ทั้งพื้นฐานเดิม ที่เป็นรากฐานเก่า และทั้งด้านใหม่ที่จะก้าวไปข้างหน้า คนที่จะเจริญงอกงามต้องได้ทั้งสองด้านนี้ จึงจะมีการพัฒนาที่สมบูรณ์

นึกถึงวันเกิด ช่วยให้ไม่หลงเตลิดออกจากธรรมชาติ

เชื่อมบุคคลในสังคม กับชีวิตในธรรมชาติ

๓. การเกิดเป็นตัวเชื่อมต่อคนและสังคม กับธรรมชาติ คนเราที่เกิดมานี้ ตัวแท้ๆ ยังไม่มีอะไรก็เป็นชีวิตเท่านั้น ชีวิตนี้เป็นธรรมชาติ ชีวิตนี้อยู่ท่ามกลางธรรมชาติ เกิดจากธรรมชาติ เป็นไปตามธรรมชาติ เนื้อตัวชีวิตของเรานี้เป็นธรรมชาติ

เมื่อเกิดมาแล้ว เราจึงเริ่มมีฐานะใหม่ คือสถานะในทางสังคม คือเป็นบุคคล เราก็จะเป็นบุคคลในสังคม เป็นลูกของคุณพ่อคุณแม่ เป็นพี่ของคนนั้น เป็นน้องของคนนี้ แล้วก็ก้าวเข้าไปในสังคมโดยมีฐานะต่างๆ

บางทีเราก้าวเข้าไปในฐานะที่สอง คือเป็น*บุคคลในสังคม* จนลืมฐานะที่หนึ่ง คือ ความเป็น*ชีวิตที่อยู่ในธรรมชาติ* เรานึกถึงแต่ความเป็นบุคคลที่ไปเที่ยวมีบทบาทนั้นนี้ๆ จนลืมตัวเอง

ทางพระท่านเตือนเสมอว่า อย่าลืมสถานะเดิมแท้ที่เป็นพื้นฐานของเราว่าชีวิตเป็นธรรมชาติ คนใดที่ได้ทั้งสองด้าน คนนั้นจึงจะมีชีวิตที่เจริญงอกงามสมบูรณ์

แต่คนเรานี้จำนวนมากมักจะลืมด้านชีวิต และได้แค่ด้านบุคคล คือนึกถึงแต่ด้านการอยู่ร่วมสังคม นึกถึงการที่จะมีฐานะอย่างนั้นอย่างนี้ จนลืมชีวิตที่เป็นพื้นฐาน

แม้แต่การกินอาหาร ถ้าเราลืมพื้นฐานด้านชีวิตเสียแล้วเราก็จะพลาด ถ้าเรามัวนึกถึงในแง่การเป็นบุคคลในสังคม เวลารับประทานอาหารเราก็นึกไปในแง่ว่า เรามีฐานะอะไร ควรจะกินอะไรให้สมฐานะ ดีไม่ดีก็ไปตามค่านิยมให้โก้ให้เก๋ เป็นต้น

แต่ถ้าเรานึกถึงในแง่ของชีวิต ก็คิดเพียงว่า การกินอาหารนั้นเพื่อให้ร่างกายแข็งแรง ให้ชีวิตดำเนินไปได้ ต้องกินให้สุขภาพดีนะ อย่ากินให้เป็นโทษต่อร่างกาย อาหารแค่ไหนพอดีแก่ความต้องการของร่างกาย อาหารประเภทไหนมีคุณภาพ เป็นประโยชน์ต่อชีวิต เราก็กินอย่างนั้นแค่นั้น

ถ้าเราไม่ลืมพื้นฐานของชีวิตในด้านธรรมชาติ เราจะรักษาตัวแท้ของชีวิตไว้ได้ ส่วนที่เหลือในด้านความเป็นบุคคล ก็เป็นเพียงตัวประกอบ แต่ปัจจุบันนี้เรามักจะเอาความเป็นบุคคลเป็นหลัก จนกระทั่งลืมความเป็นชีวิตไป ทำให้ด้านธรรมชาติสูญเสีย เพราะฉะนั้นจึงทำให้เรามีชีวิตที่ไม่สมบูรณ์

วันเกิดนี้จึงเป็นเครื่องเตือนใจ โดยเป็นตัวเชื่อมว่า โดยเนื้อแท้นั้นฐานของเราเป็นธรรมชาตินะ อย่าลืมส่วนที่เป็นธรรมชาติด้านนี้ ส่วนด้านที่เป็นบุคคลเราก็ทำให้ดี ให้ได้ผล ให้สองด้านมาประสานกลมกลืนกัน ทั้งด้านชีวิตที่เป็นธรรมชาติ และด้านเป็นบุคคลที่อยู่ในสังคม ถ้าอย่างนี้แล้วชีวิตก็จะสมบูรณ์

มีชีวิตอยู่ไปนานเท่าไรๆ ก็อย่าลืมหลักการข้อนี้

วันเกิด ทำให้ไม่ลืมที่จะหวนกลับมาพัฒนาชีวิต ที่เป็นตัวแท้ของเรา

อีกอย่างหนึ่ง การมองตัวเองให้ถึงธรรมชาติที่เป็นชีวิตนี้ เราจะได้กำไร คือ หลักการของพระศาสนา จะมาเสริมให้เราพัฒนาตัวชีวิตที่แท้ ไม่ใช่พัฒนาแต่สิ่งภายนอกอย่างเดียว

บางทีเราลืมไป มัวแต่แสวงหาอะไรๆ ที่เป็นของภายนอก ที่พระท่านบอกว่าเป็นของนอกกาย จนพะรุงพะรัง เสร็จแล้วสิ่งเหล่านี้ก็กลับมาก่อทุกข์ให้แก่ตนเอง

ชีวิตในด้านที่แท้จริงนั้น เมื่อเราไม่ลืมมันแล้วพระพุทธศาสนาก็เข้ามาได้ ท่านก็จะสอนให้พัฒนาชีวิตของเราว่า ชีวิตของเรานี้นอกจากด้านการสื่อสารแสดงออกสัมพันธ์กับโลกภายนอกแล้ว ลึกเข้าไปยังมีด้านจิตใจ และอีกด้านหนึ่งคือ ปัญญา เราจะต้องมีความรู้เท่าทันชีวิตนี้ รู้เท่าทันโลก เป็นต้น ถึงตอนนี้ก็เข้ามาสู่ศีล สมาธิ ปัญญา

เราจะต้องพัฒนาชีวิตของเรา ให้ชีวิตที่เกิดมาแล้วนี้ได้เข้าถึงสิ่งที่ดีที่ประเสริฐของมัน ไม่ใช่ดีแต่ภายนอกอย่างเดียว

ความเจริญงอกงามของชีวิตที่แท้ จนกระทั่งเป็นพระอรหันต์ อะไร

ต่างๆ ได้ ก็อยู่ตรงนี้แหละ คือพัฒนาชีวิตของเราที่เป็นตัวของตัวเอง ที่เกิดมาแล้วชาติหนึ่งนี้ให้ได้สิ่งที่ดีที่สุด ให้เจริญในศีล สมาธิ ปัญญาขึ้นไป จนกระทั่งได้บรรลุ วิมุตติ วิสุทธิ สันติ และอิสรภาพที่แท้จริง จนถึงนิพพาน อันนี้เป็นเรื่องยืดยาว คงจะไม่บรรยาย แต่เป็นแง่หนึ่งของการที่จะได้คติจากวันเกิด

รวมแล้ว วันเกิดนี้ ถ้ามองให้ดีก็มีคติเตือนใจให้ได้ความหมายมากมายหลายอย่าง แต่สาระสำคัญก็คือเป็นจุดเชื่อมต่อที่ว่า พอเชื่อมต่อแล้วเราจะต้องให้ได้ทั้งสองด้าน อย่าให้ขาดสักด้านหนึ่ง ไม่ใช่ว่าพอเชื่อมต่อแล้วก็ก้าวไปหาของใหม่ จนเลยไปลืมเตลิดหลงทาง ไม่เห็นฐานเก่า

ถ้าได้ครบทั้งสองด้านอย่างนี้ ก็เป็นความสมบูรณ์ของชีวิตที่ครบถ้วนเต็มบริบูรณ์

โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ เรามีเรื่องภายนอกที่กระทบกระทั่งมาก ถ้าใครตั้งหลัก ทำชีวิตของตนเอง โดยเฉพาะภายในด้านจิตใจและปัญญา ไม่ได้ดีแล้ว จะหวั่นไหวและกระทบกระเทือนมาก เพราะฉะนั้นตอนนี้เราจะยิ่งต้องมีความไม่ประมาท แล้วก็ต้องมาตั้งหลักทำตัวของเราเอง ทั้งทางจิตใจและปัญญาที่รู้เท่าทัน ให้พร้อม ให้เข้มแข็ง

เด็กเกิดมา ถ้าเลี้ยงไม่ดี
จะเป็นคนที่ทุกข์ง่าย-สุขได้ยาก

ในโลกต่อไปนี้ที่มีเรื่องราวอะไรต่างๆ เกิดขึ้นมาก คนที่อยู่ได้จะต้องมีความเข้มแข็ง เด็กสมัยปัจจุบันนี้ ในสังคมไทยเรา ชักจะเลี้ยงดูไปในทางที่ทำให้อ่อนแอ

คนที่อ่อนแอ ก็จะมีความสุขตามแบบของคนอ่อนแอ ความสุขของคนอ่อนแอนั้นเปราะบาง แตกสลายง่าย และความสุขอย่างนั้น ก็เปลี่ยนเป็นทุกข์ได้ง่าย ไม่ยั่งยืนมั่นคง

ส่วนคนที่เข้มแข็ง ก็จะมีความสุขที่เข้มแข็งด้วย ความสุขที่เข้มแข็งก็มั่นคง และยากที่จะเปลี่ยนแปลง คือความสุขนั้นยากที่จะเปลี่ยนเป็นความทุกข์ แถมยังเจอความทุกข์น้อยๆ ก็ไม่หวั่นไม่กลัว จึงเป็น **"คนที่ทุกข์ได้ยาก และสุขได้ง่าย"**

เพราะฉะนั้น คนที่อยู่ในโลกต่อไปนี้ ต้องพัฒนาให้ดี ต้องเป็นคนที่สุขได้ง่าย ทุกข์ได้ยาก ถ้าพัฒนาไม่เป็น หรือไม่พัฒนา ก็จะเป็น **"คนที่สุขได้ยาก และทุกข์ได้ง่าย"**

เวลานี้เด็กยุคปัจจุบัน เราพยายามจะให้เขามีความสุข แต่เราไม่

เลี้ยงดูเขาให้ดี เขาไม่พัฒนา ก็เลยกลายเป็นคนที่สุขได้ยาก-ทุกข์ได้ง่าย ปรากฏว่าเป็นอย่างนี้กันมากแล้ว ทั้งๆ ที่มีอุปกรณ์บำรุงบำเรอให้ความสุขมากมาย แต่เด็กยิ่งเป็นคนทุกข์ได้ง่าย-สุขได้ยาก

ถ้าอย่างนี้ ถึงจะมีอุปกรณ์บำรุงบำเรอ หรือเทคโนโลยีเจริญเท่าไรก็ไม่ไหว แก้ทุกข์ไม่ได้ ฉะนั้นจะต้องพัฒนาข้างใน ให้เป็นคนที่มีความสุขของคนที่เข้มแข็ง เป็นคนที่สุขได้ง่าย-ทุกข์ได้ยาก

แม้แต่ทุกท่านทุกคนก็เช่นเดียวกัน บทพิสูจน์ตัวเองอย่างหนึ่งก็คือ *เราเกิดมานานแล้วนี้ เราสุขได้ง่ายขึ้นหรือไม่*

ถ้าเรากลายเป็นคนที่สุขได้ยาก ทุกข์ง่ายขึ้น ก็แสดงว่า เรานี่เห็นจะเดินไม่ค่อยถูกทาง เพราะฉะนั้นต้องตรวจตราดูตัวเอง อยู่กันมานานๆ ต้องให้สุขได้ง่าย ทุกข์ได้ยากขึ้น

ถ้าเกิดแล้วพัฒนา ยิ่งเกิดมานาน ยิ่งสุขทุกสถาน

ตอนเกิดใหม่ๆ ยังเป็นเด็กนี่สุขได้ง่าย เจออะไรนิดหน่อยก็หัวเราะแล้ว แต่พอโตขึ้นชักสุขได้ยากขึ้น เพราะฉะนั้นต้องระวัง ท่านจึงให้ไม่ประมาท

ถ้านึกถึงวันเกิดให้ถูกต้อง จะต้องโยงมาสู่ความเจริญเติบโตหรือการพัฒนาที่ถูกต้อง คืออยู่นานไป ชีวิตยิ่งสมบูรณ์มากขึ้น โดยเฉพาะมีความสุขได้ง่าย จนมีความสุขประจำตัวประจำชีวิตไปเลย

รวมความว่า เมื่อพัฒนาตัวเราเองนี้ไป ก็เข้ามาสู่หลักที่ว่า การเกิดนี้เป็นเครื่องเตือนใจเราให้ได้ทั้งสองด้าน ก้าวไปข้างนอกแล้ว อย่าลืมข้างในตัวเอง ต้องพัฒนาให้ทัน สร้างความเข้มแข็งที่จะอยู่ในภาวะภายนอกได้อย่างดีที่สุด

เมื่อพัฒนาภายใน ทั้งพัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญาให้เข้มแข็ง ในที่สุดข้างนอกมาเท่าไรก็มีแต่ได้ คือได้ส่วนดีที่เป็นประโยชน์ และยิ่งมีความสุข

เป็นอันว่า วันเกิดนี้มีความหมายที่ดีงาม นำมาเป็นคติแก่ตัวเรา โดยเฉพาะท่านเจ้าของวันเกิดจะได้ประโยชน์มากมายหลายประการ

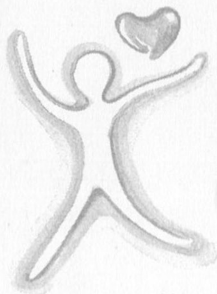
อาตมภาพขออนุโมทนา ท่านเจ้าของวันเกิด และโยมญาติมิตร ทุกท่าน ที่จะเดินทางเข้าไปในปีใหม่ ๒๕๔๕ ร่วมกัน ขอให้ทุกท่านมีพลังกาย พลังใจ พลังปัญญา พลังสามัคคีที่เข้มแข็ง พร้อมที่จะเดินหน้าก้าวไปให้ประสบความสำเร็จ และความสุขยิ่งๆ ขึ้นไป

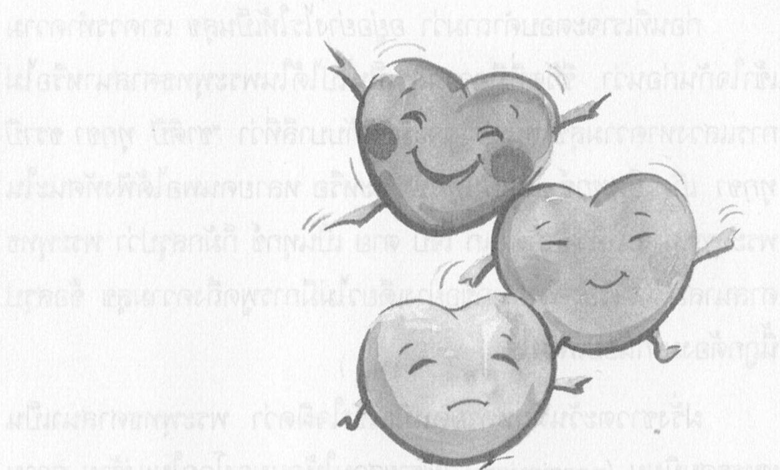
ให้ปีใหม่นี้เป็นมงคลที่แท้จริง มงคลสมกับความหมายที่ว่า สิ่งที่

นำมาซึ่งความสุขความเจริญ ขอให้ปีใหม่ที่เป็นมงคลนั้น นำความสุขความเจริญมาให้โยมญาติมิตรทุกท่าน

รตนัตตะยานุภาเวนะ รตนัตตะยะเตชะสา ด้วยเดชานุภาพคุณพระรัตนตรัย พร้อมทั้งบุญกุศลที่ได้บำเพ็ญ ตั้งแต่จิตใจที่ดีเกิดมีศรัทธา เกิดเมตตาไมตรีจิต เป็นต้นนี้ จงนำมาซึ่งความเกิดแห่งกุศลยิ่งขึ้นไป เช่นเกิดความสุข เกิดความเอิบอิ่มใจ ความร่าเริงเบิกบานใจความสดชื่นผ่องใส เป็นต้น

ขอทุกท่านจงพรั่งพร้อมด้วยจตุรพิธพรชัย ประสบความสำเร็จในสิ่งที่มุ่งมาดปรารถนา บังเกิดประโยชน์สุข มีความงอกงาม ร่มเย็นเป็นสุขในพระธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยทั่วกันทุกท่าน ตลอดกาลทุกเมื่อ ทั้งตลอดปีใหม่นี้ และตลอดไป เทอญ

บอกใจให้เป็นสุข

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

อยู่อย่างไรให้เป็นสุข*

ก่อนที่เราจะตอบคำถามว่า *อยู่อย่างไรให้เป็นสุข* เราควรทำความเข้าใจกันก่อนว่า ชีวิตที่มีความสุขเป็นไปได้ในพระพุทธศาสนาหรือไม่ การแสวงหาความสุขให้กับชีวิตจะมิขัดกับบาลีที่ว่า *"ชาติปิ ทุกฺขา ชราปิ ทุกฺขา เกิดเป็นทุกข์ แก่เป็นทุกข์"* ละหรือ หลายคนพอได้ฟังทัศนะในพระพุทธศาสนาที่ว่า เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นทุกข์ ก็มักสรุปว่า พระพุทธศาสนาสอนแต่เรื่องความทุกข์อย่างเดียวไม่มีการพูดถึงความสุข ข้อสรุปนี้ถูกต้องมากน้อยเพียงไร

ฝรั่งชาวตะวันตกหลายคนมักเข้าใจผิดว่า พระพุทธศาสนาเป็นทุทรรศนนิยม (pessimism) เพราะสอนให้คนมองโลกในแง่ร้าย ความเข้าใจผิดเกิดขึ้นในช่วงที่ยังไม่มีการแปลพระไตรปิฎกเป็นภาษาอังกฤษและจัดพิมพ์เผยแพร่อย่างสมัยนี้ นักปรัชญาตะวันตกบางท่านอ่านวรรณคดีพระพุทธศาสนาเพียงบางส่วน แล้วก็ด่วนสรุปว่า พระพุทธศาสนาสอนให้คนมองโลกในแง่ร้าย ดังกรณีของนักปรัชญาชาวเยอรมันชื่อโชเพนเฮาเออร์

---

* ปาฐกถาธรรมแสดง ณ วัดธัมมาราม นครชิคาโก สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ.๒๕๓๖

โชเพนเฮาเออร์กล่าวว่า ทัศนะของเขาไม่ต่างจากคำสอนของพระพุทธศาสนา ทั้งนี้เพราะเขาเห็นว่าชีวิตเป็นไปด้วยความทุกข์และความเบื่อหน่าย

ที่ว่าชีวิตเป็นทุกข์เพราะต้องเผชิญความยากลำบากในการแสวงหาไขว่คว้าเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ปรารถนา และที่ว่าชีวิตน่าเบื่อหน่ายก็เพราะว่าเมื่อได้สิ่งที่ปรารถนามาแล้วความซ้ำซากจำเจก็แปรสภาพของสิ่งนั้นให้หมดคุณค่าและน่าเบื่อหน่าย โชเพน-เฮาเออร์กล่าวว่า *"ดังนั้นชีวิตมนุษย์จึงเปรียบได้กับลูกตุ้มนาฬิกาที่แกว่งไปมาระหว่างความทุกข์กับความเบื่อหน่าย"*

นับว่าโชเพนเฮาเออร์สอนแบบมองโลกในแง่ร้ายจริงๆ โลกมีแต่ความทุกข์และความเบื่อหน่าย ส่วนความสุขและความรื่นรมย์ ไม่มีอยู่ในโลกเลย

สัจนิยม

พระพุทธศาสนาเสนอคำสอนแตกต่างจากทัศนะของโชเพน-เฮาเออร์ตรงที่ว่า แม้พระพุทธศาสนาจะยอมรับว่าโลกนี้มีส่วนที่เป็นความ

ทุกข์และน่าเบื่อหน่ายก็จริง แต่กระนั้นโลกนี้ก็ยังมีส่วนที่เป็นความสุขและน่าอภิรมย์ ชีวิตมนุษย์เปรียบเหมือนลูกตุ้มนาฬิกาที่แกว่งไปมาระหว่าง *อัสสาทะ* คือ ส่วนดีอันเป็นรสอร่อยที่ชวนติดใจ และ*อาทีนวะ* คือส่วนเสียอันเป็นรสขมที่ชวนเบื่อหน่าย ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า

"ถ้าอัสสาทะ(ส่วนดี) จักมิได้มีในโลกแล้วไซร้ สัตว์ทั้งหลายก็ไม่พึงติดใจในโลก แต่เพราะอัสสาทะในโลกมีอยู่ ฉะนั้นสัตว์ทั้งหลายจึงติดใจในโลก ถ้าอาทีนวะ (ส่วนเสีย) จักมิได้มีในโลกแล้วไซร้ สัตว์ทั้งหลายก็ไม่พึงเบื่อหน่ายในโลก แต่เพราะอาทีนวะในโลกมีอยู่ ฉะนั้นสัตว์ทั้งหลายจึงเบื่อหน่ายในโลก"

นั่นหมายความว่า สิ่งต่างๆ ในโลกมีทั้งด้านดีและด้านเสีย คือมีทั้งคุณและโทษ พระพุทธศาสนาสอนให้คนมองทั้งสองด้าน ชาวพุทธที่แท้จึงไม่มองแต่ด้านดีอย่างเดียว และก็ไม่มองด้านเสียอย่างเดียว ชาวพุทธต้อง*มองโลกตามความเป็น*จริง (realism) คือมองเห็นทั้งด้านดีและด้านเสียของโลก และในที่สุดต้องสบัดตัวเองไปให้พ้นจาก ด้านดีและด้านเสียจนบรรลุถึงโลกุตรคือเป็นคนพ้นโลก ภาวะที่สลัดไปให้พ้นท่านเรียกว่า นิสสรณะ ดังพุทธพจน์ที่ว่า

"ถ้านิสสรณะ (การสลัดหลุดพ้น) จักไม่มีในโลกไซร้ สัตว์ทั้งหลายก็ไม่พึงสลัดออกจากโลก แต่เพราะนิสสรณะในโลกมีอยู่ ฉะนั้นสัตว์ทั้งหลายจึงสลัดออกจากโลกได้"

ลำดับแห่งการหลุดพ้นปรากฏชัดเจนในเรื่องอริยสัจ ๔ โดยที่*อริยสัจข้อที่* ๑ เป็นเรื่องของ *ทุกข์* คือส่วนเสียของโลกถูกนำมาเน้นย้ำ แต่เป็นดังที่กล่าวมาแล้ว นั่นคืออัสสาทะ หรือส่วนดีมีอยู่ด้วย*อริยสัจข้อที่* ๒ เป็นเรื่อง*สมุทัย* คือสาเหตุของทุกข์ *อริยสัจข้อที่* ๓ เป็นเรื่อง *นิโรธ* คือความดับทุกข์ ข้อนี้ได้แก่นิสสรณะ หรือการสลัดหลุดพ้นจากด้านดีและด้านเสียของโลกนั่นเอง ส่วน*อริยสัจข้อที่* ๔ เป็นเรื่อง มรรค คือหนทางปฏิบัติเพื่อนำตนไปสู่ความหลุดพ้น

โชเพนเฮาเออร์สนใจเฉพาะอริยสัจข้อที่ ๑ ซึ่งเป็นเรื่องทุกข์ เขาจึงไม่รับรู้ว่าพระพุทธศาสนาก็สอนเรื่องอัสสาทะ คือ ความดีของโลกไว้ด้วย และยังมีอริยสัจข้อที่ ๓ ซึ่งว่าด้วยภาวะสลัดหลุดพ้นจากด้านดีและด้านร้ายของโลก โชเพนเฮาเออร์เห็นว่า ชีวิตมนุษย์เป็นลูกตุ้มนาฬิกาที่แกว่งไปมาระหว่างความทุกข์และความเบื่อหน่าย จนไม่มีทางที่จะสลัดหลุดพ้นจากวงจรนี้

อ่านเรื่องต่อไปนี้แล้วเราจะเข้าใจจุดยืนของพระพุทธศาสนามากขึ้น เรื่องมีอยู่ว่า

เด็กคนหนึ่งถูกแม่ใช้ไปซื้อน้ำมันที่ตลาด เขาถือขวดเปล่าพร้อมกับเงินค่าน้ำมันจำนวน ๑๐ บาทไปที่ร้านในตลาด เมื่อเด็กจ่ายเงินแล้ว เจ้าของร้านได้กรอกน้ำมันให้จนเต็มขวด เด็กถือขวดน้ำมันนั้นเดินทางกลับบ้าน ระหว่างทางเด็กได้โยนขวดน้ำมันเล่น ขวดพลัดมือตกลงบนดิน น้ำมันหกออกไปครึ่งขวด เด็กรีบคว้าขวดซึ่งมีน้ำมันเหลือครึ่งหนึ่งนั้นวิ่งร้องไห้ไปหาแม่ เขาสารภาพผิดกับแม่ว่า *"ลูกไม่ดีเองที่ทำน้ำมันหกไปครึ่งขวด"*

สัปดาห์ต่อมา แม่ใช้ให้ลูกคนที่สองไปซื้อน้ำมันโดยส่งขวดเหล้าและเงินจำนวนเท่าเดิมให้ลูกไปตลาด ปรากฏว่าเด็กคนนี้ซื้อน้ำมันได้เต็มขวด ระหว่างทางเด็กคนนี้ได้โยนขวดน้ำมันเล่นขวดพลัดมือตกลงบนพื้นดิน น้ำมันหกไปครึ่งขวดเหมือนกัน เด็กคว้าน้ำมันที่เหลืออยู่ครึ่งหนึ่งนั้นวิ่งกลับไปหาแม่ เขาหัวเราะร่าเริงบอกกับแม่ว่า

"ลูกทำขวดน้ำมันตกลงไป แต่ด้วยความไวของลูกทำให้คว้าขวดขึ้นมาได้ทัน จึงเหลือน้ำมันครึ่งขวด ถ้าลูกช้ากว่านี้น้ำมันคงหกหมดขวดแน่ๆ"

เด็กคนแรกร้องไห้เพราะเขามองน้ำมันที่ขาดหายไปครึ่งขวด เด็กคนที่สองหัวเราะเพราะของมองน้ำมันที่เหลืออยู่ครึ่งขวด เด็กคนแรกเปรียบเหมือนคนที่มองโลกในแง่ร้าย ส่วนคนที่สองเปรียบเหมือนคนมองโลกในแง่ดี และยังมีเด็กคนที่สาม..

สัปดาห์ต่อมา แม่ใช้ให้ลูกคนที่สามไปซื้อน้ำมันในตลาด เหตุการณ์เป็นไปทำนองเดียวกัน คือเด็กคนนี้ทำขวดน้ำมันตกลงกับพื้นดิน น้ำมันหกออกไปครึ่งขวด เขาคว้าขวดที่มีน้ำมันเหลืออยู่ครึ่งหนึ่งนั้นวิ่งกลับบ้าน เขาหัวเราะร่าเริงเมื่อบอกกับแม่ว่า

"ลูกทำน้ำมันหกไปครึ่งขวด แต่น้ำมันเหลืออยู่ครึ่งขวด ไม่เป็นอะไรนะแม่ พอดีลูกไปรับจ้างทำงานที่ตลาดไว้ เมื่อได้เงินค่าจ้างแล้วลูกจะเอาเงินไปซื้อน้ำมันอีกครึ่งขวดทดแทนน้ำมันที่หกไป"

เด็กคนที่สามมองน้ำมันทั้งในส่วนที่ขาดหายไปและส่วนที่เหลืออยู่ ยิ่งไปกว่านั้น เขายังเสนอวิธีแก้ปัญหาด้วยการทำงานรับจ้างหาเงินมาซื้อน้ำมันในส่วนที่ขาดหายไป เด็กคนที่สามนี้เปรียบเหมือนคนที่มีโลกทัศน์แบบชาวพุทธที่มองโลกตามความเป็นจริง และแสวงหานิสสรณะคือทางออกจากปัญหาด้วย

รวมความว่าพระพุทธศาสนาเป็นสัจนิยมที่มองโลกตามความเป็นจริง คือมีทั้งสุขและทุกข์ ดังปรากฏในโลกธรรม ๘ ประการที่ว่า มีลาภ เสื่อมลาภ มียศ เสื่อมยศ สรรเสริญ นินทา สุข ทุกข์เราอยู่ในโลก จึงประสบทั้งสุขและทุกข์ ดังสุภาษิตอุทานธรรมที่ว่า

สุขและทุกข์ มีอยู่ คู่กับโลก
จะย้ายโยก แห่งหน ตำบลไหน
จะสุขบ้าง ทุกข์บ้าง ช่างเป็นไร
จะทำใจ ให้เศร้า ไม่เข้าการ

สุขทุกข์ใครทำให้

ชีวิตมีทั้งสุขและทุกข์ แต่สุขและทุกข์มาจากไหน ใครทำให้ บางคนตอบว่าพระเจ้าบันดาล เป็นพรหมลิขิตเทวลิขิตกำหนดชีวิตของเราไว้ แต่เมื่อมีคนมาทูลถาม พระพุทธเจ้าตรัสว่า *"สุขและทุกข์นั้นเกิดจากเหตุปัจจัย อาศัยผัสสะคนจึงทุกข์ อาศัยผัสสะคนจึงสุข"* นี่เป็นคำตอบที่สำคัญมาก

จุดเชื่อมระหว่างจิตของท่านกับโลกภายนอกอยู่ที่สัมผัสหรือผัสสะ ผัสสะเกิดขึ้นเมื่อตาของท่านกระทบกับรูป เห็นภาพหู ได้ยินเสียง จมูกได้กลิ่น ลิ้นได้ลิ้มรส กายถูกต้องสัมผัส หรือใจท่านคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งเมื่อท่านมองเห็นสิ่งต่างๆ ถ้าท่านมองเห็นสิ่งที่ดีท่านก็มีความสุข ถ้าท่านมองเห็นสิ่งที่ไม่ดี รับรู้สิ่งที่ไม่ดีท่านก็มีความทุกข์ เพราะฉะนั้นผัสสะนี้คือจุดที่เราจะใช้ชีวิตอยู่อย่างไร เราจะให้ตาของเราเปิดรับภาพทำให้เรามีความทุกข์กระนั้นหรือ เราจะคิดแต่เรื่องที่ทำให้เรามีความทุกข์เท่านั้นละหรือ

ใครเป็นคนกำหนดว่าท่านจะต้องสุขหรือทุกข์ ชีวิตของบางท่านเหมือนลูกปิงปอง คนอื่นอยากให้ท่านทุกข์เขาก็ตี ท่านตกไปทางนี้ทีทางนี้ที ด่าบ้าง แกล้งบ้าง ทำสงครามประสาทบ้าง แล้วท่านก็เป็นจิ้งหรีดที่เขาปั่นหัว ทุกข์ไปเรื่อย แล้วแต่ผัสสะคือสิ่งที่มากระทบที่เขาจัดสรรให้เขาทำให้ท่านทุกข์โดยที่ท่านไม่มีสิทธิ์กำหนดว่า ถ้าเขาเสนอผัสสะมาเราจะรับไหม เราจะคิดกลุ้มไหม คำพูดเหล่านี้ของเราจะตีความอย่างไรเราจะมองให้มันดีขึ้นหรือเลวลงอย่างไร

สรุปโดยทั่วๆ ไปแล้ว คนเรานั้นเป็นลูกปิงปองถูกตีไปตีมา สุขบ้างทุกข์บ้างโดยที่เราไม่มีสิทธิ์เลือก เป็นความสุขที่ไม่มีสิทธิ ชีวิตเราขึ้นอยู่กับความกรุณาของสถานการณ์ แล้วแต่ว่าเรื่องราวต่างๆ นั้นจะเป็นใจหรือไม

ถ้าหากว่าสถานการณ์นั้นเราโชคดีไปอยู่ในสถานการณ์ที่ดี คนแวดล้อมดี เราก็มีความสุข แต่ถ้าบังเอิญไปพบเจอสิ่งที่ไม่ดีหรือคนไม่ดีเราก็ทุกข์

ผัสสะนี้แหละที่เป็นจุดแยกระหว่างสุขและทุกข์ในโลก สิ่งต่างๆ ที่นำมาเสนอให้เรา เช่น ภาพที่เราได้เห็นหรือเสียงที่เราได้ยิน ทำให้เราสุขและทุกข์ก็จริง คนบางคนสุขและทุกข์แบบพึ่งพาอาศัย ขึ้นอยู่กับปัจจัยสิ่งแวดล้อมมากำหนดให้เขาสุขและทุกข์ ส่วนบางคนนั้นสุขและทุกข์แบบเป็นไทในตัวเอง เขามีอิสรเสรีที่จะเลือกสุขและทุกข์

สุขที่ต้องอาศัยผู้อื่นหรือสิ่งอื่นเราเรียกว่า *สามิสสุข* เป็นสุขแบบไม่เป็นตัวของตัวเอง สุขเพราะอาศัยความเอื้ออำนวยของธรรมชาติ ถ้าธรรมชาติเอื้ออำนวยเวลาจัดงานสำคัญต่างๆ สำเร็จลงด้วยดีก็มีความสุข แต่ถ้าเกิดธรรมชาติไม่เอื้ออำนวย ฝนตกลงมาหรือหิมะลงมาผู้จัดก็เกิดความทุกข์ คนหลายคนมีนัดกับคนอื่นแล้วกังวลว่าวันนี้จะพบเขาไหม ถ้าเจอกันก็มีความสุข ถ้าไม่พบก็เกิดทุกข์ วันนี้พระจะเทศน์หรือเปล่าก็ไม่รู้ ขึ้นปีใหม่ถ้าไม่มีเทศน์ หรือมีเทศน์แต่พระเทศน์ไม่ได้เรื่องคนฟังก็ไม่คุ้ม

สุขทุกข์มันอยู่ที่เงื่อนไข กลับกลายเป็นว่าเราจะสุขหรือทุกข์อยู่ที่คนนั้นคนนี้กำหนด เช่นวันนี้คนที่บ้านเป็นอย่างไรเมื่อคืนนี้เรากลับบ้านดึก

ถ้าคนทางบ้านทำตาขึงใส่ท่าจะมีปัญหาแน่ ถ้ากลับบ้านดึกแล้วพบว่าคนทางบ้านหลับกันหมดแล้วก็สบายใจ นี่แหละคือสุขแบบอิงอาศัย ถ้าหากว่าท่านมีสุขแบบอิงอาศัยเท่านั้น ท่านก็จะสุขหรือทุกข์แบบจิ้งหรีดที่ถูกปั่นหัว

สมบูรณนิยม

คนที่อยู่อย่างไม่เป็นสุขนั้นมีสองกลุ่ม กลุ่มแรกเป็นคนที่ไม่มองส่วนดี แต่มองโลกในแง่ร้าย พอมองโลกในแง่ร้ายก็จะกลายเป็นคนที่รับแต่ความทุกข์ คิดแต่เรื่องร้ายๆ ไม่คิดเรื่องดี

อีกกลุ่มหนึ่งนั้นรับหมดทั้งดีและร้าย ชีวิตมีลักษณะขึ้นๆ ลงๆ สุขบ้างทุกข์บ้าง แต่ส่วนมากจะทุกข์มากกว่าสุข เพราะเขาเป็นพวกสมบูรณนิยม (perfectionism) ผู้ตั้งเป้าหมายไว้สูง เมื่อได้ต่ำกว่าเป้าหมายเขาจึงไม่มีความสุข เรื่องต่อไปนี้เป็นตัวอย่างที่ดี

ท่านทราบไหมว่าสุริยคราสเต็มดวงในอเมริกาจะเกิดขึ้นครั้งต่อไปเมื่อไร สุริยคราสจะเกิดขึ้นเต็มดวงในปี ค.ศ. ๒๐๑๗ เราจะเห็นได้ใน

อเมริกาเหนือ เคยมีสุริยคราสที่เกิดขึ้นเมื่อ ๓ - ๔ ปีที่แล้วและเห็นได้เต็มดวงที่ฮาวาย เหมือนสมัยรัชกาลที่ ๔ ที่เห็นเต็มดวงที่หว้ากอ คนอเมริกันหลายคนนั้นอยากจะเห็นสุริยคราสอย่างที่เขาเรียกว่า *"once in a lifetime ครั้งหนึ่งในชีวิต"* จึงมีคนนับพันไปดูสุริยคราสที่ฮาวาย พวกเขายอมเสียค่าเครื่องบินไปที่นั่นจนโรงแรมเต็มไปหมด เพราะจะเห็นสุริยคราสได้ที่นั่นที่เดียว ผู้คนมากมายจึงไปที่นั่นเพราะอยากดูสุริยคราสเต็มดวง

เช้าวันนั้นคนไปชุมนุมกันเป็นพันๆ คน แต่พอคนเริ่มจะได้ดูก็เกิดเสียงบ่นพึมพำขึ้นมา เพราะเมฆลอยมาจากไหนไม่รู้บังพระอาทิตย์ที่จะถูกสุริยคราส พอเมฆลอยมามากผู้คนชักอารมณ์ไม่ดี เพราะว่าเสียค่าเครื่องบินมาตั้งมากมายแล้วมาเจอเมฆบังสุริยคราส และแล้วเมฆก็บดบังจนมองไม่เห็นดวงอาทิตย์ อีกไม่นานนักเมฆก็ค่อยๆ ลอยผ่านไป ซึ่งเป็นช่วงที่เห็นพระอาทิตย์แหว่งไปเกินครึ่ง คนที่มาดูปรบมือกันใหญ่ด้วยความดีใจต่างยิ้มหากัน

พอจะถึงเวลาสุริยคราสจะเต็มดวงนั้น ซึ่งช่วงที่พระจันทร์บังพระอาทิตย์เต็มดวงมืดสนิทจะใช้เวลาไม่ถึงนาที พอถึงช่วงสำคัญที่สุด

เมฆกลับลอยมาบังพระอาทิตย์มิดไปเลย แต่ละคนต่างหัวเสียไปตามๆ กัน สบถสาบานกันใหญ่ ไม่มีอะไรให้ดูเลย มีแต่เมฆ ผู้คนวิ่งกันพล่านไปหมด ณ ที่นั้นมีจอทีวีใหญ่ๆ ที่ทางโรงแรมจัดเอาไว้ ซึ่งมีการถ่ายทอดสดสุริยคราสไปทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา ประชาชนได้ดูสุริยคราสเหมือนกันหมด พวกที่เดินทางมาดูที่ฮาวายต้องวิ่งไปนั่งหน้าจอทีวีที่เขาตั้งเอาไว้และดูสุริยคราสทางทีวีเหมือนคนที่อยู่ทางบ้าน นั่งดูไปก็บ่นไปว่าเราเสียเงินเสียทองตั้งหลายพันเหรียญ แต่กลับได้มาดูสุริยคราสทางทีวี

เมื่อเกิดสุริยคราสเต็มดวง พวกเขาได้ถ่ายรูปสุริยคราสจากจอทีวี คนที่เดินทางมาไกลเพราะหวังจะได้ดูสุริยคราสจึงรู้สึกไม่คุ้มกับการเดินทาง พวกเขาเป็นทุกข์ไม่สบายใจ แต่ละคนมองไปบนท้องฟ้าซึ่งเมฆยังบังอยู่เหมือนเดิม ไม่นานนักพวกเขาก็ทยอยกลับเข้าห้องพักในโรงแรมไปเกือบหมด เหลือคนที่ชายหาดอยู่ ๒-๓ คน

อีกห้านาทีต่อมาเมฆก็จางหายไป ตอนนั้นสุริยคราสถึงแม้จะไม่เต็มดวง แต่ก็เกือบเต็มดวง แต่ตอนนั้นไม่มีใครดูแล้ว พวกเขาจะดูสุริยคราสตอนเต็มดวงเท่านั้น เมื่อคนไปกันหมดเลยไม่มีใครดู แต่มีผู้หญิงคนหนึ่งนั่งดูอยู่และรำพึงรำพันว่า *"โอ...งามจริงๆ ถึงจะไม่เต็มดวงก็*

งามเป็นสิริมงคลจริงๆ” เธอกำลังตั้งครรภ์จึงรำพึงรำพันว่า *“ลูกเอ๋ย...เกิดมาขอให้มีอำนาจขนาดบังดวงอาทิตย์ได้”* คิดถึงลูกในครรภ์แค่นี้เธอก็มีความสุข อีกคนหนึ่งก็นั่งดูต่อไป เพราะมาประชุมที่ฮาวายเลยพลอยได้ดูกับเขาไปด้วย เขาก็มีความสุขเพราะไม่คาดหวังอะไรมาก

มีอยู่สองคนนี้เท่านั้นที่นั่งดูแล้วมีความสุข ส่วนคนอื่นที่ตั้งใจมาดูนั้นกลับได้ความทุกข์เพราะผิดหวังไม่ได้ดั่งใจ ถามว่าตอนนั้นสุริยคราสยังอยู่หรือไม่ ตอบว่ายังอยู่ ความงดงามต่างๆ ก็ยังเหลืออยู่ แต่ใจของคนเหล่านั้นไม่พร้อมที่จะดูเสียแล้ว เหตุแห่งความสุขมีอยู่ แต่คนเหล่านั้นตั้งเงื่อนไขเอาไว้ว่าต้องมีสุริยคราสเต็มดวงถึงจะสุข

เหมือนเจ้าภาพที่คาดหวังว่า ถ้าจัดงานวัดคนต้องมาเต็มวัดถึงจะมีความสุข แล้วถ้าผลไม่เป็นอย่างนั้นแล้วเขาจะเป็นสุขได้อย่างไร หรือเจ้าภาพจัดงานที่บ้านแล้วคนมาร่วมงานน้อย เจ้าภาพจะเกิดความทุกข์เขาไม่มองส่วนที่จะทำให้มีความสุขเหมือนกับบางคนที่เพลิดเพลินในการชมสุริยคราสที่ไม่เต็มดวงต่อไป ที่เราเป็นอย่างนั้นเพราะเราจำกัดตัวเอง เรามักจะสร้างกฎเกณฑ์ด้วยความโลภ ความโกรธ ความหลง ใจของเรานี้มีความโลภมากเกินไป ว่าต้องได้ดูสุริยคราสเต็มดวง ต้องได้ทุกอย่างแล้วจึงจะทำให้มีความสุข

เพราะฉะนั้น โอกาสอื่นนอกจากนี้เราไม่รับ ใจของเราไม่เปิดรับสิ่งที่ดีๆ ทั้งหลาย ตรงนี้เองที่ทำให้เราตกเป็นทาสของสิ่งแวดล้อม ตกอยู่ใต้อำนาจคำพูดของคน

คนบางคนต้องการเป็นมิสเตอร์คลีน เขากล่าวว่า นักการเมือง ต้องสะอาด ต้องชนะการเลือกตั้งด้วยพลังสุจริต ถ้าพรรคแพ้เพราะพลังสกปรกเขาจะไม่ขอเป็นรัฐมนตรี เขาคาดหวังสูงมากไป

บางคนตั้งกฎตั้งเกณฑ์ว่าทุกคนต้องชอบเรา ทุกคนต้องชมเราอะไรๆ ต้องดีไปหมด แต่นั่นคือการเป็นอยู่ไม่สอดคล้องกับสัจธรรมของกฎอนิจจัง พระพุทธเจ้าตรัสว่า

นตฺถิ โลเก อนินฺทิโต

คนที่ไม่ถูกด่าไม่ถูกนินทาไม่มีในโลก

เมื่อเราอยู่อย่างมีเงื่อนไขอาศัยสิ่งอื่น แต่เราต้องการให้สิ่งต่างๆ นั้นมันสมบูรณ์ มันจึงเป็นความทุกข์อยู่อย่างยึดติดอยู่กับทิฏฐิ อยู่กับอุปาทานต่างๆ ที่เราได้พูดกันมา เพราะฉะนั้นสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ดี แต่เราไม่ได้เปิดใจให้รับนั่นเองจึงทำให้เราตกเป็นทาสสถานการณ์

เราจะสุขจะทุกข์ก็เพราะเงื่อนไขเล็กๆ น้อยๆ ที่มันไม่สมบูรณ์ ความจริงเขาก็อุตส่าห์ทำดีตั้งเยอะ อาตมานึกถึงเรื่องหนึ่ง

มีท่านผู้หนึ่งเลิกสูบบุหรี่ได้ เขาติดบุหรี่มาจนอายุเกือบ ๖๐ ปี ถามว่าทำไมถึงเลิกได้ บอกว่าเพราะลูกสาว ลูกสาวรับปริญญา ผู้เป็นพ่อรู้สึกดีใจมากจึงไปงานที่ลูกสาวรับปริญญา แล้วลูกสาวก็พูดในตอนที่กำลังถ่ายภาพร่วมกันว่า

"พ่อ...คุณพ่อขอลูกให้ทำอะไรลูกก็ทำหมดแล้ว ให้เรียนจนจบปริญญาลูกก็ทำแล้ว ได้รับพระราชทานปริญญาบัตรเรียบร้อยแล้ว เมื่อคุณพ่อขอให้ลูกเรียนลูกก็เรียนจนจบ ให้ลูกประพฤติดีลูกก็ทำมาหลายอย่างแล้ว ลูกทำเพื่อคุณพ่อมาตลอด ตอนนี้ลูกจบปริญญาแล้ว ลูกจะขอคุณพ่อสักอย่างหนึ่งได้ไหม เมื่อลูกได้ทำให้คุณพ่อมามาก ตลอดระยะเวลาสิบกว่าปีมานี่ลูกไม่เคยขอคุณพ่อ แต่ครั้งนี้ลูกจะขอคุณพ่อได้ไหม"

พ่อตอบว่า *"ได้สิลูก"*

ลูกจึงพูดขึ้นว่า *"ลูกขอให้คุณพ่อเลิกสูบบุหรี่ เพื่อสุขภาพของคุณพ่อเองได้ไหม"*

พ่อนิ่งอึ้ง แต่ก็ตกลงรับคำ หลังจากนั้นจะสูบบุหรี่ที่ไรก็นึกถึงลูกสาว รู้สึกอายลูกจึงทำให้เลิกบุหรี่ได้

ความสุขกับความสำเร็จ

คนเรามีส่วนดีบางอย่างในชีวิต เมื่อนึกถึงขึ้นมาทำให้เกิดกำลังจนเปลี่ยนแปลงเราได้เหมือนกัน สิ่งที่ดีนั้นมีมากมายในคนใกล้ตัว ในธรรมชาติแวดล้อม แต่เรามักจะไม่มีจิตใจที่จะดู เพราะเราไปมองจุดที่ว่าต้องอย่างนี้จึงจะมีความสุข เรายึดติดด้วยอุปาทานว่า ถ้าไม่ได้อย่างนั้นแล้วจะไม่อนุญาตให้ตัวเองมีความสุข ท่านเคยสังเกตไหมว่า เหตุใดคนที่ร่ำรวยมั่งคั่งจึงมีความทุกข์เพราะเขาบอกว่าต้องอย่างนี้จึงจะยอดจึงจะเป็นเลิศ (in search of excellence) บริษัทต้องทำกำไรให้ได้เท่านั้นเท่านี้ ไม่เช่นนั้นจะพักไม่ได้ ไม่มีความสุข

เขาได้นำเรื่องความสำเร็จไปผูกไว้กับความสุข พระพุทธเจ้าตรัสว่า

ยมฺปิจฺฉํ น ลภติ ตมฺปิ ทุกฺขํ
ปรารถนาสิ่งใดแล้วไม่ได้สิ่งนั้นมันเป็นทุกข์

เพราะเราอยากจะได้อยากจะให้สำเร็จ พอไม่สำเร็จสมปรารถนาเราก็ทุกข์ แต่ความสุขไม่ได้ขึ้นกับความสำเร็จไปทุกเรื่อง เราสามารถที่จะชื่นชมความงามของธรรมชาติ เราสามารถที่จะฟังดนตรี เราสามารถที่จะอ่านบทกวี เราสามารถที่จะฟังพระธรรม เทศนาเราสามารถที่จะทำสิ่งอื่นๆ ที่ทำให้ชีวิตมีความสุข แต่เราจะไปผูกพันว่าปีนี้ต้องได้อย่างนี้ ต้องได้เท่านี้

ถ้าลูกเราไม่เป็นอย่างนี้ ครอบครัวไม่เป็นอย่างนี้ ชีวิตฉันจะไม่เหลืออะไรอีกแล้ว สุขไม่ได้แล้ว มีอุปาทาน ยึดติดกับเรื่องบางเรื่อง เราจึงไม่เป็นอิสระ ไม่สุขที่เสรี จะสุขทั้งทีต้องมีเงื่อนไขว่าต้องได้สิ่งนั้นต้องได้สิ่งนี้ต้องสมบูรณ์ต้องเพียบพร้อม เราสร้างเงื่อนไขมากมายที่ทำให้ตัวเองทุกข์ แต่สร้างเงื่อนไขหรือประเด็นเพียงเล็กน้อยที่ทำให้เรามีความสุข แต่เป็นไปไม่ได้ที่จะสำเร็จทุกอย่าง เพราะชีวิตเป็นอนิจจัง

เมื่อท่านไปตั้งเงื่อนไขว่าต้องได้ทั้งหมดถึงจะมีความสุข ท่านจะทุกข์ร่ำไป เช่นว่าบอกคนอยากได้เพื่อนแท้ตั้งเงื่อนไขว่าเพื่อนแท้จะต้องคุยกับเราอย่างสม่ำเสมอ จะต้องช่วยเหลือเราเวลาเรามีปัญหา จะต้องไม่ด่าเรา จะต้องยิ้มให้เรา ถ้าตั้งเงื่อนไขไว้อย่างนี้ เขาจะมีเพื่อนแท้สักกี่คน แล้วเขาก็บ่นว่าเพื่อนกินหาง่าย เพื่อนตายหายาก

เพื่อนกินสิ้นทรัพย์แล้ว	**แหนงหนี**
หาง่ายหลายหมื่นมี	**มากได้**
เพื่อนตายถ่ายแทนชี-	**วาอาตม์**
หายากฝากผีไข้	**ยากแท้จักหา**

เรามักคาดว่าเพื่อนแท้นั้นจะต้องตายแทนเราได้ แล้วเราเคยคิดว่า

ตัวเองตายแทนใครได้หรือเปล่า เราตั้งเงื่อนไขไว้สูงเหลือเกิน ในที่สุดก็ไม่มีเพื่อนเลย เรามีอุปาทานยึดติดในสิ่งที่ขัดกับความเป็นจริงที่สิ่งต่างๆ ไม่เที่ยง เปลี่ยนแปลงเสมอ เราได้แค่นี้ทำไมไม่พอใจ ทำไมจะต้องคิดว่าชีวิตนี้ไม่รวยสักที แล้วได้เท่าไรคุณถึงจะรวยต้องมีเงินเป็นล้าน ต้องเท่านั้นต้องเท่านี้ แล้วเมื่อไรจึงจะมีเป็นล้าน ในที่สุดคนจึงไม่รู้จักพอใจ อิ่มใจกับสิ่งที่ตัวเองได้

สวรรค์อยู่ที่ผัสสะ

พระพุทธเจ้าตรัสว่า เราจะหาสวรรค์หรือนรกได้ไม่ใช่เฉพาะในชาติหน้าเท่านั้น แม้ในโลกนี้ก็มีสวรรค์เมื่อคุณได้ผัสสะคือภาพ เสียง กลิ่น รส สัมผัสที่น่าปรารถนา น่าพอใจ นรกก็คือเมื่อคุณได้ประสบกับภาพ เสียง กลิ่น รส สัมผัสที่ไม่น่าปรารถนา ไม่น่าพอใจ

วันหนึ่งๆ เราก็ขึ้นสวรรค์หรือลงนรกตลอดเวลา นั่นขึ้นอยู่กับว่าเราจะเลือกรับรู้เรื่องอะไร มองเรื่องอะไร คิดเรื่องอะไร ร้ายหรือดีเราได้อัสสาทะส่วนดีหรืออาทีนวะส่วนเสีย ท่านขึ้นสวรรค์หรือลงนรกแต่ละวันสลับกันไป คนทั่วไปจะเป็นอย่างนั้น และส่วนใหญ่เราจะลงนรก เราจะไป

ตั้งชื่อเงื่อนไขยึดติด ตั้งกรอบไว้ สำหรับความสุขของเรานั้นมีทางได้อยู่เพียงน้อยนิด

เพราะฉะนั้น ตรงนี้แหละ *ทำอย่างไรจึงจะเป็นไทแก่ตัวเอง* เลือกจะหาภาพ เสียง สัมผัส สิ่งที่ดีงามให้กับใจของเรา เลือกที่จะปล่อยวางให้มีอิสระมากขึ้น ไม่สร้างเงื่อนไขมากดทับชีวิตของเราจนมองไม่เห็นความดีความงามคุณค่าอะไรเลย เหมือนกับเราไปซื้อผ้ามา หากมีตำหนิอยู่นิดเดียวเราก็ไม่ยอมสวมใส่ โยนทิ้งไปเลย ทำไมเราไม่ดูส่วนที่ดีอื่นๆ ซึ่งพอจะทำให้มีความสุขได้ สมัยที่เรียนหนังสือ*ลิลิตพระลอ* มีตอนหนึ่งที่พระลอเดินทางไปหาพระเพื่อนพระแพงเยี่ยงสามัญชน มีนายรื่นนายโรยติดตามไปด้วย ในระหว่างทางก็ต้องพักแรมนอนกลางดินกินกลางทราย น้ำก็ไม่มีจะอาบ เห็นน้ำสีขุ่นๆ ก็ไม่ยอมอาบ

ในที่สุดนายรื่นนายโรยได้เตือนว่า

พระเอยอาบน้ำขุ่น เอาเย็น
ปลาผอกหมกยามเหม็น อยากเคี้ยว

ถึงจะขุ่นอย่างไร แต่ถ้าร้อนก็เอามาอาบให้เย็นได้ อย่าไปรังเกียจว่าน้ำขุ่น ปลาผอกคือปลาร้า ถึงจะเหม็น แต่ถ้าหิวก็รับประทานได้ เพราะฉะนั้น ตรงนี้มองในส่วนที่พอจะเป็นประโยชน์อย่างที่ว่า

สองคนยลตามช่อง คนหนึ่งมองเห็นโคลนตม
อีกคนตาแหลมคม เห็นดวงดาวอยู่พราวพราย

เราเลือกเอาส่วนที่ดีมาใช้มาปรับให้เป็นประโยชน์ ในความมืดมิดก็มีแสงสว่างอยู่ ในส่วนที่ไม่ดีนั้นเราหาส่วนที่ดีเอามาทำให้เรามีความหวัง พระพุทธเจ้าเองทรงอยู่กลางดินกินกลางทรายแบบสามัญชน มีคนไปทูลถามพระองค์ว่า *"พระองค์เคยเป็นเจ้าชายในพระราชวัง แล้วมาอยู่อย่างนี้ไม่ทุกข์แย่หรือ"*

พระพุทธองค์ตรัสตอบว่า *"ต้องอยู่ในวังเท่านั้นหรือจึงจะมีความสุข ท่านรู้จักพระเจ้าพิมพิสารและรู้จักเราตถาคต ถามว่าตอนนี้ลองเทียบกันระหว่างเรากับพระเจ้าพิมพิสาร ท่านเข้าใจว่าใครมีความสุขมากกว่ากัน"*

คนนั้นกราบทูลว่า *"พระองค์มีความสุขมากกว่าพระเจ้าพิมพิสาร"*

ถามว่าทำไมพระเจ้าพิมพิสารจึงไม่มีความสุขสมบูรณ์ ทั้งๆ ที่ทุกสิ่งทุกอย่างพรั่งพร้อม ประการที่หนึ่งก็คือ ความคาดหวังว่าทุกสิ่งทุกอย่างต้องสมบูรณ์ ต้องทำงานอย่างนี้ให้เสร็จแล้วจะมีความสุข ต่อให้มีอาหารรสเลิศก็กินไม่ลงทานไม่ลง ถ้างานไม่สำเร็จไปตามเป้าหมายตามโครงการที่ตั้งเอาไว้ แม้ที่นอนนิ่มแค่ไหนก็นอนไม่หลับ ดังภาษิตอังกฤษ

ที่ว่า *ศีรษะที่สวมมงกุฎนั้นนอนไม่ค่อยหลับ* เพราะมีความกังวลมาก กังวลเรื่องราวต่างๆ และก็ไม่ค่อยจะมีเหตุที่จะให้มีความสุข บางครั้งแม้ชาวบ้านธรรมดายังมีความสุขมากกว่า ถ้าสวรรค์คือผัสสะที่ดีงามแล้ว ในรั้วในวังไม่ดีกว่าด้านนอกหรือ แต่ทำไมคนในรั้วในวังจึงไม่มีความสุขมากกว่าพระพุทธเจ้าที่อยู่กลางป่าหรือกว่าชาวบ้าน

เสื้อแห่งความสุข

มีเรื่องเล่าว่า มีพระเจ้าแผ่นดินองค์หนึ่ง พระองค์ทรงมีความทุกข์มากเหลือเกินเพราะบรรทมไม่หลับ ปรากฏว่ารักษาอย่างไรก็ไม่หาย หมอมากี่หมอก็รักษาไม่หาย วันหนึ่งไปเจอคนคนหนึ่งเขาบอกว่า มีเคล็ดลับอยู่อย่างหนึ่ง ถ้าพระองค์อยากจะบรรทมหลับแล้วมีความสุข พระองค์จะต้องสวมเสื้อของคนที่มีความสุข รับรองว่าต้องนอนหลับได้สนิทแน่นอน

พระเจ้าแผ่นดินตรัสว่า *"เห็นท่านนายกรัฐมนตรีมีความสุขเหลือเกิน ลองขอยืมเสื้อใส่หน่อยซิ"*

นายกรัฐมนตรีทูลตอบว่า *"ข้าพระองค์ก็ปวดหัวจะแย่อยู่แล้ว*

พระเจ้าข้า ไม่ทราบว่าเมื่อไรจะถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจ ไล่รัฐบาลข้าพระองค์ออก" ในเมื่อมีความกังวลอยู่อย่างนี้รัฐมนตรีก็ไม่ได้มีความสุข แม้แต่รัฐมนตรีหรือเสนาบดีก็ไม่ยอมรับว่าตัวเองมีความสุข เจ้าหน้าที่ถามกี่คนๆ ก็ขอยืมเสื้อแห่งความสุขไปถวายพระเจ้าแผ่นดิน แต่ก็ไม่มีใครยอม ในที่สุดก็หาไม่ได้ ทางเจ้าหน้าที่ในวังจะเอาใจพระเจ้าแผ่นดิน เลยตั้งหน่วยเฉพาะกิจล่าเสื้อแห่งความสุข ส่งกองสอดแนมไปนอกกำแพงเมือง

ขณะที่หัวหน้าหน่วยกำลังเดินอยู่ที่มุมกำแพงนั้น พลันได้ยินเสียงคนอีกมุมหนึ่งตะโกนลั่นว่า

"สุขจริงโว้ยๆ"

หัวหน้าหน่วยได้ยินดังนั้นจึงบอกว่า *"ได้การละ หามานานแล้ว กว่าจะได้ยินคนที่บอกว่าสุขจริงโว้ย"* จึงบอกนายทหารให้รีบวิ่งไปจับตัวถอดเสื้อมาเลยโดยไม่ต้องขออนุญาต กลุ่มทหารก็วิ่งนำหน้าไป ตัวหัวหน้าหน่วยเองก็วิ่งตามหลังไป เพียงพักเดียวเท่านั้นกลุ่มทหารวิ่งสวนกลับมามือเปล่า

"เอ้า ไหนเสื้อละ" หัวหน้าถามทหารนายหนึ่ง

"ตามมันไม่ทันหรือยังไง วิ่งแค่นี้ตามไม่ทันหรือ"

"ทันครับ" ทหารคนนั้นตอบ

"อ้าว...แล้วจับตัวเขาได้หรือเปล่า"

"จับตัวได้ครับ"

"อ้าว...แล้วทำไมไม่ถอดเสื้อมาล่ะ ในเมื่อเขามีความสุข" ทหารคนนั้นจึงตอบไปว่า *"ขอโทษครับ แกไม่มีเสื้อใส่น่ะครับ แกเป็นขอทาน วันนี้เป็นวันขึ้นปีใหม่ แกขอได้ไก่ย่างมาขาหนึ่ง กำลังแทะอย่างมีความสุขเหลือเกิน แกจึงเปล่งอุทานว่า สุขจริงโว้ยๆ คนมีความสุขแต่ไม่มีเสื้อจะใส่ ผมจึงกลับมามือเปล่าครับ"*

หัวหน้าหน่วยเฉพาะกิจจึงไปกราบทูลพระเจ้าแผ่นดิน พระเจ้าแผ่นดินตรัสว่า *"ความสุขนี่ไม่ได้เกี่ยวกับเรื่องภายนอก ความสุขอยู่ที่ใจต่างหาก"*

โลกอันมีอัสสาทะ โลกมีส่วนดีแน่นอน ถ้าคนไม่มีจิตใจที่จะเพลิดเพลินชื่มชมกับสิ่งดีเหล่านั้น เพราะใจของคนมีปัญหา วันไหนถ้าเราป่วยเป็นไข้ต่อให้มีอาหารดีมีรสเลิศอย่างไรเราก็ทานไม่ได้

ภาพที่งาม เสียงที่ไพเราะ ก็ไม่ทำให้คนมีปัญหารู้สึกเป็นสุข ความ

สุขอยู่ที่ใจของเรานั่นเอง เพราะฉะนั้น ต่อให้มีสิ่งภายนอกไม่สมบูรณ์เหมือนอย่างขอทานคนนั้น แต่เขามีความสุข เพราะเขารู้จักมอง รู้จักคาดหวัง จัดการกับผัสสะที่เขารับรู้ที่แสดงว่าสุขและทุกข์อยู่ที่ใจ

เมื่อผัสสะมากระทบใจ เราแปลงสัญญาณภาพที่เห็นให้สุขหรือทุกข์ก็ได้

สุขและทุกข์	**อยู่ที่ใจ**	**มิใช่หรือ**
ถ้าใจถือ	**ก็เป็นทุกข์**	**ไม่สุกใส**
ถ้าไม่ถือ	**ก็ไม่ทุกข์**	**พบสุขใจ**
เราอยากได้	**ความสุข**	**หรือทุกข์กัน**

คำว่า *ถือ* ก็คือคาดหวังว่าทุกอย่างต้องสมบูรณ์ ต้องเป็นอย่างนั้นต้องเป็นอย่างนี้จึงจะสุข ถ้าลดลงมาแล้วสุข ทำไมเราไม่ลดลงมาบ้างที่พูดเรื่องขอทานนั้นไม่ได้หมายความว่าเราต้องเป็นขอทานถึงจะสุขเรามีมากกว่าขอทาน แต่ทำไมเราจึงไม่มีความสุข

ดิโอยีนิส สอนเรื่องมักน้อยสันโดษว่า คนเราต้องอยู่อย่างมัธยัสถ์ไม่มีสมบัติอะไรเลย วันหนึ่งเขาเดินไปเห็นเด็กกำลังเอามือวักน้ำ ดิโอยีนิสยืนมองเหมือนเพิ่งมองเห็นเป็นครั้งแรกดิโอยีนิสก็ล้วงลงไปในย่ามของ

ตัวเอง เอาขันน้ำที่ตัวเองใส่ย่ามไว้นั้นปาทิ้งไป แล้วบอกว่าเด็กคนนี้ได้สอนวิธีอยู่อย่างมัธยัสถ์ให้กับนักปรัชญาที่ยิ่งใหญ่อย่างเราแล้ว เพราะเด็กดื่มน้ำโดยไม่ต้องใช้ขัน เพราะฉะนั้นขันจึงไม่มีประโยชน์สำหรับเขา

เพื่อนนักปรัชญาเดินทางไปสอนที่เกราซีราคิวส์ เพลโต ก็เคยไปสอนแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ นักปรัชญาคนนี้ไปเป็นอาจารย์ได้เงินได้ทองมากมายก็มาบอกดิโอยีนิสว่า "ถ้ารู้จักประจบทรราชแห่งซีราคิวส์เสียบ้างท่านก็จะอยู่อย่างสะดวกสบายมากกว่านี้ จะร่ำรวยมากกว่านี้ จะอยู่อย่างมีความสุขมากกว่านี้"

ดิโอยีนิสตอบว่า *"เพื่อนเอ๋ย...ถ้าคุณรู้จักอยู่อย่างมัธยัสถ์แล้วก็มีความสุข คุณไม่ต้องไปประจบทรราชหรอก แต่เพราะคุณอยู่อย่างไม่มีความสุข คุณยังไม่เต็ม ยังพร่อง ยังต้องการ คุณจึงต้องวิ่งไปสวามิภักดิ์ทรราชเพื่อยศ ตำแหน่ง อำนาจ แต่ถ้าคุณเป็นคนที่มีความสุขแล้ว อะไรที่ไม่ถูกต้อง ไม่ชอบธรรม คุณก็ไม่จำเป็นจะต้องไปสยบยอม"* พระเจ้าอะเล็กซานเดอร์มหาราชต่อให้มีอำนาจล้นฟ้าก็ทำให้ดิโอยีนิสสยบยอมไม่ได้

วันหนึ่ง พระเจ้าอะเล็กซานเดอร์มหาราชทรงม้าผ่านมาที่กระท่อมของดิโอยีนิส พระองค์ประทับอยู่บนหลังม้า ดิโอยีนิสนั่งผิงแดดอยู่

พระเจ้าอะเล็กซานเดอร์ทรงชะโงกพระพักตร์ไปถามว่า *"ในจักรวรรดิของข้าพเจ้า ทุกคนต้องอยู่ดีกินดี ข้าพเจ้าไม่อยากเห็นนักปรัชญาผู้มีชื่อเสียงอย่างท่านมาอยู่อย่างลำบากลำบนอย่างนี้ บอกเราเถิดว่าท่านต้องการอะไร ข้าพเจ้าเป็นจักรพรรดิ ยินดีจะแสวงหา มาให้ท่าน"*

ดิโอยีนิสกราบทูลว่า *"ขออย่างหนึ่งพระเจ้าค่ะ"*

"อะไรละ" พระเจ้าอะเล็กซานเดอร์ทรงถาม

"พระองค์โปรดขยับเลื่อนไปให้พ้นๆ หน่อย เพราะพระองค์กำลังยืนบังแสงแดด แสงแดดกำลังทำให้สบาย"

เหตุแห่งทุกข์

ในชีวิตของคนเรานั้นมีเงื่อนไขให้มีความสุขได้มากมาย แต่เราไม่ได้รับความสุข เพราะเหตุที่ใจของเรามีสิ่งที่เป็นปัญหาอยู่ ๓ ประการ โดยสรุป คือ

๑. เมื่อใจมีรูรั่ว ถึงจะถมเท่าไรก็ไม่เต็ม ไม่พอ ใส่อะไรเข้าไปก็หายหมด เพราะมันรั่ว ถังที่รั่วใส่น้ำเท่าไรก็ออกหมด ไม่เต็มอิ่ม คนที่มีสุขนั้น

จะต้องมีปีติอิ่มใจ มีปราโมทย์ บันเทิงเบิกบาน มีปัสสัทธิ ความผ่อนคลายไม่เครียด แล้วก็มีความสุขคือเบาสบาย

เพราะฉะนั้น คำว่าความสุขนั้นจะมีลักษณะ ๔ ประการ

- เป็นปราโมทย์บันเทิงร่าเริงเบิกบาน
- ปีติอิ่มใจ พอใจ ภูมิใจ
- ปัสสัทธิ ผ่อนคลายไม่เครียด
- สุข คือเบาสบาย

คนทุกข์เพราะไม่อิ่มใจ ไม่มีความพอใจ ใจนั้นมีรูรั่ว ใส่อะไรลงไปมันก็ไม่อยู่ ใจรั่วคือมีความโลภนั่นเอง บางคนเมื่อมาอยู่ที่อเมริกาพอถึงหน้าหนาวหิมะลง มองไปทางไหนก็เห็นต้นไม้มีแต่ใบโกร๋น อยากไปอยู่ฟลอริดา พอไปอยู่ที่นั่นเจอพายุเฮอร์ริเคนอีกแล้วจะไปที่ไหนดี ไปที่ไหนๆ ก็ไปทั่วหมดแล้ว แต่ไม่มีความสุข เพราะความโลภนั่นเอง โลภคือรูรั่วของใจ ใส่เท่าไรก็ไม่เต็มไม่พอ

ลาตัวหนึ่งมีความโลภ ไม่รู้สึกพอใจภูมิใจกับสิ่งที่มี พอถึงหน้าหนาวมันก็ยืนเฉย ลานี่มันแปลกอยู่อย่างหนึ่ง มันเป็นสัตว์ที่เรียกกันว่าลาโง่ ให้มันไปยืนที่ไหนมันก็ยืนอยู่ตรงนั้น ให้ยืนอยู่เกาะกลางถนน ก็จะยืนอยู่

เฉยอยู่ตรงนั้น ไม่ยอมไปทางซ้ายทางขวา ลากินแต่ฟาง ลาก็นึกว่า เฮ้อ... กินแต่ฟาง เบื่อเหลือเกิน อยากจะให้ถึงฤดูร้อน มีหญ้าเขียวๆ ได้กินหญ้าอร่อยๆ พอถึงฤดูร้อนปรากฏว่าหญ้าขึ้นมางอกงาม ลาได้กินหญ้าอ่อน แต่ว่าต้องทำงานหนัก ต้องลากเกวียนบรรทุกหญ้าบรรทุกฟาง เจ้าลาก็เริ่มเบื่ออีกแล้ว เมื่อไรมันจะถึงฤดูฝนนะ เมื่อถึงฤดูฝนคงสบายกว่านี้ จึงได้รอฤดูฝนต่อไปอีกปรากฏว่าพอถึงฤดูฝน เจ้าของต้องหาเสบียงสำหรับตุนเอาไว้ในฤดูหนาว งานจึงหนักไปกว่าเดิมอีก ลาบอกว่า เอ....เมื่อไรจะถึงฤดูหนาว เราจะไม่ต้องทำงานหนัก แต่พอถึงฤดูหนาวก็เบื่อเหมือนเดิมอีก มันเบื่อเพราะใจรั่วไปอยู่เรื่อยๆ อย่างนี้

๒. บางคนใจเร่าร้อนเหมือนกับไฟ ใส่อะไรลงไปก็ไหม้หมด ได้ยินเสียงดีๆ คำพูดดีๆ มันก็รำคาญหู เห็นภาพดีๆ ไม่ถูกใจหงุดหงิดไปหมด เพราะฉะนั้นอะไรที่ดีงามทั้งหลายที่เสนอมาใจก็เผาไหม้หมดเพราะโทสะเร่าร้อน

๓. บางคนใจมืดบอดเพราะโมหะหลงผิดเหมือนเวลาอยู่ในความมืดต่อให้เอาภาพสวยงามมาตั้งให้ดู เรามองไม่เห็นหรอก ใจที่มืดบอดเรามองไม่เห็นสิ่งที่มีคุณค่าที่ดีงาม บางทีมีอะไรที่ดีวิเศษนั้น คนรสนิยมไม่ถึง

มองไม่เห็น ไม่เข้าใจ คนบางคนเข้าซึ้งกับบทกวีที่ไพเราะ แต่เราไม่ซึ้ง เพราะไม่ถึงอรรถรส เรื่องดีๆ งามๆ ที่คนพูดกันมา เราอาจตีความผิดแล้วทะเลาะกัน

โลภ โกรธ หลง คือรูรั่วในใจ ความเร่าร้อนในใจ ความมืดบอดในใจ เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เราไม่เพลิดเพลินจนไม่ยอมรับสิ่งที่ดีงาม และมีความสุขนั้น เพราะฉะนั้นตรงนี้จึงตอบที่ว่า อยู่อย่างไรให้มีความสุข เราอยู่ด้วยการลดความโลภ โกรธ หลงไปบ้าง อุดรูรั่วในใจ ดับความเร่าร้อนลง สร้างแสงสว่างขึ้นมาทางจิตใจ เราก็จะอยู่อย่างมีความสุข มีชีวิตที่น่าภิรมย์มากขึ้น

เมื่อสักครู่ได้พูดถึงว่าอุดรูรั่วอย่างไร พูดถึงพระลอ พระลอที่ไปเห็นน้ำขุ่นๆ ก็อาบได้ อาหารเลวๆ ก็ทานได้ บางครั้งเราเดินทาง แค่นี้ก็มีความสุขแล้ว ไม่ใช่ต้องขนของไปทุกอย่าง

หัดลดมาตรฐาน

เพราะฉะนั้นในส่วนนี้ เราลดมาตรฐานลงบ้าง เพราะชีวิตเป็นอนิจจังเป็นขบวนการเปลี่ยนแปลง ถ้าเรารู้การปรับใจให้เข้ากับความเป็นจริงว่า

เป็นอย่างไร คือลดมาตรฐาน เช่น บางคนตั้งใจว่าปีใหม่นี้จะใช้เวลาทุกอย่างเป็นประโยชน์มากที่สุด

พระพุทธเจ้าตรัสว่า

ขโณ โว มา อุปจฺจคา

ขณะอย่าล่วงเลยไปเปล่า

บางคนอาจถือว่าเวลาเป็นเงินเป็นทอง ต้องทำงานให้หนักมากขึ้น พอเขาไม่สามารถทำอย่างนั้นก็เป็นทุกข์ ไม่สบายใจ เขาอาจ ลดมาตรฐานลงมาสักนิด ถือตามพุทธภาษิตที่ว่า

อโมฆํ ทิวสํ กยิรา อปฺเปน พหุเกน วา

วันแต่ละวันอย่าให้ล่วงเลยไปเปล่าประโยชน์

ควรจะให้ได้อะไรมาบ้าง ไม่มากก็น้อยก็ยังดี

ถือภาษิตนี้ง่ายกว่าข้อว่าไม่ให้เวลาล่วงไปเปล่าประโยชน์ วันนี้เราได้อะไรนิดๆ หน่อยๆ เรารู้จักพอใจ วันนี้ได้ฟังเทศน์ได้ฟังนิทานไปเรื่องสองเรื่องก็พอแล้ว ยังมีประโยชน์บ้าง

ภาษิตญี่ปุ่นข้อหนึ่งกล่าวไว้ว่า *เวลาคุณล้มลงไปอย่าลุกขึ้นมามือเปล่า อย่างน้อยฟางเส้นหนึ่งติดมือขึ้นมาก็ยังดี*

ชีวิตของคนเราควรลดเกณฑ์มาตรฐานลงมาในบางส่วน ไม่ใช่กะเกณฑ์จะให้ได้ทุกสิ่งทุกอย่าง ทำใจให้เหมือนกับขอทานที่มีความสุข เขาไม่คิดฝันว่าต้องได้สวรรค์วิมานอะไรต่างๆ ขาไก่ขาเดียวก็ทำให้มีความสุขได้ ลดความโลภลงไปหน่อย

บางครั้งถ้าจะทำให้สำเร็จต้องเตรียมการมากอย่างนั้นอย่างนี้ แล้วเราก็ทุกข์ก็เครียด อย่างพระไทยจะมาสอนฝรั่ง ท่านพูดภาษาอังกฤษได้หรือเปล่า ท่านจะไปเป็นพระธรรมทูตต้องไปฝึกภาษาก่อน ไม่เช่นนั้นเป็นพระธรรมทูตไม่ได้ พระทุกข์เพราะพูดภาษาอังกฤษไม่ได้

แต่ขอถามหน่อยเถอะ พระทิเบตที่มาอเมริกาเปิดสำนักใหญ่ตั้งหลายแห่งนั้น ท่านพูดภาษาอังกฤษได้หรือเปล่า

ท่านเหล่านี้มาอเมริกาตั้งสำนักใหญ่ๆ ที่ฮิตกว่าเซนในปัจจุบัน เพราะว่าทิ้งบ้านทิ้งเมืองมา ลามะเก่งๆ ทั้งนั้นหนีจากทิเบตมาเมื่อท่านสอนฝรั่งได้ผลมาก จากนั้นก็ให้ฝรั่งเหล่านั้นช่วยเป็นล่ามเขียนหนังสือเป็นภาษาอังกฤษ เพราะฉะนั้นหนังสือธรรมทิเบตที่เราอ่านกันก็ได้ฝรั่งเหล่านี้เขียน

ตอนอาตมาไปประชุมพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกที่ลอส-แองเจลิส ได้ไปเยี่ยมสำนักทิเบตที่นั่น ผู้หญิงอเมริกันเป็นเจ้าสำนัก

จัดสอนกัมมัฏฐานเลย อันนี้เข้ากับหลักพุทธศาสนาในอดีตพระพุทธศาสนาจะหยั่งรากลงมา ณ ที่ใดต้องให้คนถิ่นนั้นบวชและเผยแผ่ธรรมได้ เช่นพระเจ้าอโศกมหาราชจัดส่งพระมหินทเถระไปลังกา ท่านทำให้คนลังกาบวชและสอนด้วยภาษาถิ่น พระสุเมโธ เป็นฝรั่งที่ไปอยู่กับหลวงพ่อชารุ่นแรกๆ ต่อมาหลวงพ่อชาส่งท่านสุเมโธไปเปิดวัดที่ประเทศอังกฤษ และได้ฝรั่งเข้ามาบวชเป็นจำนวนมาก จึงถือว่าพระพุทธศาสนาหยั่งรากลงที่ประเทศอังกฤษ

หลวงพ่อชาพูดภาษาอังกฤษไม่ได้ อาตมาไปที่วัดหนองป่าพงเมื่อปีที่แล้ว หลวงพ่อชามรณภาพแล้ว เขายังเก็บศพท่านไว้ในโลงแก้ว อาตมาไปพักที่กุฏิหลวงพ่อชาหลังเก่า พอลงจากกุฏินั่งอยู่ข้างล่างเห็นบรรยากาศดีก็เลยนั่งกัมมัฏฐาน ขณะที่นั่งมีอะไรมาสะกิดที่จีวร ลืมตาดูจึงเห็นไก่ฟ้ามาจิกจีวร มันคงนึกว่าจีวรเป็นตัวหนอน มันจิกใหญ่เลย พออาตมาหลับตาอีกมันมาจิกเท้า อาตมาก็เลยไล่ไก่ไป มันมองแล้วถอยไปสองก้าว พอหลับตาลงไก่ก็มาจิกอีก อาตมาเลยลุกขึ้นไปนั่งกัมมัฏฐานบนตั่งสูง พอลืมตาขึ้นมาก็เห็นไก่มาเฝ้าอาตมาอยู่ พอออกจากกัมมัฏฐานลุกขึ้นเดิน ไก่ทำเป็นไม่สนใจเดินไปไหนก็ไม่รู้ แสดงว่าไก่ฟ้าชอบพระนั่งกัมมัฏฐาน ไก่วัดนี้แปลกจริงๆ เวลาพระนั่งกัมมัฏฐานมันมาเฝ้า

สมัยก่อนวัดหนองป่าพงมีท่านสุเมโธเป็นพระฝรั่ง ท่านพูดภาษาไทยได้ เคยอยู่เมืองไทยที่วัดมหาธาตุมาก่อน หลวงพ่อชาก็สอนธรรมะเป็นภาษาไทย เมื่อฝรั่งมากันใหญ่ ท่านสุเมโธเป็นล่าม ชาวบ้านแถวนั้นเห็นหลวงพ่อชาเทศน์สอนแต่ฝรั่ง ชาวบ้านก็ชักแปลกใจว่า เมื่อก่อนเทศน์ให้เราฟัง เดี๋ยวนี้หลวงพ่อชาหัวสูงเป็นระดับอินเตอร์แล้ว บางคนก็เลยแซวหลวงพ่อชาในที่ประชุม

มัคนายกคนหนึ่งถาม *"หลวงพ่อครับ หลวงพ่อสอนฝรั่งมังค่า หลวงพ่อพูดภาษาฝรั่งได้หรือเปล่า"*

โอ...ถามหักหน้ากันเลย จะให้ตอบว่าหลวงพ่อพูดภาษาฝรั่งได้หรือเปล่า หลวงพ่อชาท่านไม่เอาเรื่องเล็กๆ น้อยๆ มาทำให้เสียอารมณ์ ท่านตอบว่า

"โยมทำนาหรือเปล่า"

"ทำครับ"

"โยมใช้ควายไถนาหรือเปล่า"

"ใช้ครับ"

"เออ...โยมตอบที เวลาโยมฝึกควายไถนาน่ะ โยมพูดภาษาควายหรือเปล่า"

หลวงพ่อชาไม่ได้โกรธ ไม่ได้คิดอะไรต่าง ๆ ท่านก็มีความสุข ท่านไม่ได้หวังว่าต้องสมบูรณ์ทุกอย่าง ท่านไม่มีปมด้อยที่พูดภาษาอังกฤษไม่ได้ ถ้ามองอย่างนี้เราก็ภูมิใจได้ว่าวัดธัมมารามตั้งมากว่า ๑๕-๑๖ ปี แต่เดิมวัดอยู่ตรงไหน เดี๋ยวนี้วัดมีศาลาอเนกประสงค์ ปีใหม่ก็เพิ่มสิ่งใหม่ๆ สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องน่าภูมิใจ *ท่านเจ้าคุณพระเทพประสิทธิมนต์* ท่านมาบุกเบิกมาสร้างไว้เรื่อยๆ ถือว่าท่านมีอุปการะต่อวัดเป็นอย่างมาก

เรามองแบบเดียวกันนี้ ชีวิตของเรา ในการทำงานของเรา เราจะเห็นความก้าวหน้า ความก้าวหน้าไม่ได้วัดที่เงินเดือน วัดที่จิตใจของเราว่าเรามีส่วนช่วยเหลือสังคมเพียงไร ชีวิตของเราดีงามมากน้อยเพียงไร

เราไม่จำเป็นต้องมีรายได้มาก แต่เราช่วยคนมากน้อยแค่ไหน เสียสละเพิ่มขึ้นหรือเปล่า เรามีคุณธรรมมากไหม อันนี้เป็นสิ่งที่เราจะมองว่าชีวิตเราก้าวหน้าอย่างไร เรามีบรรทัดฐานถูกต้องไหม เราจะพัฒนาชีวิตไปทำนองไหน เพื่ออะไร

อีกส่วนหนึ่ง เวลาที่เรารับรู้อะไรก็ตาม เราตีความได้หลากหลาย ปกติจะมีปัญหาด้วยกันทั้งนั้น บางคนมองแต่ความทุกข์หรือปัญหา ถ้าล้มเหลวมาครั้งหนึ่งก็มักจะคิดว่าเป็นคนล้มเหลวตลอดไป แต่คนบางคนเขา

มองความล้มเหลวเป็นอีกแบบหนึ่ง เขารู้จักหาประโยชน์จากความทุกข์ ความทุกข์มันสอนให้เขาฉลาดขึ้น เก่งขึ้น ถ้าไม่มีความทุกข์ ถ้าไม่พบปัญหานี้ เขาอาจไม่สุขขนาดนี้ อาจไม่เก่งขนาดนี้ ไม่ใช่เราจะหนีความทุกข์ไปทุกอย่าง ถ้าความทุกข์ใดทำให้เราสุขมากขึ้นภายหลัง เรายอมเผชิญทุกข์นั้น ดังคำกลอนที่ว่า

อยากเป็นสุข ก็ต้องทุกข์ ลงทุนก่อน
อยากเป็นก้อน ทีละน้อย ค่อยผสม
อยากเป็นพระ ก็ต้องละ กามารมณ์
อยากเป็นพรหม ก็ต้องเพียร เรียนทำฌาน

เมืองไทยเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬล้มตายกัน คนที่มองในแง่ร้าย เห็นแต่ความสูญเสีย มองในแง่ดีจะเห็นว่าประชาธิปไตยใช่จะได้มาโดยง่าย

คุณอานันท์ ปันยารชุน ผู้เป็นนายกรัฐมนตรีสองสมัย บอกว่าชีวิตของท่านเหมือนปิงปอง แต่คงไม่เหมือนบางท่านที่เป็นปิงปองให้เขาตบไปตบมา เมื่อปี ๒๕๑๘ ท่านกลับจากอเมริกา ไปเป็นปลัดกระทรวงต่างประเทศที่หนุ่มที่สุด มีการเปิดสัมพันธ์การทูตระหว่างไทยกับจีนสมัยหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์เป็นนายกรัฐมนตรี ปีต่อมาเกิดปฏิรูปการปกครอง

แผ่นดิน ทหารมองว่าท่านอานันท์ฝักใฝ่คอมมิวนิสต์ จึงตั้งกรรมการสอบสวนปรากฏว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ เรียกว่าเคลียร์ตัวเองได้ แต่รู้สึกไม่ยุติธรรมที่ถูกตั้งข้อกล่าวหาอย่างนั้น ท่านลาออกจากราชการไปทำธุรกิจที่สหยูเนี่ยนประสบความสำเร็จในภาคเอกชน

เมื่อเกิดคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ขึ้นมา ทหารอยากจะได้นายกรัฐมนตรีที่รู้การทูตจะได้สร้างภาพลักษณ์ของประเทศ และรู้เรื่องเศรษฐกิจอย่างดี เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ แล้วคุณสมบัติทั้งสองอย่างจะอยู่ที่ใครเล่าในเมืองไทย ทหารก็ต้องเลือกท่านอานันท์มาเป็นนายกรัฐมนตรี

ท่านอานันท์บอกว่า นี่แหละชีวิตเหมือนปิงปอง ปิงปองจมน้ำตราบเท่าที่มีมือกดลงไปเท่านั้น แต่มือที่กดยกขึ้นเมื่อใด ปิงปองก็ลอยขึ้นมาเมื่อนั้น ฉะนั้นความทุกข์บางทีก็มีประโยชน์ เพราะมันทำให้เราฉลาดขึ้น เข้มแข็งขึ้น เรามองโลกทั้งสองด้านตามความเป็นจริง คนบางคนมีความโกรธมาก เวลาทำอะไรๆ ไม่สำเร็จก็เกิดความขัดข้องใจแล้วก็โกรธ เราควรจะมองในแง่ดี มีโยนิโสมนสิการ คือมองแง่ดีของสิ่งต่างๆ เอาสิ่งที่ดีมาใช้ เราจะมีความสุขมากขึ้นถ้า

๑. ลดมาตรฐานลงไปบ้าง และ

๒. รู้จักมองในแง่ดีเพื่อลดความคับข้องใจ

มองแง่ดี

มีเรื่องเล่าว่า *เอบราแฮม ลิงคอล์น* ตอนประกาศสงครามกับฝ่ายใต้ เกิดสงครามกลางเมือง ท่านเอบราแฮม ลิงคอล์น ก็ได้ปราศรัยในที่ประชุมยกย่องหัวหน้าของฝ่ายใต้ว่า มีความเก่งมีความสามารถเสียอย่างเดียว หลงผิด ท่านลิงคอล์นไปยกย่องเขา พอท่านปราศรัยจบเท่านั้นแหละ คุณยายคนหนึ่งลุกขึ้นประท้วงว่าทำไมท่านประธานาธิบดียกย่องศัตรู เพราะพวกนั้นมันเป็นพวกคนชั่วร้าย ถึงได้กล้าประกาศสงครามแยกประเทศอย่างนี้ ไปยกย่องศัตรูทำไม ท่านทำให้พวกเราเสียน้ำใจ ท่านควรจะทำลายศัตรู ไม่ใช่ ยกย่องศัตรู

ท่านลิงคอล์นบอก *"คุณนายครับ... การที่ผมยกย่องศัตรู ก็คือการเปลี่ยนศัตรูให้มาเป็นมิตร ความพยายามให้มาเป็นมิตรของผมนั้น มิใช่วิธีทำลายศัตรูที่ดีที่สุดหรอกหรือ"*

การเปลี่ยนศัตรูให้มาเป็นมิตรของเรา นั่นคือการทำลายศัตรู ที่ดีที่สุดและช่วยให้เราได้มิตรเพิ่มมาอีกหนึ่งคน มีภาษิตจีนว่า *"มีมิตรห้าร้อยคนก็นับว่าน้อยเกินไป มีศัตรูหนึ่งคนก็นับว่ามากเกินไป"* วิธีทำลายศัตรู

ที่ดีที่สุดคือได้เขามาเป็นมิตร เมื่อเราจะทำให้เขามาเป็นมิตร ก็มองแง่ดีของเขาบ้าง ส่วนไม่ดีเราอย่าเอามาใส่ใจ คนบางคนนั้นหน้าตาไม่ดี แถมปากยังไม่ดีอีก แต่เขาใจดี เขาอุทิศตัวเพื่อส่วนรวมหรือทำงานดี มองหาแง่ดีของเขา เวลาที่เราจะไปหาหลวงพ่อตามวัดป่า บางทีเราบุกป่าดงไพรไปหาของดีจากหลวงพ่อ บางทีท่านเคี้ยวหมากถ่มให้ เราก็ว่าของดีแล้วรับเก็บไว้ ท่านพ่นน้ำมนต์ปนน้ำหมากบนศีรษะเรา เราก็รับ ลูบศีรษะบอกว่าได้ของดี ถ้าคนธรรมดาพ่นน้ำหมากใส่ เราคงโกรธมาก เพราะเราไม่เห็นเป็นของดี

เราคบใครก็ควรมองแต่แง่ดีของเขา ไม่ต้องใส่ใจแง่ร้าย ดังที่ท่านอาจารย์พุทธทาสกล่าวว่า

เขามีส่วน เลวบ้าง ช่างหัวเขา
จงเลือกเอา ส่วนดี เขามีอยู่
เป็นประโยชน์ โลกบ้าง ยังน่าดู
แต่ส่วนชั่ว อย่าไปรู้ ของเขาเลย
จะหา คนมีดี โดยส่วนเดียว
อย่ามัวเที่ยว มองหา สหายเอ๋ย
เหมือนมองหา หนวดเต่า ตายเปล่าเอย
ฝึกให้เคย มองแต่ดี มีคุณจริง

อีกประเด็นหนึ่งนอกจากมองแง่ดีแล้ว ก็คือเรื่องสร้างความสุข ตามปกตินั้นเรามักจะรอรับความสุขจนลืมสร้างความสุข

สร้างความสุข

สร้างความสุขคืออย่างไร บางท่านเห็นว่าชีวิตเราจะมีความสุข เมื่อมีเพื่อนหรือเมื่อเราได้รับของขวัญปีใหม่ แต่บางคนไม่ได้รับของขวัญและไม่มีใครโทรศัพท์มาหาจึงไม่ได้รับความสุข เริ่มปีใหม่ด้วยอาการเศร้าซึม ให้ท่านสังเกตคำว่า ส.ค.ส. *ส่งความสุข* เขาให้เราถือโอกาสปีใหม่นี้ส่งความสุข ไม่ใช่ ร.ค.ส. *รอความสุข* บางท่านสงสัยว่า ถ้าตนเองไม่มีข้าวสารกรอกหม้อ แล้วจะส่งความสุขได้หรือ ความสุขไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอก ความสุขอยู่ที่ใจ ในขณะที่ท่านให้นั้นแหละ ท่านกำลังมีความสุข ในขณะที่ท่านให้ของขวัญ แม้จะมีราคานิดหน่อย แก่คนที่ท่านรักหรือเคารพ การให้นั้นเป็นความสุขอยู่ในตัว

เมื่อเช้านี้อาตมาเดินบิณฑบาตไปรอบๆ ห้องอเนกประสงค์ของวัดธัมมารามนี้ ทุกคนที่มาใส่บาตรต่างมีความสุข สุขกับการที่ได้ใส่บาตร พวกเขาได้รับความสุขที่ได้ใส่บาตรพระในวันขึ้นปีใหม่ ขณะใส่บาตรนั้นทุกคน

ยิ้มแย้มแจ่มใส ท่าทางมีความสุข สุขคนเดียวยังไม่พอ เรายังมา Happy New Year กันอีก แบ่งกันทานแล้วมีความสุข การให้ไม่ได้มีขีดจำกัด ท่านให้สิ่งของเล็กๆ น้อยๆ แก่คนอื่น เขามีความสุขเมื่อได้รับ ท่านก็มีความสุขเมื่อได้ให้ ท่านพูดจาไพเราะอ่อนหวานกับเขา หรือแสดงความรักในใจออกไป ท่านก็มีความสุขอยู่ในการกระทำนั้น เหมือนคนที่เล่นดนตรีด้วยการเป่าขลุ่ย ในขณะที่เป่าขลุ่ยนั้นเขาซาบซึ้ง มีความสุขกับเพลงนั้น โดยไม่ต้องสนใจว่ามีใครฟังหรือไม่ เขาก็ยังมีความสุขกับการเป่าขลุ่ย

ความสุขแบบนี้เรียกว่า *นิรามิสสุข* หรือสุขแบบเป็นไท คือ ความสุขที่เกิดจากการสร้างหรือการกระทำ สุขแบบ active ไม่ใช่ความสุขจากการรอรับแบบ passive ซึ่งเป็น *สามิสสุข* หรือสุข แบบเป็นทาส คนส่วนใหญ่เราจะมีแต่รอรับความสุข รอว่าเมื่อไรใครจะมาพูดดีๆ กับเราหรือให้ของขวัญแก่เรา มารักเรา หรือมาเคารพเรา แต่พุทธศาสนาสอนว่า

สุโข ปุญฺญสฺส อุจฺจโย.

การสั่งสมบุญเป็นความสุข

ในขณะที่ท่านทำความดี ไม่ว่าด้วยวิธีใดก็ตาม คนที่ปลื้มใจสุขใจ

คือผู้ทำ และสร้างความสุขดีกว่าการรอรับความสุขตรงที่ท่านทำได้ตลอดเวลา ท่านทำดีเมื่อไรมีความสุขเมื่อนั้น คนบางคนใส่บาตรแล้วมีความสุขทุกวัน สวดมนต์แล้วมีความสุขทุกวัน นั่งสมาธิแล้วมีความสุขทุกวัน เล่นดนตรีมีความสุขทุกวัน เขียนจดหมายไปหาเพื่อนก็มีความสุขที่ได้เขียน

การสร้างสิ่งดีๆ ให้กับโลก เรียกว่า *ทำบุญ* ในขณะที่เราทำบุญเราก็ได้ความสุขจากการกระทำนั้นๆ พระวัดธัมมารามท่านทำหนังสือวารสารของวัด ท่านก็มีความสุขจากการที่ท่านทำงาน แต่ญาติโยมอย่าไปบีบบังคับท่านมาก เดี๋ยวท่านจะไม่มีความสุขในการกระทำนั้น

เพราะฉะนั้น ท่านจึงเรียกการปฏิบัติธรรมว่า กัมมัฏฐาน *"ที่ตั้งแห่งการงาน"* ความสุขที่เกิดจากกัมมัฏฐานนั้นก็คือการกระทำนั่นเอง ท่านเป็นคนลงมือกระทำความดีหรือให้ในสิ่งที่ดีงาม ท่านก็จะได้รับสิ่งที่ดีงามตอบและมีความสุข ดังพุทธพจน์ที่ว่า

ปูชโก ลภเต ปูชํ
ผู้บูชาเขาย่อมได้รับการบูชาตอบ
วนฺทโก ปฏิวนฺทนํ
ผู้ไหว้เขาก็ได้รับการไหว้ตอบ

แต่บางครั้งเราเห็นคนหยิ่งยโส ไม่ทักเรา เราก็ไม่ทักเขา ไม่สวัสดีปีใหม่กับเรา เราก็ไม่สวัสดีก่อน ต่างคนต่างหยิ่ง ทุกข์ทั้งคู่เลย ทำไมไม่คิดว่าเขาจะไม่ทักก็ช่าง แต่เราทักก่อน และมีความสุข เพราะเราได้ให้สิ่งที่ดี ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า

มนาปทายี ลภเต มนาปํ

ให้สิ่งที่น่าพอใจแก่คนอื่น เราก็ได้สิ่งดี ๆ ตอบ

นั่นคือเราให้คำหยาบ เขาก็ให้คำหยาบตอบ เราให้ดอกไม้ เราก็ได้รับดอกไม้ตอบ ให้ก้อนอิฐ ก็ได้รับก้อนอิฐตอบ ถ้าท่านปาลูกปิงปองเข้าฝาแรงอย่างไร ลูกปิงปองก็สะท้อนกลับมาหาท่านแรงอย่างนั้น

เพราะฉะนั้น ปีใหม่นี้เราควรตั้งใจว่า เราเป็นฝ่ายให้ เราเป็นฝ่ายกระทำ เราเป็นฝ่ายเริ่ม เราเป็นคนควบคุมสถานการณ์ เราเป็นคนเลือกว่าเมื่อไรเราจะสุข ถ้าอยากจะมีความสุขเราก็ไม่ต้องคิดว่า ไม่เห็นเขาโทรศัพท์มาหาเราสักที เราเป็นทุกข์เหลือเกิน ต่อไปนี้เราโทรศัพท์ไปหาเขาก่อนก็ได้ เราเป็นผู้กระทำ ความสุขอยู่ในกำมือของเรา

ดังนั้น จึงไม่แปลกที่คนทำบุญแล้วมีความสุข เขาทำเมื่อใดก็มีความสุขเมื่อนั้น บางคนไม่เข้าใจว่า ทำไมทำบุญแล้วมีสุขตรงไหน ความ

สุขอยู่ที่ท่านทำความดีแต่ละครั้งนั่นเอง เช่น บริจาคทรัพย์สร้างศาลาบ้าง สร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์บ้างแต่ละครั้งที่ท่านสร้างนั้นท่านมีความสุขใจภูมิใจ นั่นแหละคือความสุข ความสงบ ความผ่อนคลาย นี้คือการหาความสุขจากการกระทำ บางคนไม่รู้จักหาความสุขจากการกระทำ ใช้ชีวิตอยู่ไปอย่างเฉื่อยเนือย เขาต่างจากคนบางคนที่หาความสุขจากงานที่ดูพื้นๆ แทนที่ท่านอยู่ว่างแล้วเป็นโรคประสาท ท่านควรหางานมาทำ ในขณะที่ท่านทำงานท่านก็มีสมาธิ การทำสมาธิก็คือการปฏิบัติธรรม ท่านพุทธทาสจึงกล่าวว่า *การทำงานคือการปฏิบัติธรรม*

การทำงานคือการปฏิบัติธรรม

ที่ประเทศญี่ปุ่นมีอุโมงค์ลอดภูเขาแห่งหนึ่งยาวประมาณเกือบ ๑ กิโลเมตร คือ ๒,๒๘๐ ฟุต กว้าง ๓๐ ฟุต สูง ๒๐ ฟุต อยู่ที่เมืองบูเส็น อุโมงค์สร้างโดยพระรูปหนึ่งชื่อ *ซีนก่าย* ท่านใช้เวลาสามสิบกว่าปีสร้างอุโมงค์คนเดียว ชีวิตวัยหนุ่มของท่านมีปัญหา ท่านเป็นหนุ่มบ้านนอกมาหางานทำในเมืองจนได้เป็นคนรับใช้นายทหาร และอยู่ไปอยู่มาเป็นที่โปรดปรานของคุณนาย และเกิดขัดแย้งกับเจ้านายทหาร มีปากเสียงกันทะเลาะกัน ซีนก่ายโดนทำร้ายก็ป้องกันตัว แต่ปรากฏว่าต่อสู้กันท่าไหน

ไม่ทราบ ซีนก่ายเอามีดดาบแทงนายทหารคนนั้นตาย เขาเลยหนีไปอยู่ในวัดชนบท เมื่อบวชแล้วเกิดสำนึกผิด ท่านจะทำอย่างไรดีเพื่อเป็นการไถ่บาป วัดท่านอยู่ในหุบเขา มีหมู่บ้านไม่กี่หลังคาเรือน แล้วถ้าชาวบ้านจะไปในเมืองต้องเดินเรียงเดี่ยวอ้อมชายเขาไป

พระซีนก่ายคิดว่า ถ้ามีอุโมงค์ลอดภูเขาได้ หมู่บ้านนี้จะเจริญขนาดไหน เราควรจะสกัดอุโมงค์ แต่ถ้าเราไปบอกใคร เขาก็จะหาว่า โง่เง่า เราจะทำเอง ท่านตั้งจิตอธิษฐานว่าจะสกัดอุโมงค์ให้สำเร็จ แต่ละวันท่านก็ขึ้นไปตรงนั้น สกัดหินไปทีละแผ่น ทำไปเรื่อย ๆ เป็นเวลา ๓๐ ปี ลองนึกดูสิว่าท่านทำอย่างไร ถ้าไม่มีความสุขกับการทำงาน ท่านสกัดหินเกือบจะเสร็จแล้ว มีหนุ่มชาวซามูไรคนหนึ่งมาตามหาท่าน บอกว่า

"ท่านซีก่าย ท่านฆ่าพ่อผม ผมจะเอาชีวิตท่าน ผมตามล่าท่านมานานแล้ว ผมเป็นลูกนายทหารคนนั้น ไปฝึกซามูไรมาเพื่อที่จะล้างแค้น ผมจะฆ่าท่านชดใช้ความผิดที่ท่านฆ่าพ่อผม"

ท่านซีนก่ายบอกว่า

"ฆ่าอาตมาก็ได้ แต่รอให้อาตมาสกัดอุโมงค์ทะลุเสียก่อน เพราะตอนนี้จวนเสร็จแล้ว รอหน่อยได้ไหม"

ซามูไรคนนั้นเห็นว่าอุโมงค์จวนทะลุแล้วก็ตกลงว่า

"ก็ได้ ผมจะรอ"

ท่านซีนก่ายสกัดอุโมงค์ไปไม่รีบร้อน ซามูไรก็เฝ้าดูว่าท่านถ่วงเวลาหรือเปล่า ก็เห็นท่านสกัดของท่านไปเรื่อยๆ ไม่เห็นท่านคิดจะหนี เขาไปยืนเฝ้าทุกวัน พอเฝ้าไปดูนานๆ ก็เห็นว่าท่านทำงานอย่างทุ่มเทจิตใจมีสมาธิในมือที่ตอกบนหินแต่ละครั้ง ปฏิปทาของท่านนั้นเยือกเย็น สุขุมเด็ดเดี่ยวตั้งมั่น แล้วประโยชน์ที่จะเกิดจากการขุดอุโมงค์นี้มากนัก ซามูไรเซ็งขึ้นมาเลยชวนท่านคุย

คุยไปคุยมาก็เห็นว่าคำพูดคำจาของท่านเข้าทีดี คุยอย่างเดียวเขาก็เซ็ง เลยช่วยสกัดหินบ้างดีกว่า ว่าแล้วเขาก็วางดาบ ช่วยกันสกัดหินให้เสร็จเร็วขึ้นไปอีกเท่าหนึ่ง ท่านขยันอย่างไรเขาก็ขยันอย่างนั้น เขาเลียนแบบรับท่านเป็นอาจารย์โดยไม่รู้ตัว

พอสกัดอุโมงค์เสร็จ ท่านซีนก่ายคุกเข่าก้มศีรษะลง บอกว่า

"พ่อหนุ่ม เราได้ตัดภูเขาขาดแล้ว บัดนี้ถึงเวลาที่ท่านจะตัดศีรษะของเราบ้าง"

ซามูไรคนนั้นถึงกับน้ำตาซึม รีบคุกเข่าลงแล้วบอกว่า

"ท่านอาจารย์ ผมไม่สามารถจะตัดศีรษะคนที่เป็นอาจารย์ของผมได้ ผมซาบซึ้งในความเด็ดเดี่ยวของท่าน ในปฏิปทาของท่าน และในความสุขของท่านที่เกิดจากการสกัดแผ่นศิลาแต่ละแผ่นด้วยสมาธิและจิตที่คิดมุ่งหวังเพื่อประโยชน์ของคนทั่วไป"

เรื่องนี้สอนว่า เราสามารถสร้างสุขจากการทำงานที่ดี งานมีประโยชน์ แม้จะเหนื่อยยากบ้างเราก็มีความสุข ความสุขอยู่ที่เราเป็นผู้สร้างและควบคุม

วิธีสร้างความสุข

รวมความว่าเราอยู่อย่างมีความสุข ๓ วิธี คือ

วิธีที่ ๑ เราลดความโลภลงบ้าง วางกฎแห่งความสุขให้น้อยลง ขยายโอกาสที่จะมีความสุขให้มากขึ้น อย่าไปจำกัดว่าต้องเท่านั้นเท่านี้ จึงจะมีความสุข แม้เราจะได้รางวัลนิดๆ หน่อยๆ เราก็มีความสุข แค่ได้รอยยิ้มของเด็กก็ทำให้เรามีความสุขได้

วิธีที่ ๒ เราหัดมองแง่ดี แสวงประโยชน์จากสิ่งทั้งหลาย

สองคนยลตามช่อง คนหนึ่งมองเห็นโคลนตม
อีกคนตาแหลมคม เห็นดวงดาวอยู่พราวพราย

และ *วิธีสุดท้าย* เราเป็นผู้สร้างสุข ไม่ใช่รอรับความสุขอย่างเดียว เราสร้างความสุขด้วยการทำความดี เช่น การถวายทานรักษาศีล นั่งกัมมัฏฐาน ฟังธรรม

สุโข ปุญฺญสฺส อุจฺจโย

การสั่งสมบุญ นำความสุขมาให้

ปีใหม่นี้ท่านทั้งหลายได้ทำบุญ คือได้สร้างความสุขที่ท่านเองเป็นผู้กำหนดสร้างด้วยการสร้างแต่สิ่งที่ดีงาม ท่านมาประชุมรวมกันพร้อมกัน ณ ที่นี้ โดยที่มุ่งประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา นับว่าน่าอนุโมทนาอย่างยิ่ง ทางคณะกรรมการจัดงานซึ่งมี ม.ร.ว. พีพวงคำ วัฒนานันท์ เป็นประธาน เหน็ดเหนื่อยกัน แต่ก็มีความสุข เพราะได้ให้สิ่งที่ดีแก่วัดและแก่คนทั่วไป ท่านทั้งหลายมาทำบุญด้วยการทอดผ้าป่าและฟังธรรม ท่านทั้งหลายต่างก็มีความสุข

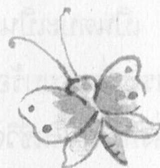
ความสุขอันนี้เราเป็นคนสร้าง เพราะเรามาทำบุญด้วยกัน เพื่อชีวิตที่มีความสุข คำตอบของคำถามที่ว่า *"อยู่อย่างไรให้เป็นสุข"* ก็ปรากฏอยู่แล้วในกิจกรรมของท่านทั้งหลาย จึงเป็นเรื่องที่น่าอนุโมทนาอย่างยิ่ง

เพราะฉะนั้น โอกาสที่ท่านทั้งหลายได้มาประชุมพร้อมกัน ถือว่าเป็นบรรยากาศแห่งความสุข อาตมาได้ใช้เวลาพอสมควรในการบรรยายธรรมะของพระพุทธเจ้าให้ท่านทั้งหลายได้ขบคิดและได้นำไปปฏิบัติเนื่องในวันขึ้นปีใหม่ เพื่อให้อยู่อย่างมีความสุข ก็เชิญชวนท่านทั้งหลายตั้งใจนึกถึงบุญคุณที่ท่านได้ทำวันนี้ และอำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยจงมารวมกันเป็นพลัง เป็นตบะเป็นเดชะ เป็นพลวปัจจัยอำนวยพรให้ชีวิตของท่านทั้งหลายราบรื่นเรียบร้อยสวยงาม ดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ดีเป็นบุญกุศล ได้แต่สิ่งที่ดีงามในชีวิต มีความสุข สมปรารถนาทุกท่าน และเมื่อท่านมีความสุขก็ขอให้แบ่งความสุขแด่ญาติมิตรทุกท่านเนื่องในเทศกาลขึ้นปีใหม่นี้ด้วยเทอญ

วาสนาสร้างเองได้

รวมปาฐกถา ๓ ปราชญ์ร่วมสมัย

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : มิถุนายน ๒๕๔๙ **จำนวน** ๒,๐๐๐ เล่ม **จัดพิมพ์โดย** : วัดไร่ขิง **บรรณาธิการ**: พระวิสุทธิภัทรธาดา, **แบบปก** : เทวิน สุวรรณศิริ **กราฟิค** : สุปราณี อภัยแสน, **ภาพประกอบ** : วไลลักษณ์ ผลเพิ่ม **ดำเนินการ** : สุวรรณ เคลือบสุวรรณ์ โทร. ๐-๑๓๓๘-๐๐๗๗ **พิมพ์ที่** : หจก. สามลดา โทร. ๐-๖๘๙๕-๒๓๐๐

วาสนาสร้างเองได้

รวมปาฐกถา ๓ ปราชญ์ ร่วมสมัย

